

**Raport privind
implementarea
Acțiunii eTwinning
în România
perioada 2012 - 2021**

Cofinanțat prin
programul Erasmus+
al Uniunii Europene

Raport privind implementarea Acțiunii eTwinning în România perioada 2012 - 2021

Unitatea de Cercetare în Educație - Centrul Național eTwinning

Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație

Coordonator: Mirela Alexandru

Echipa eTwinning:

Mirela Alexandru

Alexandra Aramă

Oana Gheorghe

Simona Velea

Cercetători asociați:

Luminița Catană

Laura Elena Căpiță

Angelica Mihăilescu

Adela Mihaela Țăranu

Raportul privind implementarea acțiunii eTwinning reflectă exclusiv punctele de vedere ale autorilor, iar Uniunea Europeană nu poate fi considerată răspunzătoare pentru nicio utilizare a informațiilor cuprinse în acest document. Cercetarea a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene.

CUPRINS

INTRODUCERE	5
SINTEZĂ	6
METODOLOGIA STUDIULUI	14
Metodologia cercetării	14
Structurarea instrumentelor	16
Profilul participanților la studiu	17
Limitele cercetării	20
CAPITOLUL 1: Evoluția eTwinning. Contexte naționale și internaționale	22
1.1. Contexte internaționale	22
1.2. eTwinning în România	26
1.3. Dezvoltare profesională – recunoaștere și implicare	32
CAPITOLUL 2: Participarea în proiecte eTwinning – perspective ale elevilor	42
2.1. Experiențele elevilor – repere generale	42
2.2. Participarea în proiectele eTwinning – învățare și motivație	48
2.3. Dezvoltarea competențelor în proiectele eTwinning	58
2.4. Concluzii și recomandări ale elevilor	72
CAPITOLUL 3: eTwinning – implicații asupra practicilor educaționale și mediului școlar	75
3.1. Influențe asupra practicilor educaționale	75
3.2. Implicații la nivelul organizației școlare	84
3.3. Școli care învață – dezvoltări în contextul eTwinning	93
CAPITOLUL 4: 10 ani de eTwinning. Experiențe, concluzii și recomandări	99
4.1. Acțiunea eTwinning – puncte tari și limite	99
4.2. eTwinning în contextul pandemic	101
4.3. Limite și recomandări	106
BIBLIOGRAFIE	116

INTRODUCERE

eTwinning reunește cadrele didactice din 43 de țări europene în proiecte colaborative, creative, susținute de tehnologie care au scopul de a facilita contexte adecvate de dezvoltare multidimensională a competențelor elevilor. Acțiunea a fost lansată în anul 2005 la nivel european cu 26 de țări implicate inițial. Astăzi comunitatea eTwinning numără peste 1.035.000 de cadre didactice, peste 230.000 de școli și peste 136.000 de proiecte colaborative, fiind cea mai mare comunitate virtuală a școlilor din Europa. Acțiunea este finanțată de Comisia Europeană prin programul Erasmus+. Comunitatea eTwinning beneficiază de o platformă digitală disponibilă în 31 de limbi, care oferă un cadru sigur și adecvat pentru colaborare internațională. Pe platformă cadrele didactice și elevii beneficiază de spațiu colaborativ pentru desfășurarea de parteneriate virtuale naționale și internaționale.

România s-a alăturat acțiunii eTwinning începând cu anul 2007, după aderarea la Uniunea Europeană. Acțiunea se bucură în țara noastră de un succes considerabil, pe platformă fiind înscrși peste 36.000 de membri din peste 5.000 de școli care au desfășurat peste 27.000 de proiecte colaborative.

Lucrarea de față abordează experiențele eTwinning, atât în termeni de rezultate generale privind activitatea cadrelor didactice în comunitate în perioada 2012 – 2021, de la ultimul studiu de amploare realizat, cât și aspecte specifice privind învățarea și dezvoltarea de proiecte pentru elevi și profesori, aspecte extrase printr-un proces de cercetare mixt, desfășurat în perioada ianuarie 2021 – martie 2022.

SINTEZĂ

Raportul și-a propusă să ofere o imagine de ansamblu asupra evoluției Acțiunii eTwinning în România, a modului în care aceasta a fost implementată și a rezultatelor obținute pe parcursul ultimilor 10 ani, perioadă parcursă de la ultima cercetare de acest tip, realizată în 2013. Astfel, studiul evaluativ realizează o analiză a opiniilor elevilor și cadrelor didactice cu privire la efectele implicării în proiectele eTwinning și la posibilitățile de ameliorare a acestora, a modului în care experiențele eTwinning sunt valorificate pentru a susține dezvoltarea instituțiilor de învățământ și a modului în care au facilitat trecerea bruscă la mediul virtual în contextul pandemic recent.

Investigarea influenței experiențelor eTwinning asupra elevilor, a cadrelor didactice și a școlilor s-a realizat prin analiza datelor de context extrase de pe platforma eTwinning.net, analiza de documente (literatură de specialitate - de exemplu, studii și rapoarte care au vizat Acțiunea eTwinning, studii privind statutul și pregătirea profesorilor - și metodologii sau alte documente care reglementează activitatea profesorilor), anchetă prin chestionar și interviuri de grup. Ancheta a cuprins un chestionar pentru cadre didactice și unul pentru elevi, în timp ce interviurile de grup s-au adresat doar profesorilor. În contextul pandemiei COVID-19, chestionarele au fost administrate online. Eșantionul elevilor și cel al profesorilor sunt de conveniență. La chestionarul elevilor au răspuns 921 de elevi participanți în proiecte eTwinning, dintre care 590 de eleve (64.1%) și de 296 de elevi (32.1%). Respondenții provin din toate regiunile țării. Structura pe niveluri de vârstă este echilibrată (49,6 % elevi din ciclul gimnazial și 50,4% din ciclul liceal). La chestionarul profesorului au răspuns 1052 de cadre didactice participante la proiecte eTwinning. Dintre aceștia, trei sferturi predau în școli din mediul urban (791 de profesori, reprezentând 75,5%), în timp ce 257 de profesori, reprezentând 24,5%, predau în mediul rural. În mod firesc, raportat la specificul personalului didactic din țara noastră, predomină cadrele didactice de gen feminin (93,8%). Majoritatea respondenților își desfășoară activitatea didactică în școli publice (96,4%), iar 3,6% predau la școli private. Profesorii participanți provin din toate regiunile țării și din toate județele. Consistența internă a celor două instrumente cantitative este bună și foarte bună (Chestionar pentru elevi - cronbach's alpha = ,689; Chestionar pentru cadrele didactice - cronbach's alpha = ,918).

Cercetarea are limite derivate din eșantionul de conveniență, din dificultatea realizării mai multor interviuri cu mai multe categorii de actori implicați, în condițiile pandemiei și ale resurselor umane și materiale reduse. Ca în orice studiu care culege opinii, există un anumit grad de subiectivitate al respondenților. Pentru a diminua impactul limitelor menționate, au fost adoptate măsuri specifice: asigurarea participanților de confidențialitatea datelor și de anonimatul păstrat în prelucrarea opiniilor lor, introducerea unor itemi de control, completarea datelor culese prin chestionar cu interviuri de grup pentru profesori.

Cercetarea a fost planificată și desfășurată astfel încât să protejeze și să respecte drepturile și starea de bine a participanților. În prelucrarea datelor, nu se fac referiri precise la situația dintr-o anumită școală sau aprecieri care ar putea genera efecte nedorite asupra participanților la evaluare.

Prezentul raport de cercetare este organizat în patru capitole care redau principalele rezultate și le situează în context național și european.

În capitolul 1, *Evoluția eTwinning. Contexte naționale și internaționale* este prezentat, în formă structurată, parcursul proiectului în perioada vizată de studiu. Informațiile incluse au la bază analiza datelor de context extrase de pe platforma eTwinning.net și parcurgerea unor studii și rapoarte care au vizat Acțiunea eTwinning. Au fost analizate, în mod deosebit, lucrări care identifică dezvoltările Acțiunii în relație cu creșterea interesului comunităților școlare pentru implicare în proiecte. Datele incluse sunt importante pentru a identifica tendințe și perspective de analiză cu privire la principalii actori implicați. Ideile principale incluse în capitol includ date statistice cu privire la poziția ocupată de România în ceea ce privește numărul de proiecte (locul 6 între cele 43 de țări participante), numărul de certificate de calitate primite de profesorii români din 2006 (locul 5), titlurile de „Școală eTwinning” obținute în anul școlar 2020/2021 (rata de acordare a titlului de aproximativ 45% în raport cu școlile eligibile). De asemenea, sunt prezentate cele mai frecvente teme ale proiectelor (cea mai frecventă fiind tema ecologiei și protecției mediului), țările cu care s-au încheiat cele mai frecvente parteneriate internaționale, precum și criteriile de calitate utilizate în obținerea certificatelor naționale de calitate. Capitolul se încheie cu idei importante despre modul în care experiența eTwinning oferă un cadru amplu de învățare colegială atât pentru elevi, cât și pentru profesori, astfel că pentru cei din urmă structurarea și implementarea unui proiect eTwinning reprezintă în sine un proces de dezvoltare profesională cu o influență semnificativă

asupra practicilor didactice viitoare ale profesorilor. Nu în ultimul rând, este adus în atenție modul în care eTwinning este integrat în documentele de politici din domeniul educației din țările participante la program. Concluziile formulate s-au bazat pe studiile de caz desfășurate la nivelul a 8 țări și pe analiza de documente, iar autorii acestui demers de cercetare indică prezența eTwinning în diverse materiale și documente informative adresate comunităților școlare, fie de la nivel central (de exemplu: Ministerele Educației), fie de la nivelul autorităților locale (similare inspectoratelor școlare).

Capitolul 2, *Participarea în proiecte eTwinning – perspective ale elevilor* este dedicat participării elevilor din România la proiectele eTwinning.

Pornind de la interesul manifest de participare a elevilor, unii dintre ei fiind implicați în medie, în două sau trei proiecte de parteneriat, capitolul prezintă multitudinea de date de cercetare obținute din prelucrarea celor 921 de chestionare completate de elevi. Capitolul începe cu identificarea motivelor care au determinat participarea elevilor, printre aceste situându-se interesul acestora pentru a cunoaște elevi din alte țări, participarea la experiențe diferite de învățare și, nu în ultimul rând, investiția personală în experiențe considerate utile pentru viitor. Disponibilitatea personală și mai puțin obligativitatea de a participa la activitățile respective au mobilizat elevii să se implice în proiecte.

În ceea ce privește tematica proiectelor în care au fost implicați, elevii menționează cel mai frecvent subiecte legate de cunoașterea specificului cultural al țărilor partenere, protecția mediului și activitățile subsecvente, dar și subiectele asociate cu învățarea limbilor străine. Caracteristica frecvent identificată a proiectelor este abordarea integrată a domeniilor de cunoaștere incluse în teme precum utilizarea tehnologiei digitale în învățare, protecția mediului și reciclarea, sărbători internaționale și tradiții specifice, schimbările climatice, egalitatea de șanse în educație, civism și cetățenie digitală, consiliere și carieră, nutriție și sănătate, educația în contextul pandemic, combaterea bullying-ului, educație financiară.

În legătură cu tema impactului proiectelor eTwinning asupra competențelor, a învățării și motivării elevilor atrag atenția aspecte precum dezvoltarea competențelor interpersonale, de colaborare și de lucru în echipă, antrenate prin activitățile colaborative implicate de proiecte, dar și recunoașterea faptului că acestea au dat ocazia asumării clare a responsabilității elevilor pentru propria învățare, proiectele oferind cadrul necesar planificării și implicării acestora în sarcini diferențiate și adaptate nevoilor și intereselor proprii. Succesul

În derularea activităților la care au participat a determinat creșterea încrederii elevilor în capacitatea lor de a face față colaborării în echipe multiculturale. Un alt aspect evidențiat de cercetare este opinia, împărtășită frecvent de elevi, că este nevoie de mai multe ocazii pentru conectarea propriilor achiziții atât la viața școlară, cât și la viața cotidiană. Se conturează, astfel, o temă care ar merita o reflecție aprofundată din partea profesorilor.

La nivelul competențelor antrenate prin participarea la proiecte, competența digitală este cel mai frecvent menționată. Dezvoltarea acesteia a fost facilitată, așa cum reiese din cercetare, de utilizarea TwinSpace, ca spațiu de lucru pentru crearea și editarea de conținut grafic sau de utilizarea unor aplicații educaționale. O consecință a acestui antrenament este faptul că dezvoltarea competențelor digitale prin proiectele eTwinning a fost un avantaj important, care le-a permis să se adapteze foarte repede la educația online. Astfel, în opinia participanților la cercetare, experiența acumulată prin proiectele eTwinning a facilitat tranziția la școala online.

Capitolul 3, *eTwinning – implicații asupra practicilor educaționale și mediului școlar*

Sunt trei direcțiile de analiză propuse de capitolul 3: practicile didactice care decurg din proiectele colaborative eTwinning, elementele componente ale mediului școlar care au încurajat școlile să se implice în proiecte eTwinning și modul în care școlile eTwinning pot constitui bune exemple de școli care învață.

Cei mai mulți dintre profesorii chestionați consideră că eTwinning a contribuit la îmbunătățirea practicilor didactice, i-a determinat să identifice și să aplice noi abordări pedagogice. Aceste provocări au constituit motive intrinseci pentru dezvoltarea competențelor profesionale și personale și pentru că desfășurarea activităților în parteneriate internaționale le-a oferit posibilitatea de a cunoaște curricula din alte țări și de a identifica modalități de armonizare a acestora în proiecte colaborative, prin demersuri continue de adaptare la noi situații. Lucrul în proiecte a influențat și componenta de evaluare, determinându-i pe profesori să pună accentul pe identificarea nevoilor de ameliorare a învățării elevilor, pe corectarea unor erori și pe depășirea unor dificultăți în procesul de învățare.

Învățarea prin proiecte le-a oferit profesorilor posibilitatea diferențierii sarcinilor de lucru în funcție de ritmul, interesele, abilitățile elevilor. Astfel, 9 din 10 profesori participanți la cercetare au afirmat că proiectele au facilitat activități de învățare diferențiate. De asemenea, majoritatea covârșitoare a cadrelor didactice sunt de acord că participarea la proiectele

eTwinning a determinat ameliorarea practicilor lor didactice (96% dintre respondenți) și a condus la explorarea și aplicarea unor abordări pedagogice noi (95%). Cel puțin 8 din 10 profesori colaborează mai mult cu alți colegi din școală pentru realizarea proiectelor, iar acest aspect este foarte important pentru propria dezvoltare profesională și pentru starea de bine a cadrelor didactice.

Cercetarea a evidențiat o listă consistentă de competențe dezvoltate prin participarea la proiecte, cele digitale ocupând un loc important. Lista continuă cu cele de colaborare, de comunicare interculturală, de negociere și de management de proiect, de comunicare într-o limbă de circulație internațională.

Referitor la elementele mediului școlar care au încurajat școlile să se implice în proiecte eTwinning, componentele identificate de cercetări derulate în alte țări sunt confirmate și cu ajutorul datelor din România. Acestea sunt: infrastructura digitală, suportul oferit de colegii de catedră și flexibilitatea curriculumului.

Proiectele s-au dezvoltat într-un mediu educațional care s-a bazat pe o consistentă infrastructură digitală. Referitor la aceasta, opiniile exprimate converg către o mulțumire a participanților în legătură cu condițiile asigurate de școală. De asemenea, într-un procent foarte mare, profesorii recunosc contribuția esențială a proiectelor la dezvoltarea competențelor digitale. Reflectând la aspectul colaborativ, profesorii participanți la studiu au menționat experiențe variate, de la deloc la foarte avansate. Astfel, aria schimbărilor generate de eTwinning în direcția intensificării colaborării profesorilor din cadrul școlii pentru schimb de experiență didactică și idei, deși importantă, are nevoie de mai mult suport din partea participanților. Respondenții includ pe lista aspectelor care limitează participarea la proiecte lipsa unei culturi colaborative și de sprijin în școală, alături de factori structurali (lipsa timpului, supraîncărcarea cu sarcini curente și recunoaștere insuficientă a acestor activități). Totuși, imaginea conturată prin răspunsurile profesorilor descrie o atmosferă favorabilă desfășurării activităților curente administrative și didactice, prin intensificarea relațiilor de colaborare între profesorii școlii și prin îmbunătățirea relației cu echipa de management a școlii. Aspectele colaborative din proiecte și lucrul elevilor în echipe naționale sau internaționale, transferate la nivelul școlii, au potențialul de promovare în cultura organizațională a toleranței și interculturalității, învățării colaborative, inițiativei și responsabilității.

Nu în ultimul rând, abordarea curriculumului, din perspectiva criteriului flexibilității, evidențiază faptul că proiectele europene reprezintă o sursă de diversificare și completare a curriculumului oficial. Cel puțin două mari surse de influență pot fi identificate din această perspectivă: conexiunea curriculumului cu activități extrașcolare și conexiunea curriculumului românesc cu cel din școlile partenere în proiect.

Din coroborarea acestor date rezultă că evoluția participării școlilor din România la proiectele eTwinning este explicabilă și prin schimbările de cultură organizațională tot mai deschisă și colaborativă, rezilientă în raport cu mediul intern și extern.

Școlile eTwinning se caracterizează printr-o cultură organizațională bazată pe colaborare, pe dialog profesional, împărtășirea de resurse și idei, dezvoltare de resurse didactice, grupuri de discuții, pe implicarea elevilor în activități și în decizii privind modul de organizare a învățării, pe atitudini deschise către inovare activităților didactice variate, învățare prin proiecte, team teaching și învățarea în echipe transnaționale, pe atitudini responsabile legate de utilizarea tehnologiei digitale, pe implicare în evenimente de învățare (online, de scurtă durată și față în față).

Obținerea titlului de **Școală eTwinning** a influențat dinamica școlii, consolidând poziția acesteia în comunitatea din care face parte (renumele de „școală bună”, recrutarea elevilor, obținerea altor titluri, întărirea ideii de apartenență la rețeaua școlilor „ambasador” etc.).

Capitolul 4, cu titlul *10 ani de eTwinning. Experiențe, concluzii și recomandări* revine asupra principalelor date de cercetare în scopul de a identifica utilitatea lor în conturarea potențialului de ameliorare și a oportunităților de dezvoltare a proiectului.

Experiența de activitate colaborativă a contribuit la dezvoltarea unei comunități eTwinning în care fiecare membru contribuie, direct sau indirect, la dezvoltarea acesteia, de la simple anunțuri care facilitează accesul la informație al celorlalți, până la organizarea unor evenimente de formare profesională sau împărtășirea unor exemple de bune practici (proiecte de succes). Toate aceste acțiuni asigură viața și funcționarea comunității: schimbul de experiență, de idei, de practici, de informații, inspirarea unor noi acțiuni, învățarea între egali. Un merit al comunității eTwinning este siguranța și profilul său foarte clar. Una dintre ocaziile de manifestare a ideii de comunitate a fost în perioada pandemiei când mediul digital s-a dovedit a constitui un catalizator al relațiilor la nivelul școlii.

Recomandările formulate în acest capitol rezultă din interpretarea datelor colectate, incluzând aici și opiniile respondenților, în calitatea lor de actori principali ai implementării acțiunii eTwinning. În sinteză, acestea vizează:

- **platforma și instrumentele sale**, care pot fi actualizate prin introducerea facilităților de teleconferință / webinar; actualizarea aplicației pentru telefoanele mobile, mai ales spre a fi mai potrivite elevilor implicați în proiecte; diversificarea instrumentelor oferite în Twinspace; posibilitatea integrării unor aplicații prin embed sau cod de livrare; posibilitatea de a fi mai mulți membri fondatori pentru proiecte (2-4 fondatori) sau eliminarea diferențelor de acces între fondatori și membri, cu atât mai mult în cazul proiectelor eTwinning și Erasmus+ etc.
- identificarea de măsuri care să permită realizarea unor **mobilități ale participanților, cadre didactice și elevi, asociate proiectelor eTwinning și/sau dezvoltarea de sinergie cu proiectele/oportunitățile Erasmus+**.
- **recunoașterea formală a activităților din proiecte, respectiv din activităților de formare prin** realizarea unei metodologii de recunoaștere a proiectelor eTwinning care au obținut certificate naționale/europene de calitate, în mod uniform, în țară; acreditarea cursurilor / activităților de formare în format online găzduite pe platformă; integrarea în diferite documente curriculare a unor sugestii metodologice pentru folosirea platformei, având în vedere feedback-ul pozitiv obținut de la utilizatori, precum și încorporarea actualizărilor propuse.
- **susținerea școlilor care participă la proiecte**, în general și a școlilor care dețin titlul de Școală eTwinning, la nivel național, prin promovarea activității lor și crearea de măsuri de suport, astfel încât școlile eTwinning să asume roluri care derivă din experiența dobândită, devenind școli-resursă pentru comunitățile școlare din regiunile în care funcționează (localitate, județ).

Comunitatea eTwinning se dezvoltă prin efortul de echipă al tuturor membrilor săi: cadre didactice, elevi, reprezentanți ai conducerii școlilor, membrii ai centrelor naționale sau europene de coordonare, reprezentanți ai Comisiei Europene etc. și doar prin eforturi comune, schimb, susținere și învățare se poate construi în fiecare zi o nouă etapă a acestei aventuri online.

Datele prezentate de raport sunt valoroase pentru înțelegerea modului de funcționare a proiectelor școlare colaborative și pentru a releva diferite aspecte privind efectele acestor ocazii de învățare și de formare/dezvoltare profesională și personală asupra participanților la cercetare.

METODOLOGIA STUDIULUI

Cercetarea de față și-a propus să ofere o imagine comprehensivă asupra implementării și rezultatelor Acțiunii eTwinning în România, fiind a doua cercetare de amploare pe această temă, după cea din anul 2013¹. Cercetarea a surprins rezultate și efecte ale proiectelor eTwinning din perspectiva elevilor, profesorilor, școlilor, dar și din perspectiva altor tipuri de efecte, cum a fost cazul facilitării trecerii la școala online în contextul pandemiei de COVID-19. Studiul se înscrie în modelul cercetării evaluative și îmbină instrumente de cercetare cantitative și calitative pentru a oferi mai multe tipuri de date din surse multiple și pentru a crește astfel rigurozitatea rezultatelor obținute.

Metodologia cercetării

Scopul cercetării a vizat evoluția Acțiunii eTwinning în România pe parcursul celor 10 ani de la ultima cercetare de amploare realizată. Cercetarea a abordat contextul general și experiențele participanților în proiectele eTwinning și a avut următoarele obiective:

- O1.** Oferirea unei imagini de ansamblu asupra Acțiunii eTwinning, cu accent pe intervalul 2012 – 2021, adică de la ultima cercetare cu scop asemănător și până în prezent.
- O2.** Analizarea opiniilor elevilor și a cadrelor didactice cu privire la efectele implicării în proiectele eTwinning și la posibilitățile de ameliorare.
- O3.** Analizarea modului în care experiențele eTwinning sunt valorificate pentru a susține dezvoltarea instituțiilor de învățământ.
- O4.** Identificarea influenței participării în proiecte eTwinning asupra experienței educației online în contextul pandemic recent.

Demersul a fost orientat de următoarele **întrebări de cercetare:**

- Care este parcursul programului de la ultimul studiu și până astăzi (2012-2021)?
- Care sunt opiniile practicienilor despre experiența profesională pe care au dobândit-o prin participarea la proiectele eTwinning?

¹ Istrate, O. (coord.) (2013) Învățarea prin proiecte eTwinning. Compendiu de practici didactice inovative realizate prin activități de parteneriat cu școli europene. Ed. Universitară

- Care sunt opiniile elevilor despre experiențele de învățare și achizițiile dobândite prin participarea la proiectele eTwinning?
- Cum se valorifică, la nivelul instituțiilor de învățământ (numite generic școli, deși în proiect sunt implicate toate tipurile de unități de învățământ preuniversitar), experiențele de participare la proiectele eTwinning?

Cercetarea s-a fundamentat pe lectura critică a unor rapoarte naționale și europene, relevante pentru demersul realizat. Pentru colectarea datelor de cercetare au fost utilizate următoarele abordări:

- anchetă pe bază de chestionar adresată profesorilor și elevilor. Pentru colectarea opiniilor, au fost utilizate chestionare accesibile online (prin aplicația KwikSurveys);
- colectarea de date de cercetare de la nivelul unor școli care au obținut statutul de școală eTwinning, prin metoda focus-grupului.
- analiza literaturii de specialitate – rapoarte, studii, articole științifice despre proiectele eTwinning.
- analiza datelor de context extrase din platformă, privind funcționarea și implementarea Acțiunii eTwinning în România.

Dimensiunile de analiză asociate obiectivelor și întrebărilor de cercetare și instrumentele de colectare a datelor sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabel 1. Relația dintre dimensiunile investigate și metodele de culegere de date

Dimensiuni de analiză	Focus grup	Chestionar profesori	Chestionar elevi	Obiective
Achiziții personale și profesionale	X	X		O2, O3
Valorificarea și recunoașterea profesională a activității în eTwinning	X	X		O1, O2, O3
Dezvoltarea competențelor elevilor prin proiectele eTwinning	X	X	X	O2, O3
Influențe în dinamica școlilor implicate	X	X		O3
Comunicarea și colaborarea la nivel instituțional; rețeaua profesională	X	X		O2, O3
Impact asupra parcursului de învățare al elevilor	X	X	X	O2
Influența asupra practicilor didactice	X	X	X	O2, O3

Învățarea și motivarea elevilor pentru învățare	X	X	X	O2
Calitatea resurselor digitale și gradul de accesibilitate	X	X	X	O2,O3
Implicații asupra stării de bine și a climatului organizațional	X	X	X	O2,O3
Efectele proiectelor în gestionarea activității în perioada pandemiei	X	X	X	O4
Efecte în integrarea tehnologiilor digitale – ecosisteme digitale	X	X		O2, O3
Sentimentul de apartenență, interacțiune și împuternicire	X		X	O2, O4
Recomandări	X	X		O1, O2, O3, O4
Evoluția Acțiunii eTwinning în perioada 2012 – 2021				O1

Structurarea instrumentelor

Cercetarea curentă a fost realizată prin anchetă pe bază de chestionar și anchetă pe bază de focus-grup. Complementar, au fost utilizate analiza de documente și analiza de date extrase din platforma eTwinning.

Instrumentele au fost structurate de echipa de cercetare printr-un proces de proiectare, de analiză de specialitate și validare științifică. Consistența internă a celor două instrumente cantitative este bună și foarte bună (Chestionar pentru elevi - Cronbach's alpha = 0,689; Chestionar pentru cadrele didactice - Cronbach's alpha = 0,918)

Tabel 2. Consistența internă a instrumentelor

	Cronbach's Alpha	Nr. de itemi
Chestionar pentru elevi	0,689	107
Chestionar pentru profesori	0,918	145

Instrumentele au fost pilotate cu grupuri reduse de elevi și cadre didactice. În urma procesului de pilotare, instrumentele au fost revizuite în așa fel încât acestea să fie cât mai relevante și ușor de înțeles pentru participanții la studiu.

Profilul participanților la studiu

Categoriile vizate prin studiul de față sunt profesori și elevi participanți la proiecte eTwinning.

Eșantionul elevilor

Opiniile elevilor au fost colectate prin intermediul unui chestionar accesibil online, completat în perioada 27 septembrie – 13 decembrie 2021. La acest chestionar au răspuns elevi din ciclul gimnazial și liceal care au participat la derularea unor proiecte eTwinning.

Eșantionul de elevi a fost unul de conveniență, chestionarul a fost completat de 921 de elevi care au participat în proiecte eTwinning, dintre care 590 de eleve (64,1%) și de 296 de elevi (32,1%). Respondenții provin din toate regiunile țării.

Structura pe niveluri de vârstă este echilibrată (49,6% elevi din ciclul gimnazial și 50,4% din ciclul liceal). Se observă faptul că au fost mai puțini elevi respondenți de la clasele de început de ciclu de învățământ (clasa a V-a și clasa a IX-a), probabil din cauza faptului că sunt clase de tranziție, în care nevoia de adaptare la un nou context educațional poate prevala asupra disponibilității de implicare în proiectele eTwinning.

Tabel 3. Distribuția elevilor respondenți pe clase și tipuri de licee

Clasă	Nr. elevi	Procente	Clasă	Nr. elevi	Procente
a V-a	49	5.3%	a IX-a	25	2.7%
a VI-a	125	13.6%	a X-a	145	15.7%
a VII-a	132	14.3%	a XI-a	144	15.6%
a VIII-a	192	20.8%	a XII-a	109	11.8%
Total elevi gimnaziu	457	49.6%	Total elevi liceu	464	50.4%

Tipul de liceu	Nr elevi	Procente
Liceu (filiera teoretică)	215	23.3%
Liceu (filiera tehnologică)	188	20.4%
Liceu (filiera vocațională)	43	4.7%
Învățământ profesional	18	2.0%

Există o diferență de 13 puncte procentuale între elevii care au domiciliul în zone urbane, comparativ cu cei care au domiciliul în zone rurale. În același timp, datele colectate relevă faptul că 8 din 10 elevi frecventează școli din zone urbane. Acest fapt se explică prin specificul rețelei școlare, liceele fiind predominant în mediul urban, iar o parte dintre elevii

de liceu făcând naveta sau având domiciliu temporar în orașul în care frecventează liceul. De asemenea, există și situații în care elevii cu domiciliul în mediul rural frecventează școli din mediul urban.

Tabel 4. Domiciliul elevilor și mediul de rezidență al școlilor

Domiciliul elevului	Număr	Procent	Școală	Număr	Procent
Urban	519	56.4%	urban	750	81.4%
Rural	402	43.6%	rural	171	18.6%

Eșantionul profesorilor

Și în cazul cadrelor didactice, eșantionul este unul de conveniență. Chestionarul online a fost completat de un număr de 1.052 de profesori care au participat la proiecte eTwinning în ultimii ani. Dintre aceștia, trei sferturi predau în școli din mediul urban (791 de profesori, reprezentând 75,5%), în timp ce 257 de profesori, reprezentând 24,5%, predau în mediul rural. Potrivit datelor colectate, chestionarul a fost completat de 986 de profesoare, reprezentând 93,8%, și de 64 de profesori, reprezentând 6,1%. Majoritatea respondenților își desfășoară activitatea didactică în școli publice (1.012 profesori, respectiv 96,4%), în timp ce 38 de profesori predau la școli private (3,6%).

În funcție de **vechimea în învățământ, respondenții se distribuie astfel**: 6 profesori cu vechimea sub 3 ani, reprezentând 0,6%; 89 de profesori cu vechime între 3 și 10 ani, reprezentând 8,5%; 371 de profesori cu vechime între 11 și 20 de ani, reprezentând 35,4%; 408 profesori cu vechime de 11-20 de ani, reprezentând 38,9%; 174 de profesori cu vechime de peste 30 de ani, reprezentând 16,6%. Cei mai mulți dintre profesorii implicați au o vârstă de 36-45 de ani (527 de respondenți, reprezentând 50,1%) sau depășesc această vârstă (338 de profesori, respectiv 32,1%), fiind la apogeul carierei didactice. Numai unul din 10 respondenți are sub 35 de ani.

În ceea ce privește experiența profesorilor participanți la cercetare în derularea de proiecte școlare eTwinning, mai mult de jumătate dintre aceștia (aproximativ 51%) au între un an și 5 ani de experiență, 17% între 6-10 ani, aproximativ 16% mai puțin de un an, iar restul respondenților, peste 10 ani.

Profesorii participanți provin din toate regiunile țării și din toate județele (a se vedea distribuțiile din tabelul de mai jos).

Tabel 5. Distribuția profesorilor pe regiuni ale țării

Zonă	Frecvențe	Procente	Zonă	Frecvențe	Procente
N-E	178	17.5%	V	78	7.7%
S-E	137	13.5%	N-V	221	21.8%
S	186	18.3%	Centru	63	6.2%
S-V	111	10.9%	B-If	42	4.1%

Cei mai mulți profesori din eșantion predau discipline din ariile curriculare *Limbă și comunicare, Matematică și științe ale naturii sau Om și societate* (aproximativ 86% dintre profesorii din eșantion), iar cei mai puțini sunt profesorii de educație fizică.

Tabel 6. Distribuția profesorilor respondenți pe arii curriculare

Arie curriculară	Frecvențe	Procente
Limbă și comunicare	540	51.4%
Matematică și științe	169	16.1%
Om și societate	175	16.7%
Arte	27	2.6%
Educație fizică și sport	9	0.9%
Tehnologii	82	7.8%
Consiliere și orientare	48	4.6%

Distribuția profesorilor pe nivel de școlaritate demonstrează interesul pentru aceste proiecte încă de la grădiniță și până la liceu, precum și un interes mai mare de a participa în rândul profesorilor din învățământul primar și gimnazial.

Tabel 7. Distribuția profesorilor respondenți pe nivel de școlaritate

Nivel de școlaritate	Frecvențe	Procente
Preșcolar	179	17.0%
Primar	315	29.9%
Gimnazial	287	27.3%
Liceal (Teoretic)	119	11.3%
Liceal (Vocațional)	33	3.1%
Liceal (Tehnologic)	115	10.9%
Formare continuă/ training/ educație nonformală și altele	4	0.4%

Limitele cercetării

Limitele cercetării evaluative derivă, în primul rând, din eșantionul autoconstruit, de conveniență. Resursele disponibile (umane – echipa de cercetare restrânsă, materiale și de timp) nu au permis aplicarea instrumentelor pe un eșantion reprezentativ. Datele obținute, deși nu permit generalizări, sunt valoroase pentru înțelegerea modului de funcționare a proiectelor școlare colaborative, a avantajelor acestora, dar și a ariilor de ameliorare, a rezultatelor și efectelor generate, așa cum sunt percepute de beneficiarii direcți – profesori și elevi.

Timpul destinat cercetării de teren și situația pandemică au impus o limitare a instrumentelor de cercetare utilizate, astfel că opinia elevilor a fost colectată numai prin intermediul chestionarelor online, în timp ce pentru profesori au fost organizate și trei focus-grupuri. Cu toate acestea, elevii au avut posibilitatea de a-și expune opiniile referitoare la experiența personală din programul eTwinning prin intermediul întrebărilor deschise incluse în chestionar, iar răspunsurile colectate au fost consistente. Dintre elevii participanți, un sfert sunt la primele proiecte eTwinning și opiniile lor pot fi distorsionate din cauza experienței reduse de lucru în proiecte de acest fel sau a unor așteptări înalte.

Un alt aspect care poate influența într-o oarecare măsură datele îl reprezintă subiectivitatea respondenților – de exemplu, oferirea de răspunsuri subiective de către cadrele didactice, pe fondul așa-numitului „efect de prestigiu“ (tendința de a prezenta situația favorabilă sieși sau unității școlare). Pentru a preveni pe cât posibil acest risc, scopurile și metodologia cercetării evaluative au fost explicate în secțiunea introductivă a chestionarelor și în etapa de început a interviurilor de grup. Participanții au fost asigurați că informațiile furnizate sunt confidențiale, chestionarele fiind anonime. Mai mult, chestionarele au cuprins itemi de control, pentru a verifica consistența opiniilor, iar datele culese prin chestionarul profesorului au fost completate cu date culese prin chestionarul elevilor și prin interviu.

Aspecte etice ale cercetării evaluative

Echipa implicată în acest studiu a respectat principiile etice care guvernează activitatea de cercetare. Cercetarea a fost planificată și desfășurată astfel încât să protejeze și să respecte drepturile și starea de bine a participanților. Instrumentele au trecut printr-un proces de analiză de specialitate și validare științifică și au fost pilotate pe un grup restrâns de cadre didactice și elevi care au participat voluntar, după ce au fost informați asupra procesului de testare a instrumentelor de culegere de date. Acest proces a urmărit, printre altele, să identifice dacă participanții percep anumite formulări / întrebări ca fiind interpretabile, ambigue, incomode.

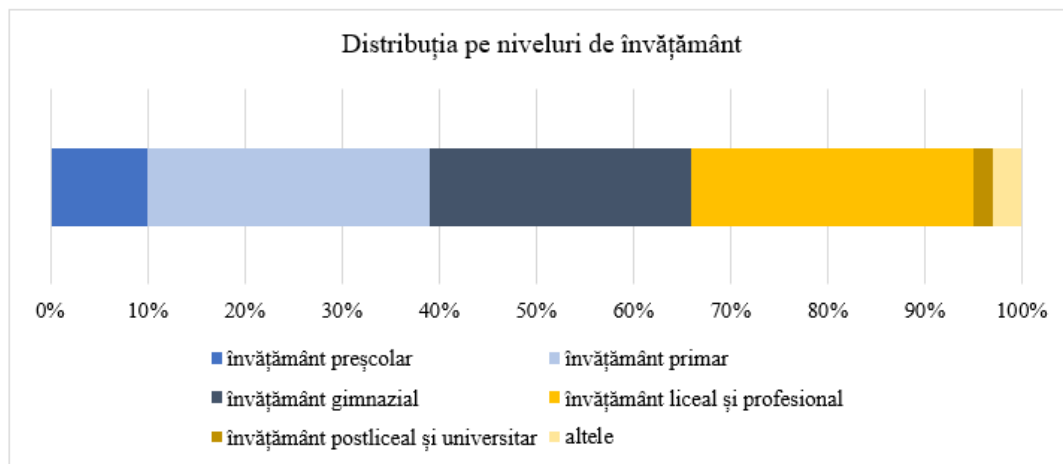
În etapa de culegere a datelor, participanții au fost asigurați de confidențialitatea răspunsurilor lor și de utilizarea datelor culese strict în scopul cercetării. În prelucrarea datelor, nu se fac referiri precise la situația dintr-o anumită școală sau aprecieri care ar putea genera efecte nedorite asupra participanților la evaluare. Datele din chestionare sunt prelucrate statistic, iar datele calitative nu fac trimitere către anumite persoane.

CAPITOLUL 1: Evoluția eTwinning.

Contexte naționale și internaționale

1.1. Contexte internaționale

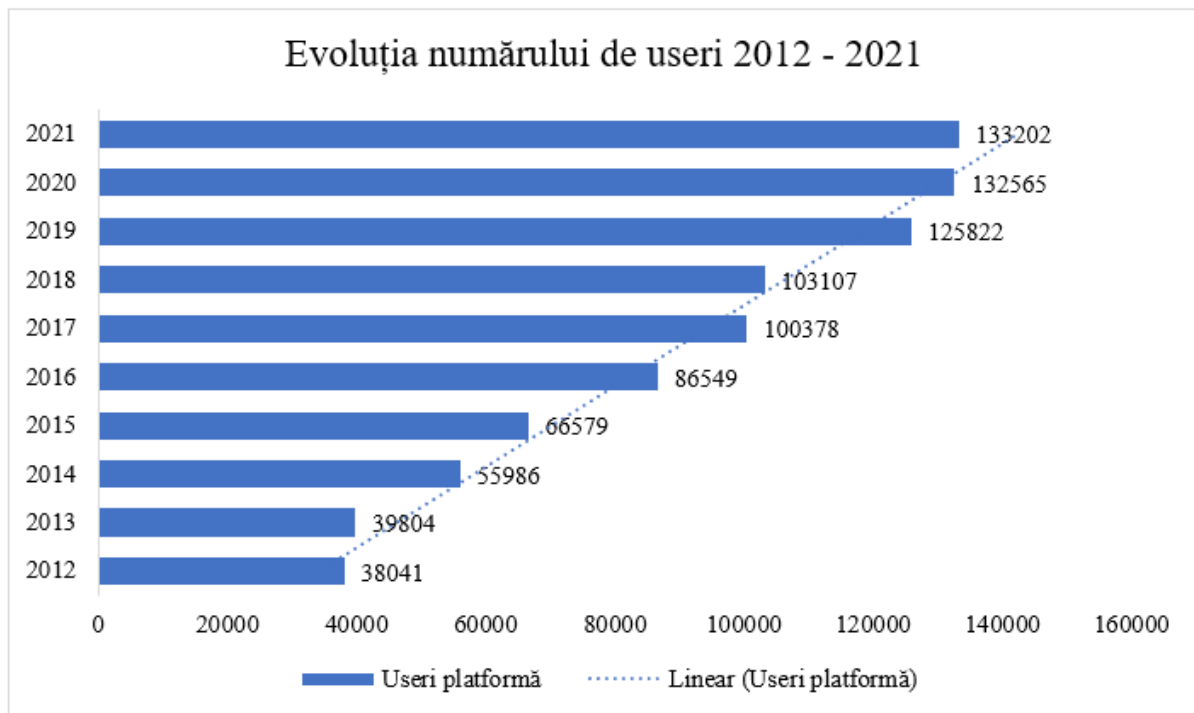
Comunitatea eTwinning este formată din 43 de țări partenere din spațiul european, dar și din afara acestuia și oferă un cadru adecvat de colaborare interculturală prin parteneriate virtuale internaționale pentru învățare colaborativă, pe bază de proiect. Distribuția pe niveluri de învățământ a comunității este relativ echilibrată, remarcându-se totuși un interes mai mare din partea învățământului primar și liceal sau profesional. Distribuția pe niveluri de învățământ, la începutul anului 2022, indică următoarele ponderi: 10% - învățământ preșcolar; 29% învățământ primar; 27% învățământ gimnazial; 29% învățământ liceal și profesional; 2% învățământ postliceal și universitar și 3% altele (inspectorate școlare, case ale corpului didactic etc).

Figura 1. Distribuția membrilor în Comunitatea eTwinning pe niveluri de învățământ

Evoluția numărului de participanți este una ascendentă, de la începutul implementării Acțiunii eTwinning, respectiv din anul 2005, iar numărul de noi înregistrări a crescut anual în medie cu 18%. Numărul instituțiilor înscrise nu a crescut la fel de rapid ca numărul cadrelor didactice, fapt firesc și chiar pozitiv, care indică o creștere a numărului de profesori participanți din aceeași școală și formarea de echipe de profesori în școlile înscrise deja. La începutul lunii martie 2022 erau înscrise pe platformă peste 230.000 de școli.

În privința proiectelor desfășurate, acestea au presupus de-a lungul timpului colaborări naționale, internaționale sau intrașcolare, în momentul actual numărul acestora la nivelul comunității ridicându-se la peste 136.000. Raportat la numărul de proiecte, România se află printre țările cele mai active, fiind pe locul 6, după țări cu populație școlară mult mai numeroasă: Turcia, Polonia, Italia, Spania și Franța.

Figura 2. Evoluția nr. de utilizatori în perioada 2012 - 2021

Tematicile abordate prin proiectele eTwinning sunt extrem de variate, iar peste 90% dintre proiecte au abordări transversale și implică mai multe discipline. Conform datelor Centrului European de Suport (2022), cele mai frecvente teme ale proiectelor sunt: limbi străine, informatică și TIC, artă, limbă și literatură, geografie, educație pentru protecția mediului, istorie, democrație și cetățenie, muzică și teatru.

Prin intermediul comunității eTwinning, beneficiarii au acces la multiple oportunități de dezvoltare profesională, acestea evoluând de-a lungul timpului, atât calitativ, cât și cantitativ. Paleta activităților de dezvoltare profesională cuprinde evenimente de formare față în față organizate de centrele naționale și de centrul european. Acestea sunt accesibile beneficiarilor prin apeluri deschise, iar costurile sunt acoperite de centrele naționale. În cazul acestor tipuri de evenimente, participarea înregistrează o medie de aproximativ 1.200 de persoane anual din toate cele 43 de țări partenere, în anii 2020 – 2021 numărul participanților

a scăzut considerabil, cu o medie de aproximativ 130 de participanți pe an, având în vedere contextul pandemic, dar și transferarea majorității evenimentelor în mediul online.

În contextul pandemic, evenimentele online au cunoscut un succes fără precedent. În

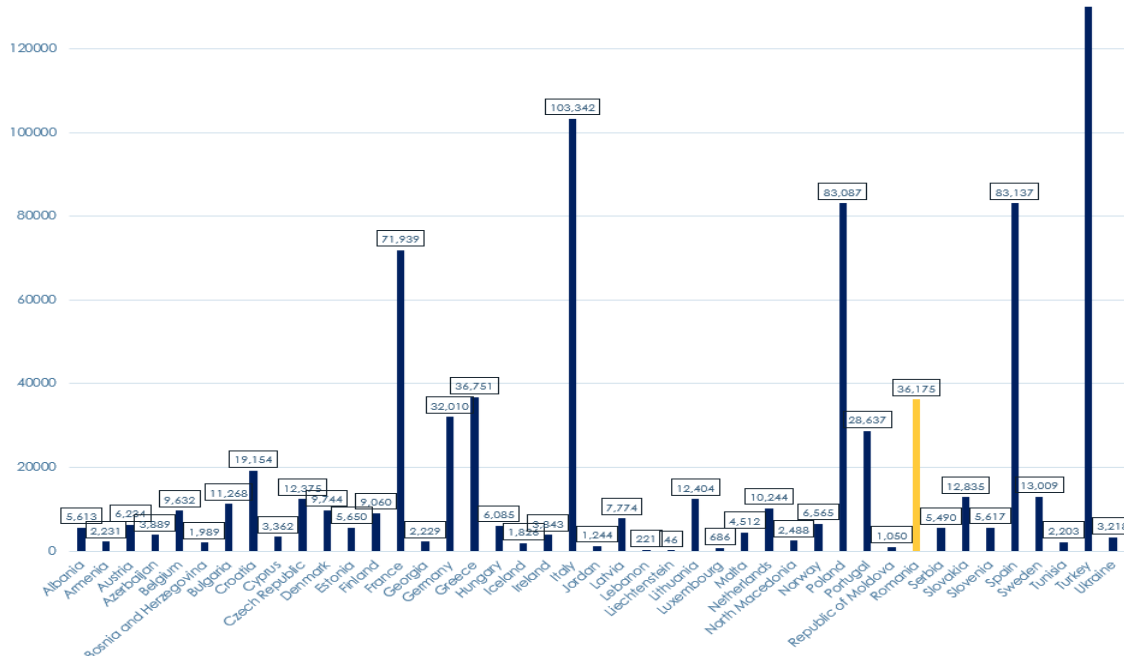

Figura 3. Distribuția numărului de utilizatori pe țări în 2021. (Raport CSS, 2021)

anul 2020, peste 23.000 de persoane au participat la evenimente de formare online (webinare, conferințe internaționale, seminare organizate de Centrul European de Suport). Tot în anul 2020, s-a remarcat o creștere foarte mare a numărului de participanți la „evenimentele de învățare“ (eng. learning events), respectiv peste 73.000.

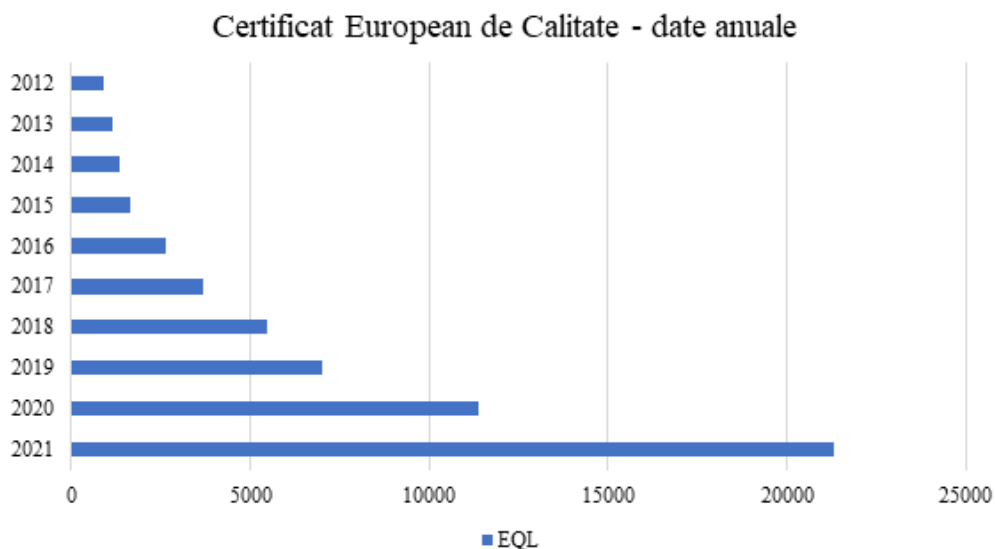
Anterior anului 2020, evenimentele online înregistrau o creștere constantă, însă în anul 2021 s-a observat o scădere semnificativă, pe fondul unei stări de „online fatigue“ având în vedere că o mare parte din activitățile educaționale în cele 43 de țări partenere au fost desfășurate în mediul online.

Certificarea și recunoașterea reprezintă un aspect important pentru membrii comunității eTwinning. Încă din 2006 cadrele didactice pot aplica pentru certificatele naționale de calitate. De asemenea, proiectele cu certificate naționale de calitate pot fi nominalizate de centrele naționale pentru certificatul european de calitate.

Numărul candidaturilor pentru certificate naționale a crescut constant, la fel și numărul certificatelor acordate, înregistrându-se o medie de 7.173 de certificate naționale de calitate acordate pe an, raportate la o medie de 9.352 de candidaturi depuse anual. Astfel, în medie, 77% dintre aplicațiile depuse au primit certificatul național de calitate. România se plasează

pe locul cinci în privința numărului de certificate de calitate primite de profesorii români din 2006 până în prezent, după Polonia, Grecia, Italia și Turcia.

Până în anul 2021 au fost oferite la nivel internațional peste 60.000 de certificate europene de calitate, cu o medie de 3.785 de certificate pe an, iar 53% dintre profesorii care au primit certificat național de calitate l-au primit și pe cel european.

Figură 4. Certificat european de calitate – date anuale

În eTwinning, calitatea este recunoscută și prin premiile naționale sau europene, care sunt desfășurate anual de centrele naționale și de centrul european.

O altă formă de recunoaștere a implicării în eTwinning vizează nivelul instituțional. Prin titlul onorific de „Școală eTwinning“ se recunoaște implicarea instituțională și activitatea la nivelul școlii. Titlul este obținut pe baza unor condiții inițiale de implicare și de desfășurare a proiectelor în școală și pe baza unei candidaturi evaluate de centrele naționale. În anul școlar 2020/2021, au fost acordate 2.935 de titluri de „Școală eTwinning“ la nivel internațional. România se află pe locul șase în privința numărului de școli care au primit acest titlu, cu o rată de acordare a titlului de aproximativ 45% în raport cu școlile eligibile.

Pe parcursul celor 17 ani, Comunitatea eTwinning a cunoscut o dezvoltare continuă, multilaterală, cu perspective pozitive de viitor. Acțiunea eTwinning este un proiect cu finanțare europeană, cu eficiență semnificativ crescută, având în vedere costurile, rezultatele și impactul la nivelul comunităților școlare.

În raport cu nevoile beneficiarilor și cu experiențele anilor anteriori, începând cu anul 2022, comunitatea eTwinning se va extinde și va dezvolta inițiativele recente, precum integrarea eTwinning în formarea inițială a cadrelor didactice sau încurajarea cercetării în

contextele eTwinning. De asemenea, legat de priorități, eTwinning pune accent în campaniile de promovare și diseminare pe sinergia cu tematicile abordate de programul Erasmus+, precum și pe tematicile anuale sau pe vizarea grupurilor VET, rural sau educație timpurie.

Platforma eTwinning, care susține activitatea comunității, a fost îmbunătățită constant de-a lungul celor 17 ani, pentru a răspunde nevoilor cadrelor didactice. În nevoia de modernizare și de armonizare cu structura programelor europene, începând cu anul 2022, platforma va suferi modificări substanțiale care au fost fundamentate extensiv pentru a răspunde concret nevoilor beneficiarilor.

Cu o imagine de ansamblu cu privire la evoluțiile generale ale principalelor direcții de acțiune ale eTwinning la nivel internațional, putem spune că Acțiunea se bucură de o evoluție constantă, fiind chiar unul dintre proiectele de mare succes ale Comisiei Europene în domeniul educației.

1.2. eTwinning în România

eTwinning în România a cunoscut un succes extensiv încă din primul an de implementare, respectiv 2007 și cu precădere în ultimii 5 ani ai implementării, țara noastră înregistrând o implicare foarte mare a cadrelor didactice, fapt care a plasat-o printre țările cu cele mai bune rezultate la nivelul comunității eTwinning.

Pe platforma eTwinning s-au înregistrat peste 36.000 de cadre didactice care au desfășurat peste 27.000 de proiecte eTwinning. Aceste date plasează România pe locul 7 în privința numărului de înregistrări și pe locul 6 în privința numărului de proiecte desfășurate.

În privința numărului de înregistrări pe platforma eTwinning, observăm în graficul de mai sus că cei mai mulți membri provin din București, Constanța, Cluj sau Vaslui. Totuși, chiar dacă zona București înregistrează cei mai mulți membri, zona de Sud, Sud-Est cuprinde un număr scăzut, alături de zona Transilvania.

O prezență semnificativă în comunitatea eTwinning este înregistrată de cadrele didactice din zonele Nord-Vest și Nord-Est, precum și de județele Dolj, Argeș, Dâmbovița, Prahova, Buzău, Galați, Bacău și Timiș.

Distribuția pe județe a cadrelor didactice înscrise pe platformă eTwinning

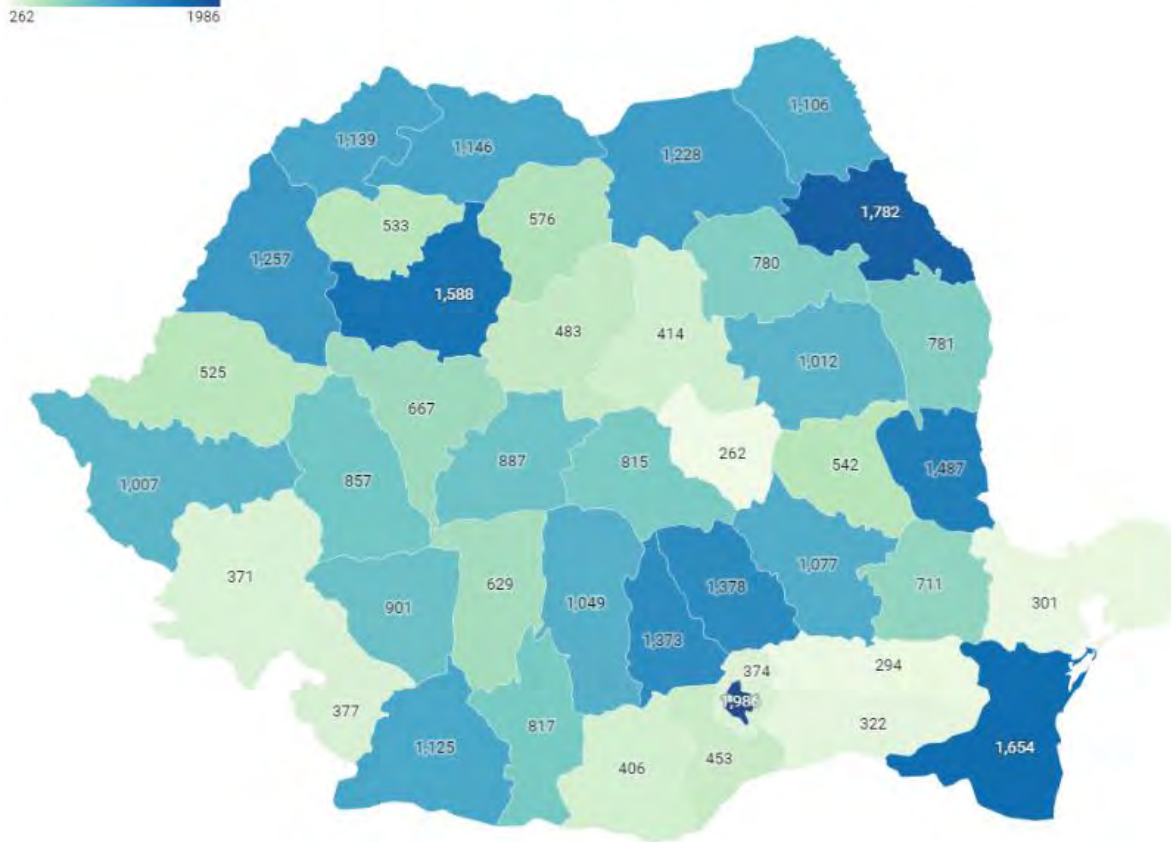

Figura 5. Distribuția pe județe a cadrelor didactice înscrise pe platformă eTwinning

Evoluția interesului pentru activitatea eTwinning pe parcursul ultimului deceniu a fost într-o creștere generală constantă. Totuși, au fost etape de creștere și de scădere a numărului de înregistrări atât în rândul profesorilor, cât și în rândul școlilor sau proiectelor, însă tendința a fost de creștere, conform graficului de mai jos.

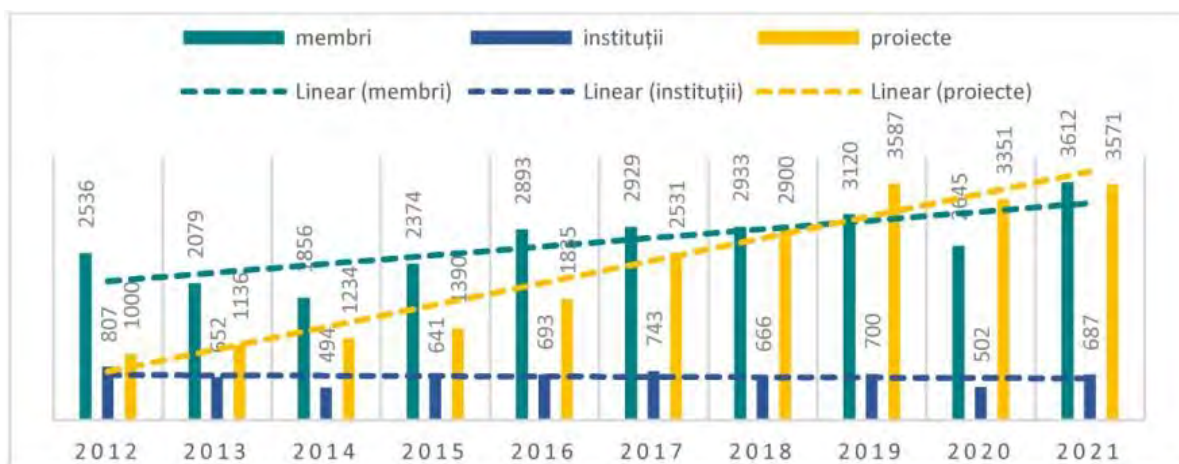
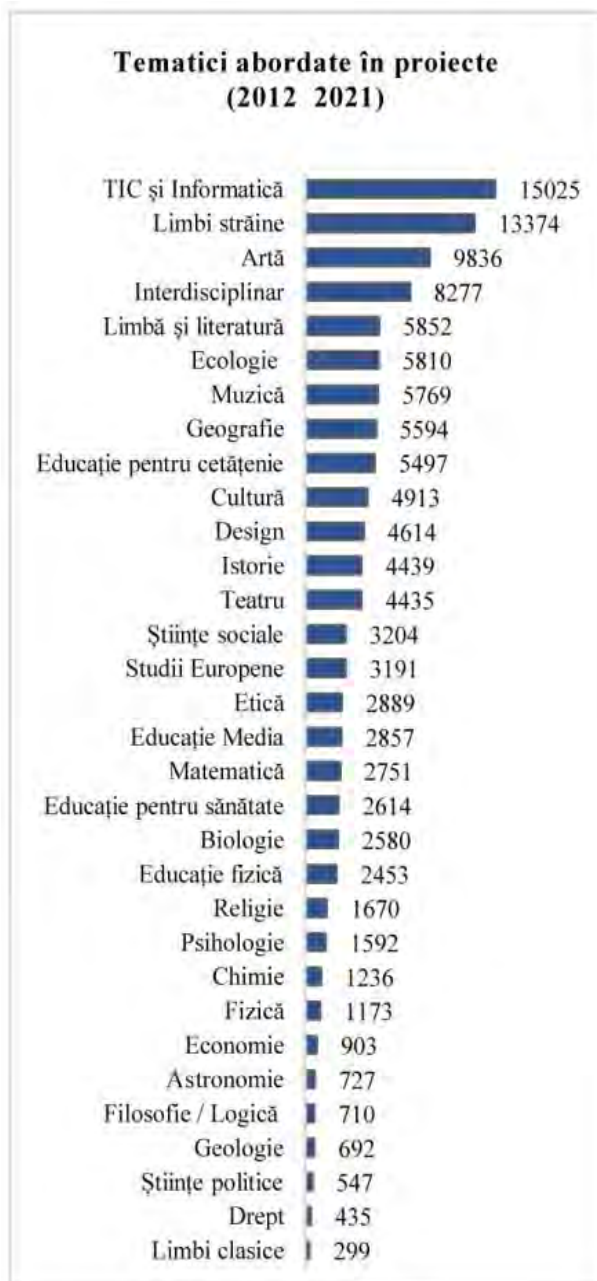

Figura 6. Evoluția nr. de membri, instituții și proiecte 2012 – 2021

Pe parcursul ultimilor zece ani de implementare, perioadă parcursă între ultima cercetare asupra proiectelor eTwinning, realizată în 2012-2013 și actualul studiu, comunitatea s-a dezvoltat semnificativ, atât în termeni cantitativi, cât și calitativi, fiind dezvoltate din ce în ce mai multe proiecte internaționale cu tematici variate și activități extinse.

Figura 7. Tematici proiecte RO (2012 – 2021)

Din cele 22.538 de proiecte desfășurate în perioada 2012 – 2021, 51 de proiecte au fost desfășurate intrașcolar, 391 de proiecte în colaborare națională, iar 22.147 în colaborare internațională. Orientarea semnificativ mai mare către evenimentele internaționale reprezintă un aspect pozitiv, conturând o deschidere semnificativă a cadrelor didactice pentru colaborare internațională.

În privința disciplinelor, observăm că tematicile frecvent abordate în contextul proiectelor cu parteneri români sunt corelate cu cele europene, semnificativă pentru România fiind preocuparea pentru domeniul ecologiei și protecției mediului.

Caracteristicile mediului colaborativ digital reprezintă un aspect care ghidează semnificativ tematicile abordate, astfel regăsim tematicile care pun accent pe dezvoltarea competențelor digitale, de comunicare în limbi străine, de creație în contexte locale sau colaborative, digitale.

Observăm și un număr semnificativ de proiecte care abordează educația pentru cetățenie și aspectele de cultură, aspect pozitiv având în vedere caracterul multicultural al

proiectelor internaționale, acestea oferind cadre adecvate pentru dezvoltarea competențelor

Distribuția țărilor partenere în raport cu numărul de proiecte colaborative cu România

Figura 8. Distribuția țărilor în funcție de numărul de parteneriate cu RO (2012 – 2021)

interculturale, civice și de cetățenie digitală. Harta proiectelor la nivel național se suprapune în cea mai mare parte cu harta membrilor înscrși pe platformă. Astfel, numărul de cadre didactice înscrise pe platformă este direct proporțional cu numărul de proiecte. Totuși, se remarcă câteva excepții, precum Botoșani sau Prahova, unde numărul de proiecte este semnificativ mai mare în raport cu numărul de profesori înscrși pe platformă. Cea mai mare parte a parteneriatelor profesorilor români au fost internaționale, cum am observat anterior, iar figura de mai sus ne prezintă principalele țări partenere în proiectele în care profesorii români au fost fondatori sau parteneri.

Cele mai multe proiecte au fost implementate cu parteneri din Turcia, Polonia, Italia, Spania sau Grecia. La polul opus se află Luxemburg, Liechtenstein și Liban, țări cu care România a desfășurat în ultimii 10 ani sub 200 de parteneriate. Se remarcă, de asemenea, un număr semnificativ de parteneriate cu Franța și Spania, în special cu tematici de „limbi străine“ în contextul studierii limbilor franceză și spaniolă în învățământul preuniversitar românesc.

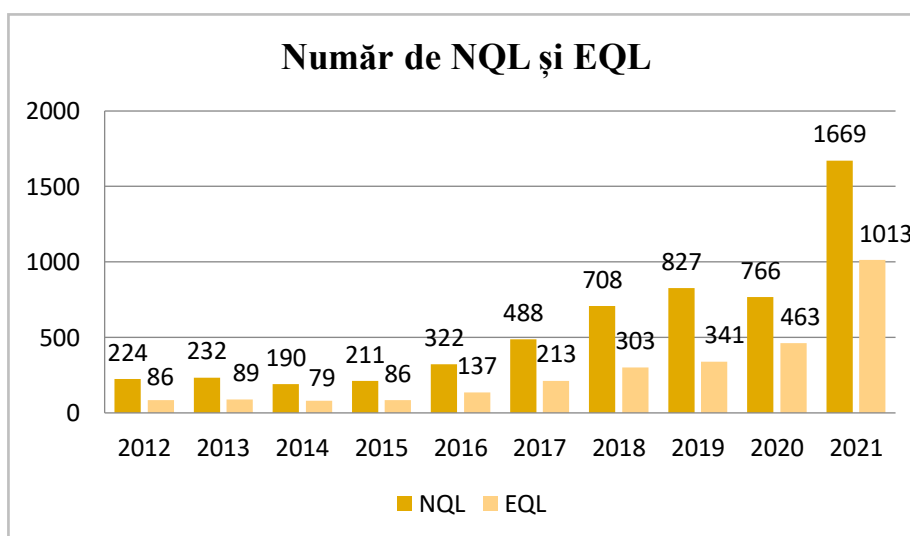
Având în vedere principalele elemente ale activității eTwinning, putem spune că ultimii zece ani au presupus o dezvoltare continuă pentru eTwinning România și un proces susținut de consolidare a parteneriatelor internaționale, cu accent pe domeniile „tradiționale“ abordate preponderent la nivel internațional, dar și pe aspectele specifice, caracteristice intereselor naționale.

Calitatea proiectelor și a procesului de facilitare a contextului colaborativ internațional reprezintă pentru comunitatea eTwinning un aspect foarte important, care a fost susținut prin reglementări interne și prin formare națională și internațională, fiind, de asemenea, valorificată prin măsuri de recunoaștere și de promovare a bunelor practici.

Acțiunea eTwinning recompensează calitatea proiectelor prin următoarele forme: certificat național de calitate, certificat european de calitate, premii naționale, premii europene, titlul de „Școală eTwinning“ și titlul de ambasador eTwinning. De asemenea, bunele practici pot fi promovate în publicații naționale sau internaționale, în kituri de proiecte, iar expertiza cadrelor didactice poate fi valorificată în evenimente de formare naționale și internaționale, în mediul online sau față în față.

De-a lungul ultimilor zece ani, numeroase proiecte și activități desfășurate de cadrele didactice au fost recunoscute prin intermediul formelor menționate anterior.

CertIFICATELE NAȚIONALE DE CALITATE SUNT OFERITE CADRELOR DIDACTICE ÎN BAZA UNEI CANDIDATURI CARE DESCRIE PROIECTUL DESFĂȘURAT, PE BAZA A CINCI CRITERII, ACESTEA FIIND ȘI REPERE DE EVALUARE, RESPECTIV: INOVAȚIE ȘI CREATIVITATE, INTEGRAREA PROIECTULUI ÎN CURRICULUM, COLABORARE ÎNTRE ȘCOLILE PARTENERE, UTILIZAREA TEHNOLOGIEI ȘI REZULTATE, IMPACT ȘI DISEMINARE. PERIOADA DE DEPURARE A CANDIDATURILOR ȘI DE EVALUARE PENTRU CERTIFICATUL NAȚIONAL DE CALITATE S-A REALIZAT,

Figura 9. Certificate naționale și europene de calitate

până recent, de două ori pe an. Ulterior, în urma armonizării stabilite la nivel internațional, există o singură rundă de evaluare pe an.

În România, numărul de candidaturi și de certificate de calitate naționale a crescut de la un an la altul, înregistrându-se un salt masiv în anul 2021, cum poate fi observat în grafic.

Certificatul european este acordat în baza aceleiași candidaturi, însă evaluarea se realizează cu accent pe colaborarea internațională. Graficul de mai sus arată, de asemenea, tendința ascendentă a numărului de certificate europene de calitate, care o urmează pe cea a certificatelor naționale.

Participarea la competiția premiilor naționale și/sau europene este condiționată de obținerea certificatelor naționale și/sau europene. Premiile naționale sunt coordonate de centrele naționale eTwinning și sunt desfășurate în raport cu prioritățile europene și naționale. România desfășoară competiția „premiilor naționale“ din 2016, având anual categorii pe niveluri de învățământ și categorii tematice. De-a lungul timpului, competiția și evenimentul asociat „Conferința Națională eTwinning“ au generat un interes substanțial din partea comunității eTwinning.

Competiția premiilor europene este coordonată de Centrul European eTwinning, iar înscrierea se realizează în baza unei candidaturi elaborate prin colaborarea dintre partenerii proiectului, pe platforma eTwinning. Candidaturile sunt evaluate, în mai multe runde, de echipe internaționale de evaluatori. Încă de la începutul participării la Acțiunea eTwinning, România a avut anual reprezentanți pe podiumul premiilor europene.

Un aspect foarte important pentru recunoașterea implicării cadrelor didactice în eTwinning îl reprezintă titlul de „ambasador eTwinning“, care se obține prin selecție națională, conform unui set de criterii, și prin absolvirea cu succes a cursului pentru ambasadori, facilitat de centrul european, sau a unui alt curs specific organizat de centrele naționale. România a organizat activități de formare pentru dezvoltarea competențelor cadrelor didactice de a fi mentori în comunitatea eTwinning. România are astăzi o rețea de 70 de ambasadori care susțin și consolidează activitatea centrului național și a centrului european.

O abordare în extenso a titlului de ambasador o regăsim la nivel instituțional, prin titlul de „Școală eTwinning“, acordat instituțiilor care sunt exemple de bune practici, lideri regionali în comunitatea eTwinning. Titlul este acordat pe doi ani, pe baza unor criterii stabilite la nivel european.

Tot în scopul recunoașterii la nivel național a proiectelor de calitate, acestea au fost prezentate în ghiduri de bune practici de centrul național sau de alți colaboratori din mediul educațional. De asemenea, proiectele eTwinning sunt valorificate extensiv și din punct de vedere științific, o varietate de articole științifice au fost realizate și prezentate la conferințe naționale și internaționale. Conferința Națională de Învățământ Virtual a inclus o lungă perioadă de timp o secțiune dedicată acțiunii eTwinning. Alte manifestări științifice au inclus ateliere sau secțiuni eTwinning.

Profesorii cu experiență în eTwinning și cu activitate recunoscută au fost invitați de centrul național, dar și de alte centre naționale (de exemplu, Republica Moldova) sau de cel european, să fie formatori sau să susțină intervenții la reuniuni de formare sau la manifestări științifice.

Se poate observa că există modalități variate de recunoaștere și de valorificare a experiențelor profesorilor din eTwinning, fapt care poate susține implicarea continuă și solidă a cadrelor didactice și, de asemenea, calitatea proiectelor desfășurate.

1.3. Dezvoltare profesională – recunoaștere și implicare

Structurarea și implementarea unui proiect eTwinning reprezintă în sine un proces de dezvoltare profesională cu o influență semnificativă asupra practicilor didactice viitoare ale profesorilor. Experiența eTwinning oferă un cadru amplu de învățare colegială atât pentru elevi, cât și pentru profesori.

Acțiunea eTwinning a pus de-a lungul timpului accentul pe formarea și dezvoltarea competențelor cadrelor didactice pentru implementarea de proiecte colaborative de calitate și relevante. De asemenea, activitățile de formare au abordat complementar tematici pedagogice

Școlile eTwinning sunt lideri universului eTwinning. Conștienți de importanța și valoarea eTwinning, conducerea și mentorii din aceste școli integrează programul în politicile, practicile și inițiativele de dezvoltare profesională ale instituțiilor.

Profesorii din Școlile eTwinning conlucrează, împărtășind din cunoștințe și asigurând tuturor o experiență educațională mai amplă și mai relevantă.

Școlile eTwinning sunt modele inspiră celelalte școli și le îndrumă eforturile de a atinge același nivel. În acest fel, ele se asigură că este respectată promisiunea schimbării în educație, astfel încât tinerii aflați în grijă lor să fie educați pentru a deveni oameni mai buni, elevi mai buni, cetățeni mai buni și mai activi.

Școlile eTwinning sunt devotate conducerii în comun

În Școlile eTwinning, actul de conducere este un proces desfășurat în comun, atât în privința responsabilității pentru organizare, cât și a procesului decizional. Direcțiunile instituției și mentorii sunt conștienți de posibilitățile oferite de eTwinning atât la nivel pedagogic, cât și profesional, și oferă un sprijin activ întregului personal, pentru a se implica în activitățile eTwinning.

Școlile eTwinning sunt profund atașate ideii de colaborare, comuniune și muncă în echipă

Profesorii din aceste școli lucrează în echipă, planificându-și activitățile eTwinning și celelalte activități pedagogice și împărtășind din experiența și practicile lor celorlalți colegi, atât din școală, cât și din afara acesteia. Ei colaborează în scopul de a elabora un plan de acțiune eTwinning și de a-l folosi pentru a promova inovarea și schimbarea în școli și în jurul lor.

Elevii din Școlile eTwinning sunt vectori ai schimbării

Elevii joacă un rol important în dezvoltarea Școlii eTwinning. Ei promovează eTwinning în rândul profesorilor (implicaj sau implicare) și al părinților, acționând atât în calitate de forță motrice, cât și de cule de rezonanță pentru toate inovațiile din sfera pedagogică și a utilizării tehnologiei.

Școlile eTwinning sunt modele pentru alte școli

Școlile eTwinning se angajează să joace rolul de ambasadoare pentru celelalte școli din regiune, promovând în mod activ eTwinning și diseminând rezultatele programului prin căi mai multe: mijloacele ale site-urilor deschise, sesiuni de informare și programe de mentoriaj. Ele creează, într-o manieră proactivă, oportunități de dezvoltare profesională accesibile celorlalte școli din regiune.

Școlile eTwinning sunt organizații de învățare inclusive și inovatoare

Școlile eTwinning se angajează să adopte o abordare inclusivă la toate nivelurile și cauză în mod activ modalități de a crea un mediu inclusiv pentru elevi, indiferent de aptitudinile și cultura lor, pentru părinți lor și pentru comunitate în ansamblu. Profesorii din Școlile eTwinning se angajează să dezvolte dimensiunea de organizație de învățare a întregii școli. Ei folosesc eTwinning pentru a susține și implementa programa școlară prin intermediul unor modele pedagogice inovatoare, printre care se numără învățarea în colaborare, educația centrată pe elev, abordările flexibile ale timpilor și spațiilor de învățare.

 Erasmus+

etwinning.net

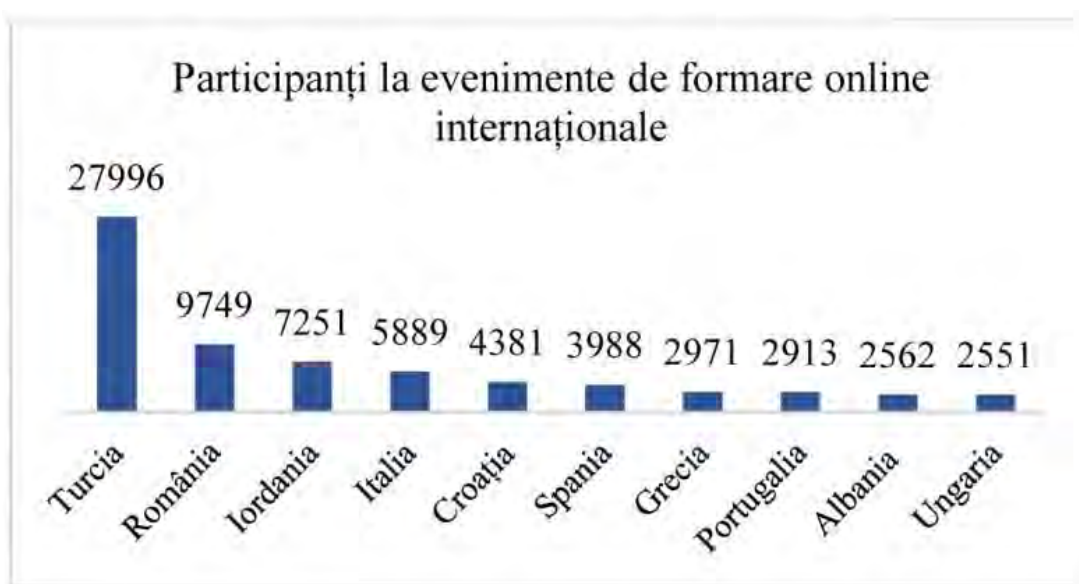
Figură 10. Misiunea Școlilor eTwinning

variate, pentru a susține dezvoltarea multilaterală a competențelor cadrelor didactice, care pot facilita extinderea direcțiilor de acțiune prin eTwinning.

Pe parcursul ultimilor 10 ani de implementare, care fac obiectul studiului de față, peste 20.000 de cadre didactice din România au beneficiat de formare în contexte naționale sau internaționale, față în față sau online.

Evenimentele de formare, accesibile comunității eTwinning și organizate la nivel național și internațional, sunt:

- evenimente față în față, organizate de centrele naționale din alte țări, de centrul european sau de centrul național;
- evenimente de formare online pe termen scurt (2-3 zile);
- workshopuri sau webinare de scurtă durată;
- cursuri online;
- activități de mentorat.

Figura 11. Clasament primele 10 țări după nr. de participanți

Cadrele didactice din România au manifestat un interes permanent pentru evenimentele de formare online (evenimente de învățare europene, seminare internaționale online etc.), România fiind pe locul doi în privința numărului de participanți la astfel de evenimente, după Turcia.

Acest lucru este bine reflectat în graficul de mai sus, privind participarea la evenimente de formare internaționale online, în perioada 2012–2021, care cuprinde primele 10 țări ca număr de participanți.

Interesul cadrelor didactice pentru evenimentele de formare este foarte mare, în special pentru evenimentele de formare față în față, a căror selecție pentru participare se realizează prin apel public. În medie, pentru un loc disponibil sunt 10–15 aplicații, însă, de-a lungul timpului, numărul de aplicații a variat de la 2–3 aplicații pentru un loc disponibil, la peste 50 de aplicații. Aceste variații au fost determinate de caracteristicile evenimentului și de grupul din comunitatea eTwinning vizat.

Experiențele de dezvoltare profesională implică o parte semnificativă a acțiunii eTwinning, acestea vin în suportul comunității pentru a susține dezvoltarea de proiecte eTwinning calitative și adecvate contextului școlilor implicate. În capitolul următor vom aborda aspectele legate de recunoșterea formală și perspective de dezvoltare pentru extinderea acțiunii în relația cu acțiunile complementare ale Erasmus+.

eTwinning s-a dovedit a fi, la nivel internațional, una dintre cele mai de succes inițiative din domeniul educației și formării finanțate de către Comisia Europeană, eTwinning crescând constant de-a lungul anilor: din momentul lansării, anul 2005, numărul de utilizatori noi a crescut în medie cu 18,1% pe an, astfel că în 2021, eTwinning a depășit pragul de 1.000.000 de utilizatori înregistrați (CSS, 2022).

În decursul anului 2021, Centrul European de Coordonare a Acțiunii eTwinning a realizat un demers de cercetare privind modul în care eTwinning este integrat în documentele de politici din domeniul educației din țările participante la program. Concluziile formulate s-au bazat pe studiile de caz desfășurate la nivelul a 8 țări și pe analiza de documente. Autorii acestui demers de cercetare indică prezența eTwinning în diverse materiale și documente informative adresate comunităților școlare, fie de la nivel central (de exemplu: Ministerele Educației), fie de la nivelul autorităților locale (similare inspectoratelor școlare). Studiul arată că participarea în eTwinning (proiecte, evenimente de formare, comunitate profesională etc.) aduce cu sine schimbări la nivelul competențelor cheie, al abilităților pedagogice, al dezvoltării personale și profesionale, fiind identificat impact și la nivelul instituțiilor de învățământ din care aceste cadre didactice fac parte, precum internaționalizare, recunoaștere la nivelul comunității locale și nu numai.

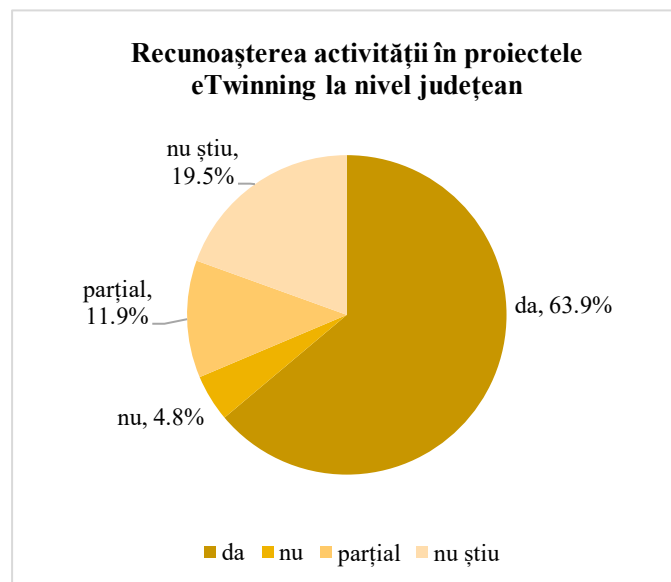
În ciuda faptului că nu toate țările participante la Acțiune (nici cele incluse în studiu) au un sistem educațional organizat similar, au fost identificate mai multe elemente care au ilustrat atât faptul că eTwinning este integrat neoficial în majoritatea programelor naționale de învățământ, dar și că mai multe ministere consolidează eTwinning prin circulare și alte documente de politică, cum ar fi strategiile și planurile de acțiune naționale. În acest sens, s-a

recunoscut că acțiunea eTwinning este compatibilă cu abordarea bazată pe competențe din mai multe țări și/sau este aliniată cu competențele pe care se așteaptă ca elevii să le dobândească, așa cum se reflectă în obiectivele naționale stabilite în legislație sau în programele naționale.

S-a subliniat, de asemenea, că există un impact semnificativ asupra competențelor cheie ale elevilor și asupra creșterii motivației acestora, care sunt, de asemenea, considerate priorități cheie în toate țările participante la raport, fără a exista totuși o legătură directă cu abandonul școlar timpuriu.

În același timp, se recunoaște că eTwinning a inspirat inițiative și practici naționale, precum și documente de politici publice, pentru dezvoltarea profesională continuă a cadrelor didactice din mediul preuniversitar, și că a extins ofertele disponibile, oferind sprijin unui număr tot mai mare de cadre didactice, în special în timpul pandemiei. S-a mai constatat că astfel de elemente sunt în concordanță cu obiectivele politicii naționale în domeniul educației din țările implicate în raport“ (Mouratoglou et al, 2021, p. 8 - 9).

La nivel național, conform celor peste 1.000 de răspunsuri colectate în cadrul studiului de față, activitatea eTwinning este recunoscută la nivelul județului în care respondenții își desfășoară activitatea. Astfel, 63,9% dintre profesori afirmă că

Figura 12. Recunoașterea activității eTwinning

proiectele, certificatele de participare și certificatele de calitate eTwinning sunt recunoscute.

Datele mai arată că principalele modalități/instrumente de recunoaștere a activităților eTwinning în mod formal sunt:

- Grila de evaluare a activității
- Metodologia specifică de mobilitate a cadrelor didactice
- Fișa de autoevaluare anuală
- Metodologia de acordare a titlului de „Școală europeană“
- Competiția națională „Made for Europe“
- Metodologia de acordare a gradației de merit.

Atât răspunsurile deschise oferite de profesori, cât și parcurgerea documentelor specifice evaluării/recunoașterii activităților eTwinning indică drept posibilă cauză a diferențelor la nivelul inspectoratelor școlare/echipelor de management al instituțiilor faptul că acest tip de proiecte nu sunt listate în mod explicit în grilele de evaluare, fie că nu sunt încadrate corect în categoria activităților eligibile pentru acordarea de credite / puncte.

De exemplu, în grila de evaluare aferentă acordării gradăției de merit, activitățile eTwinning pot fi incluse la punctul 3 - *Activități extracurriculare și implicarea în proiecte (inclusiv proiecte cu finanțare europeană nerambursabilă: Erasmus+, POSDRU, POCU, transfrontaliere, Banca Mondială și altele similare)/programe de formare profesională*. Se pot acorda maxim 5 puncte, indiferent de numărul de proiecte/activități care sunt eligibile în perioada evaluată.

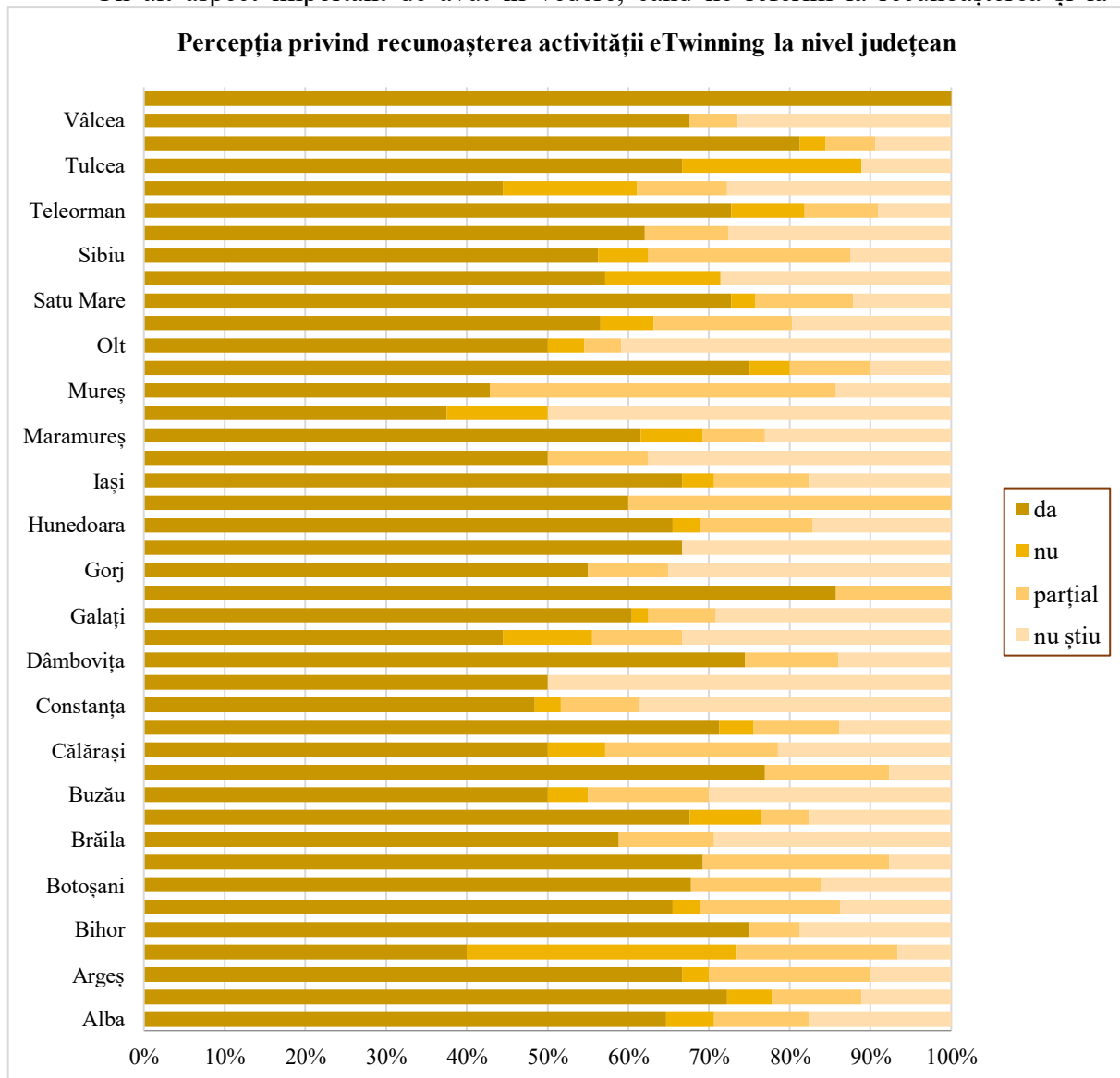
Concursul „Made for Europe“ este o competiție națională, anuală care se derulează în două etape: una județeană și una națională. Principalul scop al acesteia este prezentarea, evaluarea și premierea unor proiecte și rezultate ale activităților instituțiilor de învățământ implicate în proiecte finanțate de Comisia Europeană prin programele europene specifice. Pentru anul 2022, competiția se regăsește în Anexa 2 (Lista competițiilor naționale pe discipline școlare și proiecte educative cu participarea elevilor români, în anul școlar 2021-2022), poziția 113, a Ordinului nr. 3.066 / 27.01.2022 al Ministerului Educației, proiectele eTwinning fiind menționate explicit în categoria activităților eligibile în cadrul acestei competiții.

În ceea ce privește distribuția la nivel național și pe zone de dezvoltare, datele indică diferențe considerabile în modul în care activitățile eTwinning sunt privite din punct de vedere al recunoașterii.

Răspunsurile deschise colectate indică drept principale cauze ale variației modului/măsurii în care activitățile eTwinning sunt recunoscute de reprezentanții inspectoratelor ca fiind slaba cunoaștere a acestui program și a potențialului său în activitatea didactică, dificultatea de a încadra proiectele de parteneriat școlar online în categoria proiectelor Erasmus+, dar și fluctuația personalului la nivelul inspectoratelor. De altfel, participanții la focus-grupurile incluse în studiu declară că „*aceste criterii se schimbă de la an la an și este diferit de la județ la județ, și chiar de la disciplină la disciplină.*“ (participant focus-grup).

Astfel, una dintre recomandările principale conturate în acest sens este o mai bună promovare a Acțiunii la nivelul autorităților și a echipelor ISJ, informarea inspectorilor responsabili cu evaluarea cadrelor didactice și cu recunoașterea activităților în proiecte (de exemplu, inspectorii responsabili cu proiectele europene) cu privire la valoarea parteneriatelor eTwinning și familiarizarea acestora cu criteriile de calitate pe care un proiect trebuie să le îndeplinească pentru a primi certificarea de calitate.

Un alt aspect important de avut în vedere, când ne referim la recunoașterea și la

Figura 13. Recunoașterea activității în proiectele eTwinning la nivel județean

calitatea obținută de cadrele didactice participante la cercetare, poate fi numărul de certificate de calitate europene și/sau naționale obținute. Aceste două tipuri de certificate arată că partenerul cărui i-au fost acordate a realizat activități, are contribuții în proiect care îndeplinesc un set de criterii minimale de calitate (de exemplu, inovare pedagogică,

valorificare a activităților în curriculum, comunicare, colaborare și schimburi între școlile partenere, utilizarea tehnologiei etc.).

Tabel 8. Număr de certificate de calitate obținute

	Nr. răspunsuri	Procent
Certificate Naționale de Calitate		
Niciunul	395	37.5%
Între 1 și 3	438	41.6%
Între 4 și 8	153	14.5%
Între 9 și 15	42	4.0%
Peste 15	24	2.3%
Certificate Europene de Calitate		
Niciunul	468	44.5%
Între 1 și 3	435	41.3%
Între 4 și 6	87	8.3%
Între 7 și 10	27	2.6%
Peste 10	35	3.3%

Participanții la studiu au în mare majoritate experiență în proiecte (peste 95%), chiar dacă nu dețin și certificate de calitate, iar raportat la numărul de proiecte derulate, putem considera că sunt acoperite toate nivelurile de experiență.

Tabel 9. Număr de proiecte eTwinning derulate

Număr de proiecte	Nr. răspunsuri	Procent
Niciunul	40	3.8%
Între 1 și 3 proiecte	457	43.4%
Între 4 și 8 proiecte	297	28.2%
Între 9 și 20 de proiecte	172	16.3%
Între 21 și 35 de proiecte	55	5.2%
Peste 35 de proiecte	31	2.9%

Datele de cercetare colectate ne arată că motivația implicării în acest tip de parteneriate nu este una formalizată, externă, bazată pe valoarea materială a câștigurilor obținute ca urmare a acestui tip de activități sau pe obținerea unor documente, ci mai degrabă este una intrinsecă, care ține de dorința cadrelor didactice de a produce schimbare la nivelul elevilor, al instituțiilor, de a se dezvolta personal și profesional.

Erasmus+ este programul Uniunii Europene în domeniile educație, formare profesională, tineret și sport care a început să fie implementat în anul 2014, reprezentând o continuare a programului Comenius de învățare pe tot parcursul vieții, oferind oportunități de mobilitate și cooperare pentru toți actorii implicați activ în domeniile anterior menționate.

Obiectivul general al programului Erasmus+ este de a sprijini dezvoltarea educațională, personală și profesională a persoanelor care își desfășoară activitatea în domeniile educație, formare profesională, tineret și sport. Erasmus+ finanțează proiecte de mobilitate a persoanelor în scopul învățării și proiecte de cooperare între organizații și instituții. De asemenea, programul oferă sprijin pentru cooperare în domeniul politicilor la nivelul UE. (www.erasmusplus.ro)

În cei aproape 17 ani de implementare, eTwinning s-a dezvoltat de la componenta fundamentală a programului eLearning al Comisiei Europene, a devenit parte integrantă a Erasmus+, Programul Uniunii Europene pentru Educație, Formare, Tineret și Sport, începând din 2014, implicând în 2022 o comunitate activă de școli care a adus împreună, de la lansarea sa, peste 1.042.100 de profesori din 231.400 de școli din 43 de țări participante.

eTwinning oferă o platformă digitală sigură, unde profesorii sunt implicați în activități precum conceperea și implementarea proiectelor europene de colaborare, participarea la grupuri virtuale, dezvoltarea profesională și învățare reciprocă. Adresându-se tuturor școlilor din învățământul preuniversitar, tuturor profesorilor, indiferent de disciplina predată, directorilor de unități școlare și inspectorilor școlari, eTwinning este parte integrantă a Acțiunii Cheie 2 a Programului Erasmus+.

Cu atât mai mult, în contextul provocat de pandemia COVID -19, cât și anterior acesteia, eTwinning a reprezentat un instrument util în derularea proiectelor finanțate prin Programul Erasmus+, domeniul Educație școlară, oferind partenerilor un mediu online sigur de colaborare, schimb de experiență, un spațiu comun prin care elevii pot comunica și colabora cu colegii lor din alte școli europene, utilizând tehnologia.

Portalul și instrumentele eTwinning pot fi analizate din 2 perspective principale atunci când vorbim de îmbinarea cu programul Erasmus, și anume:

- Căutarea de parteneri
- Spațiu de colaborare, derulare și stocare a activităților.

Din punct de vedere al facilităților de căutare/găsire de parteneri, platforma eTwinning este un spațiu sigur, care pune împreună cadre didactice și echipe ale instituțiilor de învățământ din toate cele 43 de țări participante. Spunem că este sigur prin prisma procesului de validare prin care trece fiecare nouă înscriere eTwinning, centrele naționale de coordonare asigurându-se că toți cei care au acces la forumurile eTwinning și la platformă, în general, sunt reprezentați eligibili pentru implementarea de proiecte Erasmus+ în domeniul educației școlare. De asemenea, în decursul anilor de implementare a Acțiunii eTwinning în țara

noastră, multe cadre didactice au evidențiat faptul că un parteneriat eTwinning poate reprezenta o bază solidă pentru o etapă următoare, candidatura și obținerea unei finanțări Erasmus+.

În ceea ce privește utilizarea platformei eTwinning ca spațiu comun al proiectului Erasmus+ (indiferent dacă ne referim la proiecte de mobilități sau de parteneriate), accesul gratuit la o serie de instrumente care integrează tehnologia și o aduce aproape de activitatea didactică, care permite implicarea activă a elevilor, interacțiunea cu colegi din alte instituții de învățământ naționale și internaționale, nu trebuie pierdută din vedere.

Cadrele didactice din țara noastră au subliniat utilitatea îmbinării celor două tipuri de activități, iar în contextul ultimilor 2 ani în care majoritatea sistemelor de educație au fost nevoite să treacă la învățământul la distanță, restricțiile de călătorie au condus la anularea mobilităților Erasmus+. O alternativă a fost oferită de eTwinning, platformă cu care școlile, profesorii și elevii erau deja familiarizați și care a reprezentat o soluție pentru derularea de mobilități virtuale. De altfel, organizarea în format online a întâlnirilor de proiect (planificate anterior în format fizic) a permis participarea unui număr mai mare de elevi decât ar fi luat parte la un schimb realizat în cadrul unui proiect Erasmus+ în format „tradițional“. De asemenea, în ghidurile de implementare a proiectelor de mobilitate Erasmus+ se regăsesc recomandări privind organizarea de mobilități mixte/blended – participare fizică și de la distanță/online, extinzând astfel numărul de beneficiari direcți ai proiectelor, dezvoltând complexitatea și potențialul de impact al activităților internaționale și, nu în ultimul rând, motivând elevii și profesorii rămași acasă. Experții definesc mobilitățile mixte ca fiind posibilitatea de a combina perioadele de mobilitate fizică în scop educațional într-o altă țară cu activități de învățare care se desfășoară în mod sincron cu colegii într-un mediu virtual. Aceste activități online pot fi organizate înainte sau după activitățile de mobilitate fizică. (SEG, 2020)

Portalul poate fi folosit ca mijloc de a contacta partenerii de proiect, ca sală de clasă virtuală, facilitând legăturile între elevi, ca arhivă de documente, ca mijloc de diseminare a rezultatelor de proiect, de asigurare a dezvoltării durabile a proiectului.

La nivel național și european se fac demersuri care să sprijine școlile și profesorii să îmbine cu succes cele două inițiative europene, iar rețelele de ambasadori și formatori reprezintă resurse cheie în acest sens prin bunele practici pe care le pot oferi partenerilor eTwinning și Erasmus, suport tehnic și pedagogic, încurajare și motivare.

Începând cu aprilie 2022, centrul național eTwinning va fi coordonat de instituția care gestionează programul Erasmus+ în România, lucru care va spori sinergia eTwinning, Erasmus+.

CAPITOLUL 2: Participarea în proiecte eTwinning – perspective ale elevilor

2.1. Experiențele elevilor – repere generale

Prin intermediul proiectelor eTwinning a fost construită și continuă să se dezvolte una dintre cele mai cuprinzătoare rețele de parteneriate între școlile europene, la care participă deopotrivă profesori și elevi, precum și alți specialiști din mediul educațional. Aceștia interacționează prin intermediul platformei specializate, colaborând în proiecte în care schimburile de informație virtuale între participanți sunt frecvente și, ca urmare a acestor schimburi de idei, sunt realizate activități și produse comune. Instituțiile participante din România pot avea viziuni și obiective de dezvoltare instituțională diverse, dar toate îmbrățișează viziunea comună a proiectelor eTwinning, deoarece încurajează colaborarea și lucrul în echipă, consideră elevii ca agenți ai schimbării, prin rolurile active asumate, propun un tip de învățare modernă, inovativă în școli. Elevii au ocazia să-și exprime opinia în legătură cu apartenența la aceste rețele, la modul în care au interacționat pe platformă, precum și la modul în care se simt pe parcursul derulării proiectelor.

Elevii sunt puși în situația de a-și asuma diverse roluri în proiectele desfășurate, similare cu cele din viața cotidiană, iar acest tip de implicare îi motivează, scopul final al învățării devenind evident pentru fiecare participant. Accesul la platformă îi sprijină în monitorizarea activităților și în înregistrarea unor rezultate din proiect.

În acest context, se așteaptă ca cele mai importante câștiguri să vizeze colaborarea și gestionarea propriei învățări, dar și dezvoltarea competențelor de învățare în limbi străine și a competențelor digitale, datorită interacțiunilor cu elevii și profesorii din alte țări.

Opiniile elevilor au fost colectate printr-un chestionar care a abordat informații despre participanți și despre școlile unde învață și opinii privind experiența lor eTwinning: climat școlar, dezvoltarea unor competențe ca urmare a implicării în proiecte, reflecția progresului în învățare, transferul de competențe digitale în alte situații, cum a fost pandemia, relevanța și eficiența proiectelor implementate. Aceste opinii au fost completate cu o serie de recomandări care ar putea îmbunătăți diverse aspecte ale implementării proiectelor, în viziunea elevilor.

Proiectele eTwinning din ultimii ani au acoperit o paletă de tematici foarte generoasă și au fost destinate elevilor de toate nivelurile de școlaritate: de la proiecte care s-au desfășurat

în grădinițe, până la proiecte în care au fost implicați elevii de liceu. Ca urmare a experiențelor din aceste proiecte, grădinițele, școlile și liceele au devenit din ce în ce mai interesate să participe ca parteneri, datorită schimbului de idei dintre unitățile școlare implicate și a unor practici de predare și învățare specifice eTwinning, focalizarea fiind pe activități colaborative care conduc la realizarea unor produse comune și pe realizarea unor comunități de profesori și elevi din diverse țări, care au interese similare. Datorită acestor aspecte, școlile au participat în mod repetat în astfel de proiecte, unele dintre acestea obținând, în contextul implicării constante și solide, extinse la nivelul colectivului de profesori, titlul de „Școală eTwinning“.

Pe de altă parte, pentru elevi, participarea la aceste proiecte a fost o oportunitate de a obține o altfel de experiență de învățare, mai autentică și mai relevantă, fiind deseori mai bine conectată la experiențele lor de viață. Dacă prima participare a elevilor în aceste proiecte a fost, cu siguranță, determinată de curiozitatea lor naturală sau de capacitatea profesorilor de persuasiune și, probabil, în unele situații și de opiniile colegilor mai mari care au participat în alte proiecte eTwinning, ulterior, participările elevilor au avut ca fundament experiența pozitivă acumulată, cazurile de insistențe din partea profesorilor fiind, statistic, foarte rare.

Numărul de proiecte în care au fost implicați elevii chestionați. Pentru mai mult de o treime dintre elevii chestionați, participarea la un proiect eTwinning a fost o experiență nouă, restul elevilor fiind familiarizați deja cu experiențe de acest fel. Elevii au participat, în medie, la aproximativ trei proiecte, variabilitatea participării fiind destul de mare (Media = 2.86, iar deviația standard = 2.86). Elevii incluși în astfel de proiecte acumulează experiențe din ce în ce mai diversificate, iar apetența lor pentru aceste tipuri de activități de tip proiect pare să crească pe măsură ce parcurg diverse etape de școlaritate.

Tabel 10. Participarea elevilor români în proiectele eTwinning

Număr de proiecte	Frecvențe	Procente
1 proiect	352	38,2%
2-3 proiecte	366	39,7%
4-6 proiecte	117	12,7%
peste 7 proiecte	86	9,3%
Total	921	100,0%

Aceste date sunt confirmate și de profesori, care menționează, în focus-grupuri, că în unele instituții școlare aproximativ o treime dintre profesori au participat în ultimii ani la aceste proiecte și că fiecare profesor dintre aceștia a participat la 1-2 proiecte eTwinning, iar temele sunt alese de elevi.

Recomandările formulate de elevi relevă așteptări legate de promovarea rezultatelor proiectelor și de modalitățile de recunoaștere a experiențelor de participare, precum: „Mai multe seminarii online pentru promovarea platformei eTwinning“; „Ar fi bine, atunci când postezi ceva pe platformă, să se vadă și numele tău, clasa, țara etc.“; „Reclamă. Deși este un proiect mare, foarte puțini știu de el și de importanța și beneficiile sale. Implicarea mai multor profesori pentru a îndruma elevii spre cunoaștere“; „O mai bună mediatizare a proiectelor eTwinning și a platformei eTwinning în școli și în rândul profesorilor“; „Lucrurile de îmbunătățit sunt comunicarea între partenerii proiectului și promovarea rezultatelor prin mijloace accesibile tuturor“; „Consider necesară o implementare a unui sistem de tip Ambasadori juniori pentru eTwinning, pentru elevii foarte implicați și dornici să lucreze“; „Acordarea de premii elevilor“.

Perspective asupra tematicilor proiectelor. O parte dintre proiectele derulate au avut tematici care se regăsesc în paleta disciplinelor școlare obligatorii (matematică, geografie, istorie etc.) și au susținut motivația și învățarea elevilor pentru aceste discipline. Alte tematici au acoperit zone de interes sau domenii de vârf ale tehnologiei, precum cunoașterea unor elemente culturale, obiceiuri și sărbători din alte țări, siguranță pe Internet sau robotică.

Se poate observa o diferență între distribuția temelor din proiectele eTwinning prezentată în primul capitol, care este realizată în funcție de titlurile și de modul în care profesorii au definit domeniile principale ale proiectelor și modul în care elevii percep activitățile din proiectele derulate în ultimii ani. În plus, menționăm că unii dintre elevi (mai ales cei din gimnaziu) nu au experiența ultimilor zece ani de participare în proiect (ei au făcut trimitere la experiența lor care este, probabil, limitată). Diferențele provin inclusiv din limitarea eșantionului de elevi respondenți.

Dintre temele interdisciplinare care sunt abordate mai frecvent în școala românească în disciplinele obligatorii, în opinia elevilor, amintim: protecția mediului, reciclarea unor deșeuri, poluarea și schimbările climatice (acestea apar, de exemplu, în programele de matematică sau explorarea mediului și științe ale naturii, din învățământul primar, biologie, geografie, chimie, educație tehnologică și aplicații practice, din gimnaziu). Aceste teme sunt prezente și în proiectele eTwinning destul de frecvent, însă sunt abordate, cu precădere, aspecte mai practice. Astfel, elevii sunt implicați în activități de voluntariat, în activități care au ca scop realizarea unor produse comune sau în activități de sensibilizare a comunităților privind necesitatea de a păstra un mediu curat. Uneori, aceste proiecte schimbă obiceiurile de viață ale elevilor sau ale familiilor acestora, de exemplu: „Am învățat că uleiurile vegetale, sau de fapt orice tip de ulei, nu ar trebui aruncate la chiuvetă“; „Am început să fiu mult mai economă, folosind doar atâta apă cât am nevoie, am grijă să nu utilizez curentul inutil“.

Referirile la limbile străine sau la utilizarea tehnologiei digitale în educație sunt destul de frecvente. Unii elevi fac referire numai la competențele de comunicare dezvoltate prin proiecte necesare la școală: „*Mi-am îmbunătățit vorbitul în limba engleză, ceea ce mă ajută foarte mult la ora de limba engleză*“, în timp ce alți elevi se referă și la utilitatea acestora în viața de zi cu zi și la evoluția lor personală: „*Am învățat să comunic cu persoane străine, ceea ce m-a făcut mai sociabilă și mai curajoasă să particip și la alte ore, încercând să dau răspunsul corect și să mă acomodez cu gândul că nu tot ce fac trebuie să fie perfect*“; „*Mi-am dezvoltat foarte bine limba engleză, fără acest proiect nu aș fi avut nici acum curaj să mă exprim în această limbă. Acum particip în proiecte Erasmus+ , KA2 și ies din ce în ce mai mult din zona de confort*“.

Tabel 11. Tematicile proiectelor eTwinning în care au fost implicați elevii

Tematică	Frecvențe	Procente	Procente raportare la nr. elevi
Cunoașterea specificului cultural din țările partenere	512	19,0%	56,4%
Protecția mediului și reciclare	371	13,7%	40,9%
Limbi străine	338	12,5%	37,3%
Sărbători internaționale (Crăciun, Paște, Halloween etc.)	291	10,8%	32,1%
Utilizarea tehnologiilor digitale în educație	259	9,6%	28,6%
Egalitate de șanse în educație	179	6,6%	19,7%
Arte plastice, lucru manual și teatru	157	5,8%	17,3%
Schimbările climatice actuale	131	4,9%	14,4%
Științele naturii	111	4,1%	12,2%
Matematică	100	3,7%	11,0%
Geografie și istorie	96	3,6%	10,6%
Robotică și programare	77	2,9%	8,5%
Altele/ Siguranța pe Internet	78	2,9%	8,6%
Total	2700	100,0%	297,7%

Competențele digitale au reprezentat o temă importantă în opinia a 28,6% dintre respondenți. Răspunsurile elevilor menționează utilizarea pe scară largă a unor aplicații de editare și utilizarea unor platforme, de exemplu: Photoshop, Premiere Pro, Canva, Padlet, Jamboard etc., precum și aplicații pentru editare video; unii elevi fac trimitere, implicit, la astfel de aplicații: „*În proiect am avut oportunitatea de a învăța să utilizez anumite aplicații care m-au ajutat să creez prezentări și videouri și pentru alte discipline*“.

Uneori, elevii au fost aceia care i-au convins pe profesori de utilitatea unor aplicații digitale/platforme educaționale pentru demersul de predare-învățare-evaluare pentru o anumită disciplină, în context pandemic. Profesorii și școlile, în general, au fost puși în situația

de a selecta din diversele resurse existente o aplicație prietenoasă și eficientă, iar elevii, care le cunoșteau deja datorită participării în proiectele eTwinning, au putut oferi informații prețioase, valorificându-și astfel experiența anterioară: „Datorită aplicațiilor pe care le-am folosit în cadrul proiectelor eTwinning, am reușit să conving alți profesori să folosească aplicațiile de e-learning pe care le foloseam pe tot parcursul proiectelor“.

Recomandările formulate de elevi au în vedere aspecte referitoare la domenii de interes, la diverse aspecte specifice, precum interdisciplinaritatea, sau propun titluri de proiecte: „Să fie mai multe proiecte despre încredere în sine“; „Adăugarea proiectelor pe baza evenimentelor zilnice“; „Introducerea ca disciplină în școli“ (în oferta de curriculum la decizia școlii); „Participarea [elevilor] la alegerea temelor“; „Consider că ar trebui să facem proiecte și din domenii ale științelor exacte, cum ar fi matematică sau fizică“; „Mai multe proiecte de robotică“; „Date despre mediul înconjurător“; „Să cunosc alte limbi“; „Să ne îmbunătățim vocabularul la limba engleză vorbind cu oamenii din alte țări“.

Contextul de derulare a proiectelor. Activitățile din proiectele eTwinning s-au desfășurat fie în școală (în aproximativ 72% dintre cazuri), fie în afara programului școlar, având statutul de activități extracurriculare. O treime dintre elevii chestionați susțin că proiectele au fost găzduite mai frecvent în cadrul orelor de limbi străine sau al orelor de consiliere și dezvoltare personală. Deși sunt mulți elevi care au ales să se implice într-un proiect eTwinning pentru a-și îmbunătăți competențele digitale, profesorii de informatică și TIC nu s-au implicat decât în mică măsură (respectiv 6,1%). Se constată același fenomen de implicare relativ limitată și în cazul profesorilor de educație tehnologică. Aceștia au acceptat destul de rar desfășurarea activităților eTwinning în orele destinate tehnologiei și aplicațiilor practice (0,8%). Aproape 4% dintre elevii chestionați (care învață în liceele tehnologice) susțin că proiectul eTwinning s-a desfășurat în timpul orelor de specialitate din curriculumul diferențiat.

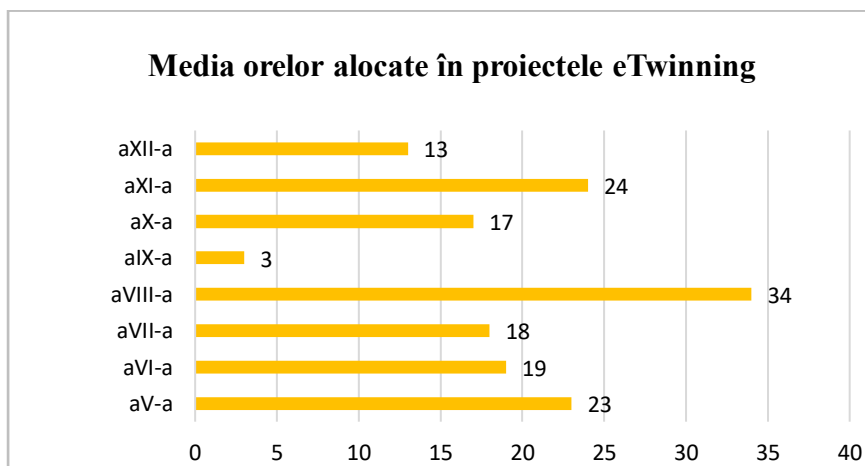
Tabel 12. Modalitățile de organizare și desfășurare a activităților din cadrul proiectelor eTwinning

Discipline școlare/ Activități extracurriculare	Frecvențe	Procente	Procente raport nr. elevi/ răspunsuri multiple
S-au desfășurat în afara orelor de școală.	409	27,9%	44,8%
Limbi străine (engleză, franceză etc.)	334	22,8%	36,6%
Consiliere și dezvoltare personală	165	11,3%	18,1%
Geografie, istorie	113	7,7%	12,4%
Matematică, fizică, chimie, biologie	108	7,4%	11,8%
Limba și literatura română	98	6,7%	10,7%
Informatică și TIC	90	6,1%	9,9%
Discipline de specialitate (conform specializării liceului, dacă este cazul)	54	3,7%	5,9%
Educație fizică și sport	45	3,1%	4,9%

Educație socială, psihologie, filosofie, logică	32	2,2%	3,5%
Altele (educație tehnologică și alte răspunsuri)	18	1,2%	2,0%
Total	1466	100,0%	160,7%

Deoarece implicarea minimă a unui elev într-un proiect eTwinning a fost de câteva săptămâni, indiferent de modul în care a fost organizat proiectul (în orele unor discipline obligatorii, în opțiunile eTwinning sau în afara programului școlar), estimările timpilor petrecuți cu aceste proiecte ne conduc la o medie de 21 de ore, însă variabilitatea răspunsurilor este destul de mare. Gradul de implicare a respondenților depinde de clasa în care se află. Din datele colectate, se observă faptul că participarea elevilor de clasa a VIII-a este una consistentă, având în vedere faptul că aceștia se află în fața unui examen important, și că ei petrec mai mult timp cu aceste proiecte, comparativ cu elevii din clasele mai mici.

Există diferențe mai mari, în ceea ce privește timpul petrecut în cadrul proiectelor eTwinning, între elevii din diverse tipuri de licee. Elevii din filiera teoretică acordă, în medie, 12 ore, elevii din filiera tehnologică, 30 de ore, iar elevii din învățământul vocațional, 26 de ore. Cel mai mult timp este petrecut de elevii din învățământul profesional, de până la 58 de ore.

Figura 14. Numărul de ore alocate proiectelor eTwinning, în funcție de clasă

Referitor la planificarea și desfășurarea activităților în cadrul proiectelor eTwinning, potrivit opiniilor participanților la studiu, profesorii colaborează cu elevii pe tot parcursul desfășurării proiectului, dar ei sunt și cei care, de obicei, inițiază proiectele. Planificarea proiectului (calendar activități, instrumente utilizate, stabilirea resurselor necesare) este realizată de profesor și aceasta fie rămâne așa cum s-a stabilit inițial, deoarece reflectă dorințelor elevilor, fie este adaptată, ca urmare a unor propuneri care vin din partea elevilor.

Tabel 13. Planificarea și desfășurarea activităților în eTwinning

	Frecvențe	Procente	Procente raport nr. elevi/ răspunsuri multiple
Profesorul/profesorii a/au colaborat cu elevii de la început pentru tot ce implică proiectul.	493	43,4%	53,6%
Profesorul/profesorii a/au venit cu o structură inițială de proiect și s-au adaptat în funcție de nevoile și propunerile elevilor.	366	32,2%	39,8%
Datele proiectului, activitățile, calendarul și instrumentele folosite au fost stabilite de către profesor	278	24,5%	30,3%
Total	1137	100,0%	123,7%

Recomandările formulate de elevi au în vedere aspecte care privesc **statutul activităților eTwinning**, în context școlar: „*Mi-ar plăcea dacă am putea susține activitățile mai mult în timpul școlii, decât în timpul liber, căci avem foarte mult de învățat și la restul materiilor și ne ocupă o mare parte din acest timp prețios*”; „*Ore specifice dedicate proiectelor în programă*”; „*Astfel de proiecte trebuie derulate permanent în școală, ideile inovatoare ale tinerilor care participă la activități le îmbunătățesc oricum*”; „*Timpul acordat proiectului în fiecare zi, mai ales în decursul anului școlar*”; „*Mai multe activități în cadrul clasei*”; „*Desfășurarea în timpul orelor de curs*”.

2.2. Participarea în proiectele eTwinning – învățare și motivație

Dimensiunea colaborativă. În ceea ce privește formatul de interacțiune, un atribut specific al proiectelor eTwinning îl constituie colaborarea în echipe naționale sau internaționale. Mai mult de jumătate dintre elevii chestionați (485 de elevi, reprezentând aproape 53%) menționează faptul că au colaborat cu elevii din alte școli și din alte țări; 38 de elevi (reprezentând 4%) susțin că au colaborat cu elevi din alte școli românești; 120 de elevi (reprezentând 13%) spun că au colaborat cu elevi din aceeași școală, iar 270 de elevi (30%) au colaborat numai într-un cadru ceva mai restrâns, cel al clasei.

Tabel 14. Modalități de participare a elevilor la activitățile din cadrul proiectelor eTwinning

	Frecvențe	Procente
Activități cu elevii din clasă	278	30,2%
Activități cu elevii din alte clase din școala mea	120	13,0%
Activități cu elevii din alte școli din România	38	4,1%
Activități cu elevii din alte școli din alte țări	485	52,7%
Total	921	100,0%

Răspunsurile elevilor la itemii deschiși au adus în discuție diferite beneficii ale modalităților de colaborare aplicate în cadrul proiectelor eTwinning pe care le-au observat:

„Datorită acestui proiect, am învățat că munca în echipă este foarte importantă și benefică pentru fiecare dintre noi. Astfel, mi-a fost mult mai ușor în viața de zi cu zi să lucrez și să desfășor activități în echipă“ sau asupra dezvoltării personale: „Prin proiect am învățat să lucrez mai bine în echipă, să fiu mai deschisă și să comunic mai bine cu cei din jur. Acest lucru m-a ajutat în viața de zi cu zi, când întâlnesc persoane noi, fiindu-mi mult mai ușor să vorbesc cu ele și să îmi fac prieteni noi.“

Analiza datelor relevă existența unor diferențe de experiență colaborativă între elevii din diferite clase (se observă că, la nivelul anilor de început de ciclu de învățământ, au fost mai puțini respondenți). În altă ordine de idei, se constată că nu există diferențe mari între răspunsurile oferite de eleve și de elevi cu privire la modul în care se colaborează în proiectele eTwinning, indiferent de nivelul de școlaritate (se observă diferențe de 7% în favoarea elevelor pentru colaborările internaționale). Din datele culese, se pare că elevii din gimnaziu colaborează mai frecvent cu elevii din aceeași clasă și cu elevii din străinătate, în timp ce liceenii afirmă că au colaborat mai mult cu elevii din alte clase din același liceu.

Așteptările elevilor cu privire la **eficiența colaborării în grup** vizează diverse etape ale proiectului, comportamente în echipă, dar și metodele utilizate: „Planificarea activităților“; „Munca în echipă“; „Tehnicile de colaborare, de învățare și ascultare“; „Puțin mai mult lucru în echipă și înțelegere între noi“; „Implicarea mai multor persoane“; „Cred că proiectele ar putea să fie desfășurate mai bine dacă am avea ocazii să lucrăm mai mult în echipe, împărțind sarcinile“.

Anumite **recomandări ale elevilor** relevă posibilele insatisfacții cu privire la colaborarea în grup pe parcursul derulării proiectului și la limitările participării în eTwinning: „Să nu li se permită tuturor copiilor să participe (să aibă cunoștințe și să poată vorbi limba engleză)“; „Să putem face anumite lucruri și singuri. Să nu trebuiască neapărat un partener/echipă. Câteodată ei nu te ajută și chiar te pot sabota!“; „În opinia mea, ar fi de apreciat dacă s-ar face și proiecte pe cont propriu, pentru a se aprecia și munca individuală, astfel oferind proiectelor o amprentă unică de la fiecare elev“ (n. a. această variantă este însă contrară spiritului eTwinning, care înseamnă colaborare, nu lucru individual; este interesantă însă opinia elevului ca expresie a competitivității imprimată de sistemul de învățământ); „Mai multă implicare și comunicare“; „Să fie încurajate munca în echipă între elevi diferiți din punct de vedere lingvistic și cultural“; „Participarea activă a tuturor membrilor echipei de proiect“; „Să interacționăm mai mult, noi, ca elevi“.

Și profesorii menționează o schimbare a practicilor de învățare în proiectele eTwinning, metodele preferate fiind învățarea pe bază de proiect, *crafting* și activități practice, metode interactive cu suport TIC, metode ludice și colaborative, precum și metode care valorifică experiența acumulată a elevilor (aspecte amintite de profesorii participanți la focus-grupuri).

Motivația pentru învățare a elevilor participanți a crescut, au devenit mai implicați și mai deschiși, dezvoltându-și competențele de interacțiune socială, și au lucrat mai intens decât în alte ocazii.

Roluri exersate în echipă. În calitate de participanți la proiectele eTwinning, peste trei sferturi dintre elevi (respectiv, 80,5% dintre elevi) declară că au îndeplinit roluri care au decurs din calitatea lor de membru în echipa de lucru. Din numărul total de respondenți, numai 12,2% dintre elevi au avut experiențe de coordonatori de activități. În ceea ce privește oportunitatea de a contribui cu idei de activități pentru proiectele eTwinning, doar 16% dintre elevii respondenți sunt de părere că ceea ce au propus ei a fost implementat în respectivele proiecte. Cu privire la oportunitățile de interacțiune cu interfața digitală, aproape 40% dintre elevii participanți au avut ocazia de a posta materiale, de a crea pagini pe platforme.

Tabel 15. *Experiențele de participare ale elevilor în proiectele eTwinning*

În calitate de participant la proiecte...	Frecvențe	Procente	Procente raport nr. elevi/răspunsuri multiple
Ai fost membru în echipa de lucru pentru activități.	741	53,5%	80,5%
Ai accesat platforma eTwinning pentru a posta materiale și pentru a crea pagini.	381	27,5%	41,4%
Ai propus activități în proiect care au fost implementate.	150	10,8%	16,3%
Ai coordonat echipa ta pentru activități.	112	8,1%	12,2%
Total	1384	100,0%	150,3%

Pentru **îmbunătățirea comunicării** sunt formulate propuneri precum: „Să se facă o oră pe săptămână în care să ne vedem și să vorbim cu cei din proiect”; „Întâlniri mai dese”; „Întâlnirile față în față să dureze nu mai mult de o oră, deoarece devin obositoare și discuțiile să se poarte exclusiv în limba engleză”; „Ar trebui să existe pe eTwinning o integrare de WhatsApp sau discord. Copiii acolo stau”; „Să se facă și conversații private, apel/video”; „Să ne trimitem mai multe mesaje între noi”.

Elevii sunt preocupați de creșterea numărului de profesori, precum și de **lărgirea rețelei de elevi** care colaborează în aceste proiecte: „Participarea mai multor profesori, participarea mai multor școli, mai multe resurse”; „Participarea alături de mai mulți profesori din școală”.

Abilități dezvoltate prin proiectele eTwinning. În cadrul proiectelor eTwinning, elevii au avut ocazia să-și dezvolte o parte dintre competențele transversale, cum a fost cazul competențelor de comunicare, punând accent pe comunicarea în fața publicului, învățând să își stăpânească emoțiile, exersând comunicarea cu adulții, cu profesorii, cu persoane aparținând altor culturi, respectând reguli de comunicare și cultivând toleranța și înțelegerea naturii umane (așa cum susțin 70,7% dintre elevii chestionați).

Tabel 16. Percepțiile elevilor asupra avantajelor participării în proiecte eTwinning

	Frecvențe	Procente	Procente raport nr. elevi/răspunsuri multiple
Dezvoltarea competențelor interpersonale (de comunicare, lucru în echipă, vorbit în public etc.)	649	21,5%	70,7%
Cunoașterea altor culturi și sisteme de învățământ	540	17,9%	58,8%
Dezvoltarea competențelor de comunicare în limbi străine	530	17,6%	57,7%
Legarea de prietenii cu elevii din alte școli și/sau alte țări	457	15,2%	49,8%
Oportunitatea de a înțelege mai bine conținuturile diferitelor discipline	328	10,9%	35,7%
Oportunitatea de a contribui la rezolvarea unor probleme ale comunității	257	8,5%	28,0%
Posibilitatea de a pune în practică și aspectele teoretice	249	8,3%	27,1%
Altele	2	0,1%	0,2%
Total	3012	100,0%	328,1%

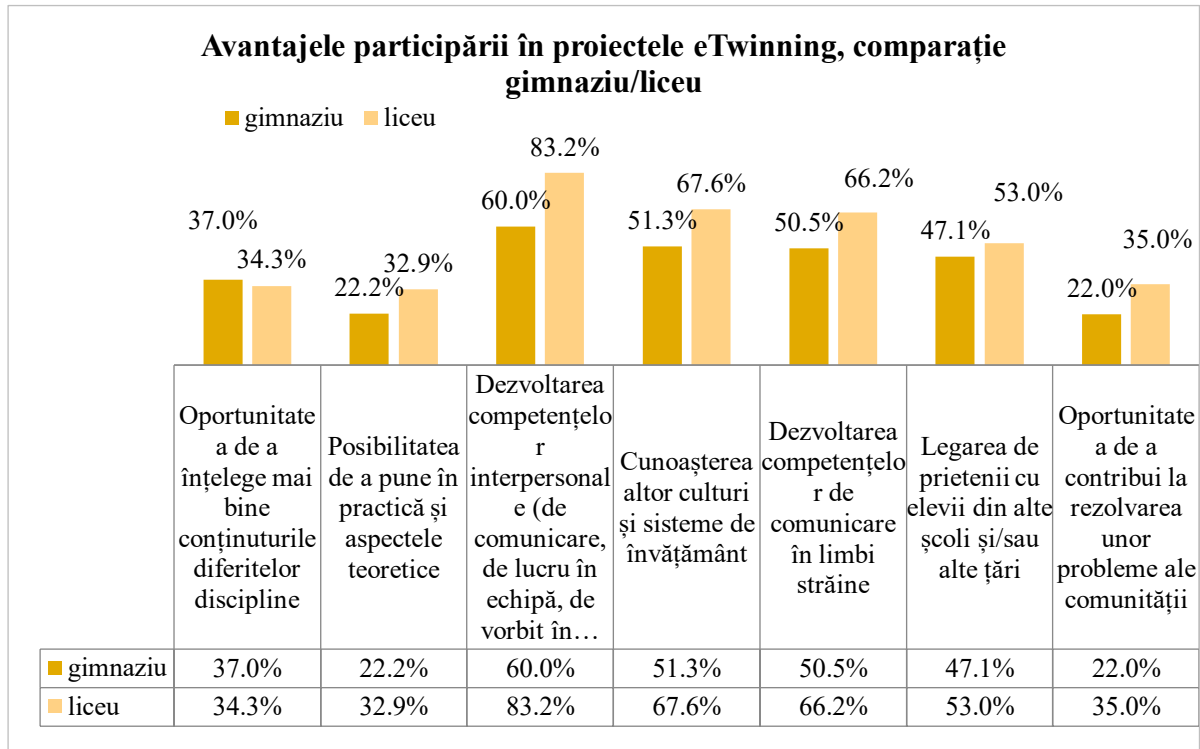
Răspunsurile elevilor au detaliat în ce a constat îmbunătățirea competențelor de comunicare orală, în opinia lor: „Am învățat să comunic mai bine cu profesorii datorită proiectelor“; „Am avut curaj să-mi spun părerea“; „Am învățat cum să comunic, când să vorbesc și când nu. La majoritatea orelor am învățat să folosesc aceste lucruri“. Au fost îmbunătățite, de asemenea, comunicarea în scris, utilă la școală, și capacitatea de elaborare a unei opinii personale: „În cadrul unuia dintre proiectele la care am participat, am analizat un scurt film. Consultându-mă cu colegii mei, am aflat multe perspective interesante, cu ajutorul cărora mi-am creat o opinie proprie. Această experiență m-a ajutat în abordarea textelor care trebuie comentate la limba română, deoarece, de atunci, îmi este mult mai ușor să observ aspectele importante ale operelor studiate“; „Proiectele m-au ajutat să fac argumentări și compuneri mult mai complexe la limba și literatura română“.

Comunicarea într-o limbă străină a fost menționată de 57,7% dintre elevi. Aceasta este văzută în corelație cu alte competențe sau cu dezvoltarea cunoașterii, în general: „Am utilizat

informații istorice despre alte țări pe parcursul orei de istorie, mi-am folosit cunoștințe noi acumulate vorbind în engleză cu copiii în altă țară la ora de engleză și îmi pot exprima ideile mai ușor“.

Participarea în proiecte le-a dat șansa elevilor să cunoască alte sisteme de învățământ și elemente culturale specifice altor țări (aproape 58,8% dintre elevi menționează acest aspect) și să lege prietenii cu elevii din alte școli (aproape 50% dintre elevi). Elevii precizează, în răspunsurile lor, diverse situații în care au folosit informațiile asimilate: *„Am învățat unde se aflau țările și orașele din care proveneau echipele participante, iar noțiunile aflate le-am folosit la orele de geografie“*; *„Am aflat lucruri interesante despre cântecele celebre dintr-o mulțime de țări, informații care mi-au fost de folos la orele de educație muzicală“*; *„Am învățat lucruri despre costume și tradiții de Halloween și Thanksgiving Day“.*

Elevii români au așteptări legate de schimbarea unor practici de învățare, proiectele eTwinning părănd să răspundă dorinței lor de a înțelege mai bine conținuturile unor discipline, prin aplicarea mai frecventă, în viața de zi cu zi, a elementelor teoretice învățate în școală. Experiențele acumulate sunt diverse, elevii precizând modul în care ei consideră că acestea i-au ajutat în viața de zi cu zi, de la prevenirea violenței în sport, până la probleme de securitate în mediul online: *„Pentru proiect, am fost puși în situația de a lua un interviu unei echipe de handbal din Vâlcea și de a discuta despre violența în sport. Am avut multe de învățat din această experiență, precum aspecte ce țin de filmarea și editarea videoclipurilor, și am avut ocazia de a comunica cu oameni într-un context nou, pentru mine, de a pregăti întrebări pertinente pentru tema discuției“*; *„Am învățat să mă feresc de hackerii online“*; *„Informațiile învățate în legătură cu social media m-au învățat să nu ofer tuturor informații despre mine“.*

Figura 15. Avantajele participării în proiectele eTwinning, opinii comparative elevi gimnaziu/liceu

În proiectele eTwinning din gimnaziu s-a pus accent pe realizarea unor produse concrete și pe antrenarea elevilor în concursuri școlare, cu scopul de a valoriza rezultatele lor: „Am reușit să construiesc o lunetă funcțională, cu care am putut observa obiecte la distanță. Luneta constituie un material didactic pentru alți elevi. Am participat și la un concurs cu Luneta-Microfon, la un proiect pe teme de astronomie, și am câștigat locul I și trofeul concursului, împreună cu fratele meu geamăn“.

Pentru elevi este importantă implicarea lor în rezolvarea problemelor comunității și este, fără îndoială, o modalitate naturală de construire a unei personalități armonioase. Aproximativ 28% dintre elevi consideră că au putut să se implice mai bine în viața comunității, ca urmare a participării lor într-un proiect eTwinning.

Din analiza datelor, se observă existența unor diferențe semnificative între opiniile elevilor și cele ale elevilor. Elevele apreciază că principalele avantaje datorate participării lor în proiectele eTwinning sunt: dezvoltarea unor competențe interpersonale, cunoașterea altor sisteme de învățământ și legarea de prietenii cu elevii din alte școli (cu diferențe, în favoarea elevilor, care variază de la 6% la 20%).

Se observă o tendință de a aprecia din ce în ce mai mult beneficiile acestor experiențe, pe măsură ce elevii se maturizează, potrivit opiniilor exprimate de elevi.

Opiniile exprimate prin răspunsurile libere relevă faptul că elevii simt nevoia de a conecta propriile achiziții școlare la viața cotidiană, de a înțelege la ce pot utiliza ceea ce învață, și vin cu observații foarte importante în acest sens: *„Faptul că proiectele la care am participat au fost proiecte cu accent pe științele naturii și pe artă, am învățat foarte multe din legătura lor cu viața de zi cu zi. Am făcut multe experimente din toate domeniile științei, am urmărit numeroase fenomene astronomice și am înțeles mai bine lumea care ne înconjoară“*; *„Atunci când mă uitam pe stradă la un scripete de la cabluri de înaltă tensiune, îmi dădeam seama că este matematică, fizică și chimie în acel scripete. În cadrul proiectului „How mechanisms move our lives“ am învățat cum funcționează mecanismul unei balamale, al unei încuietori de ușă, al unei biciclete și alte obiecte des întâlnite în viața de zi cu zi.“*; *„Această vară am muncit la o terasă unde veneau și străini din Spania, America, Polonia. Am reușit să comunic cu ei în timp ce le luam comanda, să le spun ce știu despre tradițiile lor“*.

Utilizarea experiențelor din proiectele eTwinning în învățarea disciplinelor școlare. Analiza de față a urmărit identificarea beneficiilor pe care elevii consideră că le-au avut în învățarea disciplinelor școlare din participarea la proiectele eTwinning. O parte semnificativă a elevilor chestionați (360 de elevi din cei 921, reprezentând 39%) consideră că a existat un transfer de competențe din proiectele eTwinning înspre diverse discipline din ariile curriculare „Limbă și comunicare“ și „Om și societate“, în timp ce alți elevi (298 de elevi, 32,3%) consideră că au utilizat achizițiile din eTwinning în cadrul disciplinelor din domeniile STEAM. Sunt aduse în discuție de către elevi (66 de elevi, 7,1%) și discipline din alte arii curriculare sau discipline opționale, precum și discipline care fac parte din curriculumul diferențiat pentru liceu. Activitățile extracurriculare, cum sunt cercurile sportive sau cultural științifice, activitățile ecologice, precum și Programul „Școala altfel“ sunt, de asemenea, evocate de elevi.

Aproximativ 8,4% dintre elevii chestionați consideră că ceea ce au învățat în proiect nu a fost utilizat nici pentru alte discipline și nici în viața de zi cu zi, iar 3,5% dintre aceștia nu pot să își amintească situații concrete de acest fel și răspund că nu știu. Aproape 7% dintre elevi consideră că au utilizat experiența acumulată în aceste proiecte în școală.

Câțiva elevi menționează că, datorită acestor proiecte, comunicarea cu profesorii a fost mult îmbunătățită. Merită aduse în discuție și situațiile în care elevii au afirmat că au reușit: să-i convingă pe profesori să participe la astfel de proiecte (10 elevi); să negocieze conflicte sau să rezolve probleme de natură conflictuală (12 elevi); să-și organizeze mai bine învățarea

și să se autoevalueze (22 de elevi); să utilizeze softuri pentru calcul de bugete, să utilizeze instrumente manageriale să devină antreprenori.

Răspunsurile elevilor punctează dezvoltarea unei palete diversificate de abilități utile în situații din viața reală: *„Am reușit să fac o legătură practică între majoritatea disciplinelor, să înțeleg faptul că toate cunoștințele dobândite la școală mă ajută în viața de zi cu zi“*; *„Competențele digitale pe care le-am obținut în urma proiectelor eTwinning m-au ajutat să realizez proiecte și să rezolv teme în cadrul materiilor școlare“*; *„A trebuit să fac un proiect la fizică și când m-am documentat am respectat drepturile de autor și am analizat critic și creativ informațiile găsite.“*; *„Am avut un proiect de matematică, el mi-a fost de folos la disciplină. Au fost exerciții mai complicate pe care, datorită acestui proiect, le-am rezolvat cu ușurință.“*; *„Am participat la un proiect care promova sustenabilitatea și stoparea încălzirii globale. Datorită acestui proiect am înțeles mai ușor tema de la geografie despre sursele alternative de energie și despre faptul cum factorul antropic contribuie la schimbările climatice“*; *„Am avut de creat câteva benzi desenate. Această activitate m-a ajutat atât la disciplina TIC, cât și la engleză“*.

În același context, amintim câteva **recomandări formulate de elevi**, referitoare la preluarea unor experiențe pozitive din aceste proiecte: *„Îmbinarea mai multor materii în cadrul aceluiași proiect“*; *„Extinderea diversității materiilor la care există proiecte eTwinning“*.

Elevii au formulat o serie de recomandări prin care consideră că ar putea fi îmbunătățită **calitatea interacțiunii elevi – profesor**: *„Profesorii nu prea comunică cu elevii și s-au desfășurat destul de puține activități“*; *„Ar trebui ca profesorii care coordonează proiectele să țină mai mult cont de părerile elevilor“*; *„Nu toți elevii ar trebui obligați să participe, dacă nu vor“*; *„Eu cred că în proiectele eTwinning ar trebui să fie întrebați și elevii, mai înainte, despre ce să învățăm împreună, nu să vină profesorii direct cu o schiță după care să ne ghidăm“*.

Analiza celor 2.257 de răspunsuri colectate (2-3 răspunsuri per elev) evidențiază motivele pentru care elevii s-au implicat în proiectele eTwinning.

Potrivit opiniilor exprimate, peste trei sferturi dintre respondenți au fost atrași de temele puse în discuție, precum și de activitățile care urmau să se deruleze (79% dintre elevi au ales această variantă de răspuns).

Tabel 17. Motivele participării la proiectele eTwinning

Motive	Frecvențe	Procente	Procente raport nr. elevi /răspunsuri multiple
Era activitate obligatorie în cadrul disciplinei.	43	1,9%	4,7%

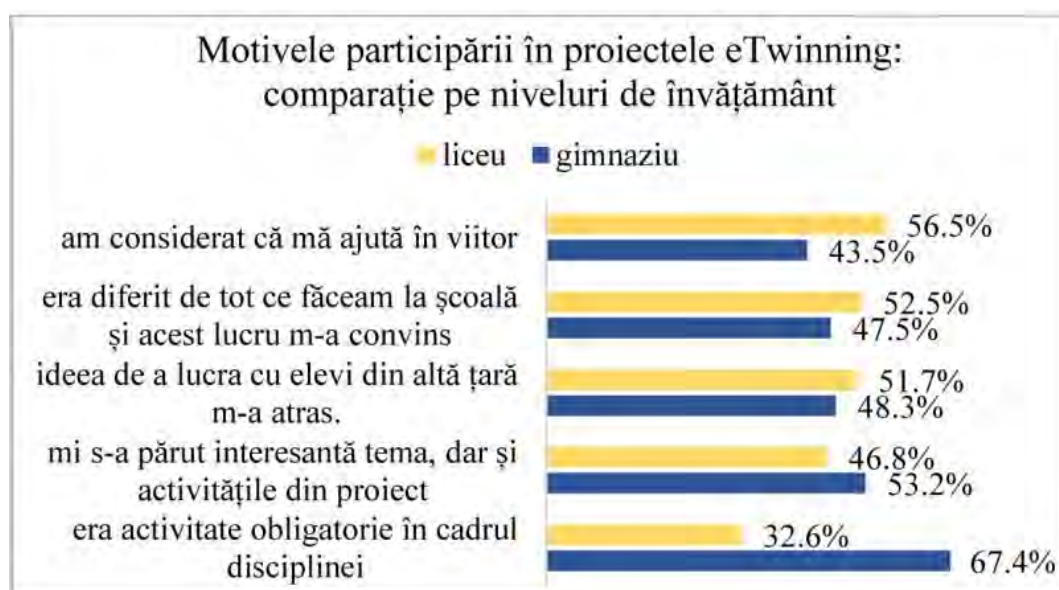
Mi s-a părut interesantă tema, dar și activitățile din proiect.	729	32,3%	79,2%
Ideea de a lucra cu elevi din altă țară m-a atras.	547	24,2%	59,4%
Era diferit de tot ce făceam la școală și acest lucru m-a convins.	474	21,0%	51,5%
Am considerat că mă ajută în viitor.	464	20,6%	50,4%
Total	2257	100,0%	245,1%

O altă dimensiune care a coagulat interesul a peste jumătate dintre elevi (respectiv 59% elevi) a vizat interesul/ disponibilitatea de colaborare cu elevii din alte țări. De asemenea, jumătate dintre elevii chestionați își focalizează interesul pe aceste experiențe, deoarece le consideră investiții în viitor, le percep ca pe un atu, prin competențele de viață dezvoltate în proiecte.

Nu în ultimul rând, jumătate dintre elevi (51,5%) și-au dorit să experimenteze asemenea activități deoarece le-au perceput ca fiind diferite de activitățile școlare.

Din analiza de date, se constată că elevii și elevele care au răspuns la chestionar au avut opinii similare privind motivele participării în proiectele eTwinning. De asemenea, se constată similitudini și între motivele participării elevilor din mediul rural și a celor din mediul urban.

Diferențele dintre elevii de gimnaziu și cei de liceu cu privire la motivele implicării în aceste proiecte sunt ilustrate în figura de mai jos. În timp ce un procent mai mare de liceeni

Figura 16. Opiniile elevilor privind motivele participării la proiectele eTwinning în funcție de nivelul de studiu

apreciază utilitatea unor competențe pentru viitorul lor sau posibilitatea de a lucra cu elevii din străinătate, elevii din gimnaziu apreciază mai mult atractivitatea temei și activitățile de proiect.

Din **recomandările formulate de elevi**, se observă interesul acestora de a colabora cu elevi din mai multe țări, eventual din mai multe continente. Sunt nemulțumiți de limitarea parteneriatelor la zona europeană: „*Cred că ar fi o idee bună să colaborăm și cu alte persoane, de pe alte continente, de exemplu - Asia sau Africa*”; „*Ar trebui incluse mai multe țări de pe toate continentele în comunitatea eTwinning, deoarece schimbul de experiență ar fi și mai bogat*”. (n.a. Acțiunea eTwinning implică școli din Europa, Africa de Nord și Asia de Vest, însă elevii chestionați probabil nu au avut ocazia unor parteneriate cu școli din zonele din afara Europei).

Referitor la **oportunitățile de participare**, elevii ar dori o îmbunătățire a mai multor aspecte, în special asocierea mobilităților virtuale cu mobilități fizice, care să le permită comunicarea directă cu partenerii din proiect: „*Consider că, pentru a îmbunătăți proiectele eTwinning, să avem posibilitatea de a întâlni și de a cunoaște persoane din alte țări străine*”; „*Mai multe proiecte pentru câți mai mulți elevi, deoarece nu pot participa foarte mulți odată, să fie mai multe serii*”.

Beneficiile privind organizarea învățării și așteptările participanților au constituit o dimensiune de interes pentru raportul de față. Cei 921 de elevi respondenți au furnizat 4.635 de răspunsuri referitoare la experiențele lor în proiectele eTwinning.

Din analiza datelor colectate, rezultă că marea majoritate a elevilor au perceput aceste beneficii în legătură cu dezvoltarea capacității lor de autoevaluare (88,9% dintre respondenți). Referitor la metodele/practicile utilizate în aceste proiecte, se constată că peste trei sferturi dintre respondenți consideră că acestea au fost relevante pentru dimensiunea colaborativă (86% dintre respondenți), precum și pentru aplicarea unor elemente de teorie în zona practicii cotidiene (84,1% dintre respondenți) sau pentru transferul unor achiziții de învățare din contextul proiectului la diverse discipline (80,4%).

Este important de subliniat și faptul că elevii consideră că s-au simțit valorizați prin aceea că experiențele lor de învățare dobândite în afara școlii au fost validate de profesori în contextul școlar propriu-zis (79,4%).

Tabel 18. Relevanța experiențelor de învățare din eTwinning

	Frecvențe	Procente	Procente raport nr. elevi/răspunsuri multiple
Participarea la proiect/proiecte m-a ajutat să mă autoevaluez corect.	817	17,6%	88,9%
Învățarea în colaborare și activitățile în echipă m-au ajutat să învăț mai bine.	791	17,1%	86,1%

Activitățile din proiect/proiecte au răspuns modurilor mele preferate de învățare.	785	16,9%	85,4%
Activitățile din proiect/proiecte au implicat activități practice care m-au ajutat să învăț mai ușor.	773	16,7%	84,1%
Prin participarea la proiect/proiecte am reușit să fac legătura între mai multe discipline	739	15,9%	80,4%
Profesorii au valorificat experiențele mele din afara școlii.	730	15,7%	79,4%
Total	4635	100,0%	504,4%

În răspunsurile libere, elevii oferă exemple cu privire la diferite moduri în care au utilizat aceste experiențe în situații concrete, în școală și în afara ei: „*La ora de istorie s-a discutat despre una dintre temele proiectului și am reușit să răspund corect întrebărilor profesorului datorită activităților din proiect*”; „*La istorie am putut folosi cunoștințele culturale despre țările cu care am colaborat*”; „*Într-un proiect am învățat lucruri noi despre oameni celebri. Asta m-a ajutat destul de mult la istorie*”; „*Am învățat lucruri despre costume și tradiții de Halloween și Thanksgiving Day*”; „*Tema mobilității la care am participat au fost stereotipurile, echipa mea alegând să discute despre stereotipuri religioase. Astfel, ne-am informat în legătură cu religiile altor țări, în ce constau, practici religioase și cultură; aspectele ne-au fost de folos mai târziu la materii precum religie, istorie și geografie*“.

2.3. Dezvoltarea competențelor în proiectele eTwinning

Cei 921 de elevi participanți la studiu au furnizat 4.365 de răspunsuri, ceea ce înseamnă că cei mai mulți elevi au ales 5 din cele 6 variante de răspuns formulate în cadrul întrebării privind experiența obținută în urma participării la proiectele eTwinning.

Aspectul cel mai important pe care elevii l-au apreciat ca experiență de învățare prin participarea la proiecte eTwinning se referă la faptul că majoritatea dintre ei au primit feedback de la profesor pe parcursul derulării activităților (90,9% dintre elevi). Observăm din datele colectate că există diferențe în funcție de ciclul de învățământ: 87%, dintre elevii de gimnaziu, comparativ cu 94% dintre elevii de liceu. De remarcat faptul că feedbackul primit de la colegi este mai redus procentual (în medie, 72,7%, cu următoarele diferențe între elevii din învățământul gimnazial: 68,5%, comparativ cu cei din liceu, 77,7%). Având în vedere formatul colaborativ implicat prin natura proiectelor eTwinning, putem conchide că există un câștig incontestabil pentru învățare, prin utilizarea mai frecventă a feedbackului, atât în comunicarea profesor-elevi, cât și în aceea dintre elevi.

Elevii apreciază, în mare măsură, faptul că profesorii s-au adaptat la nevoile lor, chiar dacă acest lucru ar fi presupus schimbarea unor activități planificate (așa cum susțin 83,2% dintre elevii chestionați). Contextul de derulare a proiectelor a presupus implicarea mai multor

discipline, iar organizatoric s-a optat pentru numirea unor elevi care să răspundă de diferite activități sau care să aibă rolul de coordonatori.

Contextualizarea învățării, așa cum se desfășoară deseori în proiectele eTwinning, este o modalitate posibilă și agreată de elevi de a conecta învățarea teoretică cu viața de zi cu zi. Rolul profesorului a fost diferit, datorită activităților specifice din aceste proiecte, acesta fiind mai degrabă un agent motivator, un îndrumător persuasiv al elevilor. Profesorii au fost mai degrabă implicați în organizarea și adaptarea activităților, în gestionarea unor informații care, de această dată, proveneau din mai multe domenii disciplinare, de monitorizare a comunicării elevilor în mediul virtual, de oferire a unor sugestii de îmbunătățire a unor produse colaborative etc., decât de a transmite cu acuratețe informația și de a forma competențele disciplinare prevăzute în programele școlare. Reușita proiectului a fost apreciată cu ajutorul unor instrumente elaborate special în acest scop (de exemplu, prin chestionare opinionale sau chestionare scrise) sau prin discuții libere (83%).

Diferențele între răspunsurile elevilor din mediul rural și din urban, respectiv între elevi și eleve nu depășesc 2-3%.

Tabel 19. Percepțiile elevilor referitoare la experiențele din proiecte

	Frecvențe	Procente	Procente raport nr. elevi/răspunsuri multiple
Proiectele la care am participat au cuprins, în general, mai multe discipline.	679	15,6%	74,0%
Pe parcursul desfășurării proiectului, profesorii s-au adaptat la nevoile elevilor, chiar dacă acest lucru ar fi presupus schimbarea unor activități planificate.	763	17,5%	83,2%
În proiectul la care am participat, au fost numiți elevi responsabili de diferite activități sau coordonatori de activități.	661	15,1%	72,1%
La finalul proiectului a existat o formă de evaluare (chestionar pentru elevi, discuții de despre proiect etc.) prin care profesorii au verificat reușita proiectului.	761	17,4%	83,0%
Am primit feedback de la profesor/ profesori pe parcursul realizării activităților.	834	19,1%	90,9%
Pe parcursul proiectului, am primit feedback de la colegi, iar acesta m-a ajutat să îmi îmbunătățesc activitățile/materialele.	667	15,3%	72,7%
Total	4365	100,0%	476,0%

Elevii se arată preocupați și de aspecte de fond din perspectiva **accesibilității și calității informațiilor**, cu incidență asupra strategiilor de învățare: *Cerințele proiectelor la nivel european să fie mai ușor de înțeles, folosindu-se un nivel mai simplu de engleză*; „O

comunicare mai eficientă în cadrul Forumului“; „Clasificarea elevilor pe vârstă și clasă și furnizarea informațiilor în funcție de vârstă și capacitatea de înțelegere asupra temei“.

Respondenții au adus în discuție și așteptări referitoare **la organizarea activităților**: „Organizarea întâlnirilor, astfel încât fiecare țară să participe la o oră rezonabilă, în cazul proiectelor internaționale“; „Organizarea programului/ să fie un program fix“; **ritmicitatea întâlnirilor**: „Să se facă o oră pe săptămână, în care să ne vedem și să vorbim cu cei din proiect“; timpul destinat unor intervenții în întâlnirile de proiect: „Stabilirea unui program fix pentru materialele prezentate în cadrul întâlnirilor online dintre participanții proiectului“.

Elevii au **așteptări legate de explicarea sarcinilor**: „Explicarea mult mai amplă a profesorilor asupra proiectelor și ce necesită acestea“, precum și de diversificarea tipurilor de activități, indiferent de condițiile preexistente: „Cât mai multe activități propuse de elevi; mai specifice. În același timp, sunt și respondenți care ar dori „să nu mai fie așa multe activități“.

Interesul pentru un număr mai mare sau mai mic de activități exprimat de elevi poate fi corelat cu statutul activităților din proiectele eTwinning, cu timpul școlar și cu dorința de organizare eficientă a sarcinilor cotidiene ale elevilor.

Beneficiile elevilor din proiectele eTwinning. Referitor la avantajele pe care elevii apreciază că le-au dobândit prin participarea la proiectele eTwinning, lucrul în echipă este cel mai bine valorizat (87,4%), acest aspect putând fi asociat și cu percepția pozitivă legată de vorbitul în public (57,2%) și de colaborare (68%). Formatul colaborativ practicat/aplicat oferă, probabil, mai puține ocazii pentru formarea abilităților de conducere a echipelor sau pentru negocierea conflictelor. În acest context, rolul de lider al unei echipe este asumat mai rar de elevi, prin urmare, aceștia nu au ocazia de a negocia conflicte.

Tabel 20. Beneficii ale participării la proiectele eTwinning

	Frecvențe	Procente	Procente raport nr. elevi/răspunsuri multiple
Lucru în echipă	804	16,7%	87,4%
Creativitatea	680	14,1%	73,9%
Colaborare	628	13,1%	68,3%
Vorbit în public	526	10,9%	57,2%
Comunicare interculturală	407	8,5%	44,2%
Capacitatea de a învăța să înveți	395	8,2%	42,9%
Managementul timpului și al sarcinilor	372	7,7%	40,4%
Abilități civice pentru mediul online	292	6,1%	31,7%
Gândire critică	270	5,6%	29,3%
Abilități de conducere a echipelor	186	3,9%	20,2%
Negocierea conflictelor	144	3,0%	15,7%
Civismul	106		
Alte competențe	1		
Total	4811		

Proiectele eTwinning susțin o bună organizare a învățării (42,9% aleg varianta „a învăța să înveți“) și încurajează respectarea unor norme de comportament în echipe sau în afara echipelor. Elevii au ocazia de a învăța să colaboreze în echipe (68% dintre elevi), deși cei mai mulți dintre elevi nu au ocazia de a obține un rol de lider în echipă. Dacă în cazul elevilor mari există o mai mare libertate acordată modului în care aceștia colaborează în echipe, în situația elevilor mai mici, profesorul este cel care gestionează activitățile și negociază principalele conflicte care apar între elevi. Proiectele eTwinning permit, în principiu, o mai bună adaptare a demersurilor de învățare la nevoile/așteptările de învățare ale elevilor decât la alte discipline din orarul școlar, punând deseori accentul pe competențele necesare în viață (de exemplu, pe vorbitul în public, pe reguli de comunicare digitală).

Creativitatea reprezintă o dimensiune complexă a personalității care, în percepția elevilor, a fost semnificativ dezvoltată în contextul activităților din proiectele eTwinning, respondenții acordându-i o importanță relativ similară cu aceea privind lucrul în echipă (aproape 74%).

O parte dintre elevi consideră că și-au dezvoltat competența de „a învăța să înveți“ (42,9% dintre elevii respondenți), opiniile privind dezvoltarea managementului timpului și al sarcinilor sau dezvoltarea capacităților de interrelaționare constituind argumente pentru susținerea acestor opinii. De asemenea, componenta referitoare la managementul timpului și al sarcinilor este percepută de aprox. 40% dintre elevi ca reprezentând o plusvaloare, în acest context.

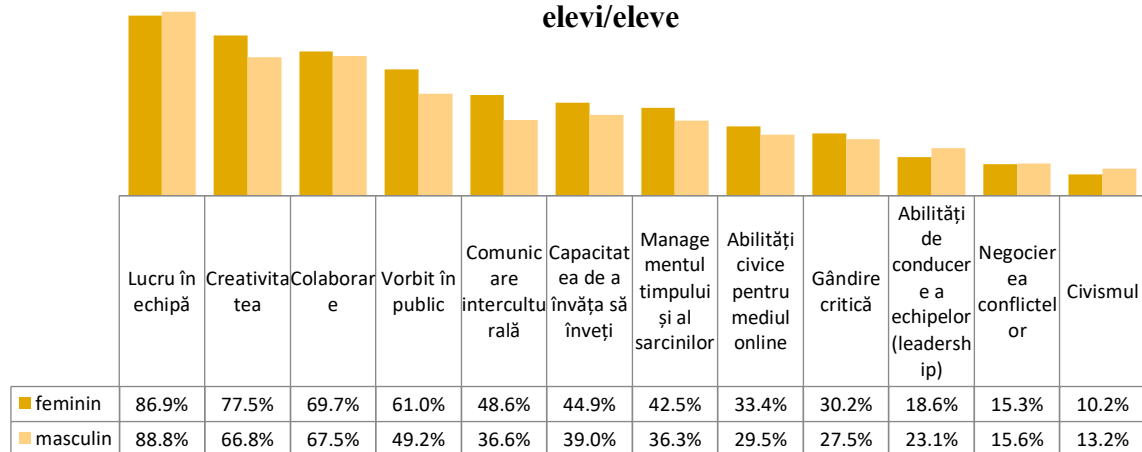
Elevii acordă o relevanță mai mică aspectelor privind civismul, dar acesta este abordat în teme diverse, cum ar fi drepturile copilului: *„Am învățat că toți copiii au aceleași drepturi, chiar dacă au rase, religii, obiceiuri diferite“*; protejarea mediului: *„Reciclarea și ocrotirea planetei noastre“*, poluarea sau limitarea resurselor utilizate: *„Am început să fiu mult mai economă, folosind doar atâta apă cât am nevoie, am grijă să nu utilizez curentul inutil“*; *„Anumite soluții propuse în cadrul unor probleme discutate în timpul proiectului, ca de exemplu soluțiile opririi poluării aerului, mi-au folosit extrem de mult în viața cotidiană, în fața problemelor zilnice“*. Este adusă în discuție și disponibilitatea pentru voluntariat: *„Când am făcut voluntariat, am înțeles că trebuie să apreciez mult mai mult ceea ce mi se oferă, pentru că sunt foarte multe persoane care duc lipsă de multe lucruri“*.

Nu în ultimul rând, contextul de derulare a proiectelor susține comunicarea interculturală (44% dintre elevi sesizează acest aspect) și oferă repere pentru o acțiune responsabilă în mediul online (31,7%). Distribuția răspunsurilor în funcție de nivelul de studiu

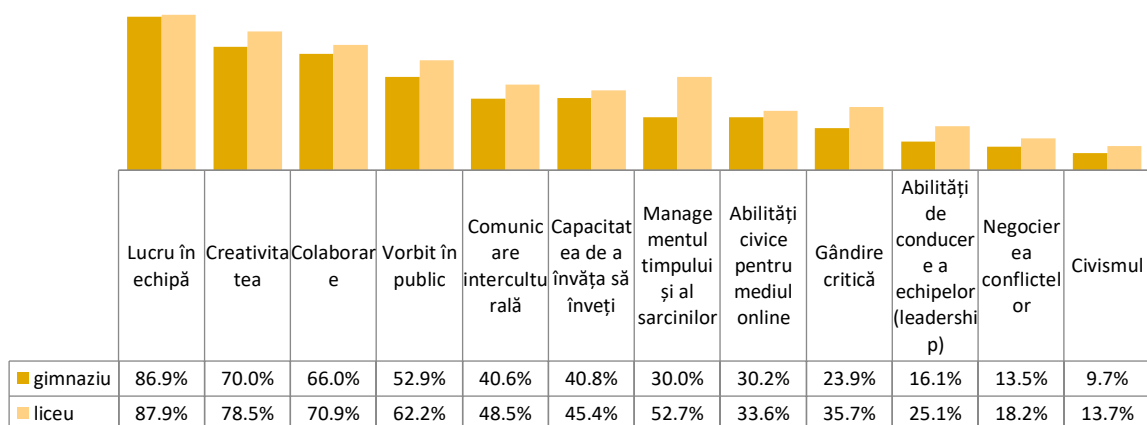
al elevilor relevă procente apropiate între răspunsurile elevilor de gimnaziu și cei de liceu, cu excepția *gândirii critice, a managementului timpului și sarcinilor și a abilităților de conducere a unei echipe*, pentru care procentele sunt în favoarea elevilor din liceu (diferențele depășind și 20% dintre răspunsuri). Elevele apreciază mai mult faptul că datorită activităților din proiectele eTwinning au devenit mai competente în privința gestionării timpului și a sarcinilor, a vorbitului în public, sau mai creative (diferența fiind mai mare de 10% față de elevi). Alte beneficii, precum negocierea conflictelor, colaborarea sau lucrul în echipă, sunt apreciate în aceeași măsură de elevi și eleve.

Disponerile relativ similare ale diferențelor procentuale au fost calculate și în cazul comparației urban/rural.

Capacități dezvoltate în proiectele eTwinning: comparație elevi/eleve

Capacități dezvoltate în proiectele eTwinning: comparație gimnaziu/liceu

Figura 17. Capacități dezvoltate în proiecte eTwinning, perspective comparative

Competențe pentru viață dezvoltate prin intermediul proiectelor eTwinning.

Analiza răspunsurilor formulate relevă faptul că unul din 10 elevi consideră că, prin proiectele eTwinning, și-a dezvoltat competențe utile în viața de zi cu zi, fără să ofere alte explicații.

Întrebați ce părere au despre situațiile din viața cotidiană în care consideră că au putut să-și folosească competențele dobândite în cadrul proiectelor eTwinning, elevii au adus în discuție o multitudine de exemple: „*Crearea unui logo, prezentarea în engleză și altele au fost beneficii*”; „*Într-o activitate din proiectele eTwinning am învățat să folosesc multe ustensile foarte folositoare pentru a găsi anumite informații. Înainte de proiect nu știam că un simplu program mă poate conduce spre o întreagă sursă plină de informații și inspirație. Astfel, la orele de TIC pot să le arăt colegiilor mei cum pot fi mult mai creativi și cum pot găsi anumite lucruri despre care nici nu aveau habar. Aceste activități din proiectul eTwinning chiar schimbă viața și perspectiva unei persoane*”.

Competențele de comunicare într-o limbă străină au fost apreciate ca fiind mai bune după participarea la proiectele eTwinning de un sfert dintre elevii respondenți (229 elevi, respectiv 24,8%). Alți elevi susțin că au avut ocazia de a vorbi cu elevi sau cu profesori din străinătate, și acest lucru i-a făcut să înțeleagă mai bine firea umană și diferențele culturale (51 de elevi, respectiv 5,5%). Competențele de comunicare în limba română au fost considerate mai bune, indiferent că a fost vorba despre exprimarea scrisă sau orală, participarea la dialog, utilizarea unor elemente lexicale și a unor expresii noi, despre lectură sau interpretări ale unor texte, de către 117 elevi, respectiv 12,7%.

Considerăm important de amintit faptul că 5,8% dintre elevi consideră că au exersat vorbitul în public și nu mai simt anxietate când își exprimă opiniile în echipe. Această idee este reluată de mai multe ori în răspunsurile libere ale elevilor.

Aproximativ 7% dintre elevi menționează situații concrete, care țin de zona practicii, de la plantarea de copaci sau flori, îngrijirea animalelor, realizarea unei machete, realizarea unui fel de mâncare plecând de la o rețetă culinară, aranjarea mesei, orientarea pe teren, până la realizarea unor produse de tip handmade. Câțiva elevi (respectiv 20 de elevi) fac referire la metodele din proiectele eTwinning: *activitate ludică, descoperire, experiment*; alții (12 elevi) precizează că au utilizat ce au învățat în școala online. O parte dintre elevi (respectiv 77 de elevi) fac referire la un produs realizat în proiectele eTwinning sau la un tip de activitate (de exemplu, la o situație de comunicare, la o activitate de voluntariat pentru protejarea mediului etc.). O altă parte a elevilor participanți la chestionar (168, reprezentând 18,2%) susțin că și-au îmbunătățit competențele digitale.

Deprinderile de viață sănătoase (de exemplu, o dietă corespunzătoare, un program de exerciții fizice, grija pentru igiena alimentară și personală, cunoașterea simptomelor unor boli și prevenirea lor) sunt menționate de 20 de elevi.

Capacitatea de reflecție asupra unor probleme sociale și a diverselor comportamente umane, precum și găsirea unor soluții optime pentru rezolvarea acestora au fost aduse în discuție de 29 dintre respondenți ca fiind exersate prin intermediul eTwinning. Cunoașterea nemijlocită a culturii, istoriei, geografiei unor țări străine au constituit un mare avantaj al elevilor din aceste proiecte. Mulți elevi au avut ocazia să se întâlnească în proiecte cu elevii din alte țări, să înțeleagă mai multe despre obiceiurile și tradițiile locale, să experimenteze (170 de elevi, respectiv 18,4% dintre elevi au încercat rețete culinare specifice).

Importante sunt însă **schimbările la nivel personal**. De exemplu, 11,5% dintre elevi (respectiv 105 elevi) se referă la schimbări majore intervenite în personalitatea lor, ca urmare a experiențelor eTwinning: aceștia devin mai curajoși, cu mai multă încredere în sine, mai sociabili, ca urmare a interacțiunilor cu elevi din diferite zone și școli, mai hotărâți și perseverenți, cultivându-și totodată răbdarea, creativitatea, responsabilitatea, empatia, hărnicia, uneori eficiența și viteza în executarea unei sarcini, pentru a se încadra în timpul disponibil, precum și atenția la detalii. Perspectivele interculturale și înțelegerea diferențelor de gen sau culturale sunt și acestea dezvoltate prin proiectele eTwinning. Câțiva elevi susțin că au învățat să se bucure de ceea ce au și să fie entuziaști. Iată câteva exemple de răspunsuri libere: *„Datorită acestui proiect am reușit să văd lucrurile din altă perspectivă, îmbogățindu-mi imaginația. Acest lucru mă ajută la română când citesc un text pe care trebuie să îl interpretez“*; *„Am învățat să mă bucur de lucrurile mici, de reușitele celorlalți, de prezent“*.

*Din recomandările formulate de elevii respondenți, aducem în discuție propunerile privind dimensiunile **învățare și dezvoltare personală**: „Să te descoperi pe tine“; „Mai multe activități care să antreneze gândirea elevilor“.*

*Elevii se arată preocupați și de aspecte de fond din perspectiva **accesibilității și calității informațiilor**, cu incidență asupra strategiilor de învățare: „Să se dea mai multe explicații“; „Cerințele proiectelor la nivel european să fie mai ușor de înțeles, folosindu-se un nivel mai simplu de engleză“; „O comunicare mai eficientă în cadrul Forumului“; „Clasificarea elevilor pe vârstă și clasă și furnizarea informațiilor în funcție de vârstă și capacitatea de înțelegere a temei“.*

Implicarea în proiecte multiculturale. Întrebați cum se situează față de situațiile noi în care ar putea lucra în echipe multiculturale, având în vedere experiențele de lucru cu elevi

din alte țări, aproximativ trei sferturi dintre elevii participanți la studiu se declară încrezători în faptul că ar putea face față unor experiențe de acest gen.

Tabel 21. *Încrederea elevilor de a participa în proiecte, în echipe multiculturale*

	Frecvențe	Procente
da	717	77,9%
nu	18	2,0%
nu știu	180	19,5%

Din datele analizate, se constată faptul că elevele sunt mai încrezătoare (80%) comparativ cu elevii (75%), elevii din gimnaziu (76%), comparativ cu cei din liceu (81%), elevii din mediul urban (78,9%) comparativ cu elevii din rural (75,9%).

Dezvoltarea competențelor digitale prin proiectele eTwinning. Mai mult de trei sferturi dintre elevii participanți la studiu apreciază că participarea lor în proiectele eTwinning a influențat nivelul de dezvoltare a competențelor lor digitale. Această opinie este împărtășită de majoritatea respondenților, indiferent de mediul de rezidență, de clasă și de gen. Analiza datelor evidențiază anumite diferențe de percepție în ceea ce-i privește pe elevii din școlile profesionale, care par să aprecieze într-o mai mică măsură importanța proiectului eTwinning în dezvoltarea acestor competențe (61%). Ceilalți respondenți nu pot aprecia (9,1%) sau nu au observat să aibă un progres în acest sens (5,3%).

Tabel 22. *Dezvoltarea competențelor de utilizare a tehnologiilor digitale*

	Frecvențe	Procente
Da	788	85,6%
Nu	49	5,3%
nu știu	84	9,1%

Întrebați fiind cum se raportează la diverse aspecte ale achizițiilor digitale rezultate în urma participării la proiecte de tip eTwinning, marea majoritate a respondenților (87,5%) consideră că au exersat tehnoredactarea unor documente utilizând calculatorul, iar aproximativ 80% dintre participanți apreciază, în primul rând, faptul că au învățat să utilizeze spațiul TwinSpace, să creeze și să editeze fotografii sau alte conținuturi grafice, precum și să utilizeze diverse aplicații educaționale. De exemplu, „*Am învățat cum să folosim programe cum ar fi Word și PowerPoint mai ușor*“; „*O situație în care am putut utiliza lucrurile învățate în proiect la o altă disciplină a fost când la istorie am folosit PowerPoint și Word pentru a face temele propuse de profesor*“; „*M-a ajutat la informatică când a trebuit să facem poster*“;

„Am învățat înainte să se predea la orele de informatică cum să lucrez în programe precum Canva, Word, dar și să fac un ppt. Dar am reușit și să îmi dezvolt limba engleză “.

Trei sferturi dintre participanți sunt încrezători privind achizițiile lor referitoare la organizarea, crearea și editarea de conținut video, precum și în legătură cu capacitatea lor de a organiza întâlniri online: „În urma proiectelor am utilizat aplicații de editare foto/video care m-au ajutat să editez poze personale“; „Momentan, ceea ce am învățat în timpul acestor proiecte nu am aplicat în viața de zi cu zi, însă cred că îmi vor folosi în viitor. Am învățat să folosesc platforme precum Padlet, Kahoot, Smilebox (în care am realizat felicitări de Crăciun), Genially (în care au făcut prezentări mai interesante decât cele făcute în PowerPoint), aplicații de editare foto-video etc.“; „În cadrul școlii online folosesc o altă aplicație. Folosirea aplicației Zoom m-a ajutat să aflu diferite opțiuni pe care le pot desfășura în timpul unui apel video. Am folosit ce am învățat în timpul întâlnirilor cu CJE PH sau cu o altă asociație unde făceam voluntariat“.

Referitor la capacitatea elevilor de a crea software și de a programa roboți de exercițiu, doar aproximativ un sfert dintre respondenți apreciază că experiența din proiecte i-a ajutat să rezolve astfel de sarcini.

Analiza opiniilor respondenților relevă diferențe de 10–20 % în favoarea elevilor din mediul urban, aceștia considerând că și-au îmbunătățit mai mult achizițiile digitale, în comparație cu colegii lor din mediul rural.

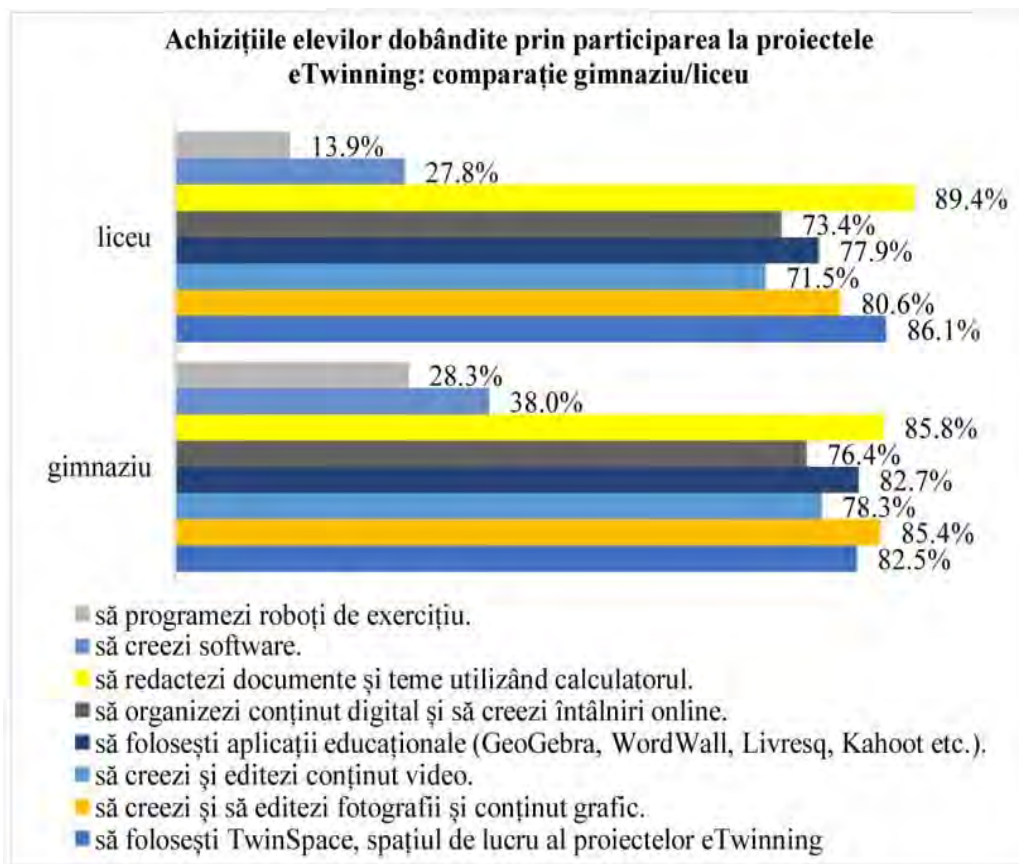
Tabel 23. Achizițiile elevilor din domeniul digital dobândite prin participarea la proiectele eTwinning

	Frecvențe	Procente
Să redactezi documente și teme utilizând calculatorul.	795	87,5%
Să folosești TwinSpace, spațiul de lucru al proiectelor eTwinning.	765	84,2%
Să creezi și să editezi fotografii și conținut grafic.	756	83,2%
Să utilizezi diverse aplicații educaționale (să folosești GeoGebra, WordWall, Livresq, Kahoot etc.).	732	80,5%
Să creezi și să editezi conținut video.	683	75,1%
Să organizezi conținut digital și să creezi întâlniri online.	682	75,0%
Să creezi software.	303	33,3%
Să programezi roboți de exercițiu.	197	21,7%
Total	4913	

Referitor la gradul de încredere al elevilor în capacitățile lor de a rezolva sarcini care implică utilizarea tehnologiei digitale, acesta este foarte ridicat (86,3%) și relevă procente apropiate de cele care se referă la dezvoltarea competențelor digitale prin proiectele eTwinning. Din totalul respondenților, aproximativ 10% dintre elevi nu știu dacă ar putea să

rezolve în viitor sarcini care au conținut digital, iar 3% răspund negativ. Sunt mai încrezătoare elevele (87,3%), comparativ cu elevii, și elevii din mediul urban (86%), comparativ cu cei din mediul rural însă diferențele dintre categoriile comparate sunt destul de mici (aproximativ 2%).

Unii elevi detaliază activități din proiecte care au legătură cu siguranța pe Internet: „Când am avut proiectul despre Trolls, a fost vorba despre Trolls adică trollii cei care stau sub unele poduri și despre trolls adică cei care sunt ciberbullies sau cei care intrau în orele zoom ale altor clase. Ne-a fost vorbit despre acest tip de persoane și cum să-i evităm. Acest proiect ne-a ajutat pe mine și pe colegii mei să stăm departe de astfel de lucruri și persoane“.

Figura 18. Achizițiile digitale ale elevilor de gimnaziu și de liceu

Plecând de la experiența proprie, respondenții au formulat așteptări care țin de modul în care funcționează platforma eTwinning. Elevii au evidențiat modalitățile prin care ar putea fi îmbunătățită eficiența acesteia, ca mijloc de comunicare: „Platforma ar putea fi modificată pentru a fi mai ușor accesibilă“; „O simplificare a aplicației, prin folosirea unor funcții intuitive“; „Platforma eTwinning se mișcă destul de încet. În plus, este destul de greu de utilizat“; „Interfața platformei eTwinning (trebuie modificată)“; „Platforma TwinSpace mai prietenoasă și interactivă“.

Ca recomandare, este adusă în discuție și **siguranța pe Internet**: „Cred că ar trebui ca profesorii să aibă mai multă grijă față de participanții cărora le permit intrarea în Zoom/Meet “.

Elevii au formulat propuneri cu privire la **modalitățile de lucru/facilități prin interfața eTwinning**: „În opinia mea, s-ar putea adăuga mai multe activități interesante și s-ar putea folosi mai multe aplicații diferite “; „ar trebui să existe pe eTwinning o integrare de WhatsApp sau discord. Copiii acolo stau “; Să se facă și conversații audio/video “; „Lucrurile de îmbunătățit sunt întâlnirile online “.

O serie de recomandări se referă la **creșterea calității resurselor din școală**: „Consider că ar trebui puțin îmbunătățite Internetul și microfoanele unora dintre clase “; „Calitatea Internetului “; „Să învățăm să folosim calculatorul mai bine “; „Abilitățile profesorilor și ale participanților în folosirea tehnologiei “.

În percepția a aproximativ 81% dintre elevii respondenți, experiența lor anterioară de participare la proiectele eTwinning a constituit o premisă favorabilă pentru adaptarea la școala online, în contextul pandemic actual: „Am învățat multe aplicații de informatică pe care le-am folosit la lecțiile online “; „Când a început școala online, experiența din proiecte m-a ajutat “; „Pe parcursul proiectului am folosit diferite aplicații și site-uri, pentru îndeplinirea sarcinilor de lucru, care m-au ajutat mai târziu la învățare și teme, mai ales când am făcut școală online “; „Am învățat să traduc mai ușor informațiile în engleză de pe site-uri online. Și să pot lucra mai ușor în aplicații și programe interactive “. Pentru ceilalți elevi, aceste experiențe nu par să fi reprezentat un avantaj. Specificul proiectelor eTwinning, comunicarea online, lucru colaborativ pe platforme educaționale au facilitat continuarea derulării lor și în perioada școlii online. Utilitatea proiectelor pentru continuarea învățării în perioada școlii online a fost confirmată de mai mult de trei sferturi dintre elevii chestionați, în timp ce aproximativ 20% dintre aceștia nu sunt de aceeași părere.

Tabel 24. Percepțiile elevilor cu privire la relevanța experienței eTwinning în context pandemic

	<i>Da</i>	<i>Da %</i>	<i>Nu</i>	<i>Nu %</i>	<i>Total</i>
Participarea anterioară la proiectul/proiectele eTwinning a făcut mai ușoară tranziția către școala online?	747	81,1%	174	18,9%	921
În perioada școlii online, ați desfășurat proiecte eTwinning?	749	81,3%	172	18,7%	921
Dacă da, au fost acestea de ajutor pentru continuarea învățării în perioada școlii online?	714	77,5%	186	20,2%	900

Aproape 95% dintre elevi consideră că s-au simțit parte din echipă pe parcursul derulării proiectului, în timp ce ceilalți respondenți consideră fie că nu au simțit această solidaritate de grup, fie nu pot face o apreciere. Aproape toți elevii chestionați (96,4%)

apreciază că experiența participării în eTwinning îi motivează să se implice și în alte proiecte. Potrivit opiniilor exprimate, mai mult de trei sferturi dintre respondenți (78,8%) declară că au fost motivați să se documenteze suplimentar, individual, în anumite domenii, în funcție de interesele pe care și le-au descoperit. În același timp, aproape un sfert dintre elevi nu au manifestat inițiativă, interes pentru aprofundarea, în mod autonom, a unor domenii/teme.

În ceea ce privește percepțiile elevilor în legătură cu climatul clasei, aproximativ 90% dintre respondenți declară că mergeau cu plăcere la școală atunci când aveau activități în proiect și că s-au simțit mai bine ca de obicei, în perioada respectivă. De asemenea, în situațiile în care au fost derulate proiecte eTwinning, aproximativ 90% dintre respondenți apreciază că atmosfera din școală și din clasă a fost pozitivă și că i-a stimulat să învețe mai bine. Relațiile dintre colegi s-au îmbunătățit în percepția a aproximativ 80% dintre respondenți. În marea lor majoritate (98,8%), elevii apreciază că au participat cu plăcere la aceste experiențe de lucru. În același timp, unul din 10 dintre elevii chestionați nu consideră că participarea în aceste proiecte ar fi produs o îmbunătățire a climatului din școală.

Aproximativ 86% dintre respondenți consideră că participarea la proiectele eTwinning ar fi putut stimula interesul elevilor față de școală. În același timp, 89% dintre elevi au observat că, prin aceste activități, și-au dezvoltat mai mult interesul pentru anumite discipline.

Elevii participanți la studiu au fost întrebați ce opinie au în legătură cu diverse componente ale proiectului/ proiectelor despre care ei consideră că ar fi fost influențate prin propria contribuție. Dintre aceștia, 35% nu consideră că ar fi avut vreo influență asupra componentelor proiectului.

Tabel 25. Influența proiectelor eTwinning asupra interesului elevului pentru școală și asupra climatului școlar

	<i>Da</i>	<i>Da%</i>	<i>Nu</i>	<i>Nu %</i>
Ai simțit că faci parte din echipă atunci când lucrezi în proiect?	876	95.1%	19	2.1%
Participarea la proiectul/proiectele eTwinning ți-a crescut interesul pentru școală?	794	86,2%	127	13,8%
Dar pentru materiile care au fost abordate în proiectul/proiectele eTwinning?	828	89,9%	93	10,1%
Experiența participării te face să-ți dorești implicarea în alte proiecte?	888	96.4%	33	3.6%
Participarea în proiectul/proiectele eTwinning a determinat pentru tine un interes crescut pentru un anumit domeniu, astfel încât să începi să te documentezi individual?	726	78.8%	195	21.2%
Erai entuziasmat/ă să mergi la școală când știai că aveai activități în proiect?	828	89.9%	93	10.1%

Pe perioada desfășurării proiectului/proiectele, te-ai simțit mai bine la școală decât de obicei?	812	88.2%	109	11.8%
Ai participat cu plăcere la proiectul/proiectele eTwinning?	910	98.8%	11	1.2%
Relațiile dintre colegi s-au îmbunătățit după participarea la proiectul/proiectele eTwinning?	745	80.9%	176	19.1%
Desfășurarea de proiecte eTwinning creează în școală, clasă un mediu pozitiv în care poți învăța mai bine?	820	89.0%	101	11.0%

Totuși, în același timp, un număr important de elevi consideră că a avut o influență asupra planificării activităților (291 dintre cei 921 de elevi, reprezentând 31,7% și 18,5% dintre opiniile exprimate) și a alegerii sarcinilor (266 de elevi reprezentând 29% dintre respondenți și 16,8% dintre opiniile exprimate), precum și a alegerii conținutului acestora (265 de elevi). Procentul cel mai mic (13,9%) dintre opiniile exprimate este înregistrat de componentele referitoare la decizii asupra tipului de tehnologie utilizată și la alegerea partenerilor.

Elevii consideră că alegerea sarcinilor de proiect sau a conținutului sarcinilor de lucru (71% dintre elevi), a tehnologiei (77% dintre elevi) sau a partenerilor (78%) au fost uneori propuse prin proiect, fără a fi consultați. Cu toate acestea, elevii își doresc să participe și în viitor la aceste proiecte, fiind entuziaști: „*Curajul de a mă implica în alte proiecte internaționale*“, „*Am învățat să fiu descurcăreață, să vin cu idei noi, creative, iar acest lucru m-a ajutat să învăț să-mi organizez mai bine timpul și activitățile*“.

Elevii de liceu sunt mai rezervați cu privire la influența pe care ar fi exercitat-o asupra proiectelor la care au participat, comparativ cu cei din gimnaziu, diferența procentuală fiind, pentru unele componente, chiar mai mare de 10% (cu o singură excepție referitoare la conținutul sarcinilor de lucru, pentru care situația este inversată). Opiniile elevilor și ale elevilor au valori procentuale foarte apropiate; din analiza răspunsurilor elevilor în raport cu mediul școlii, se constată diferențe de 2 până la 5% în favoarea elevilor din mediul urban.

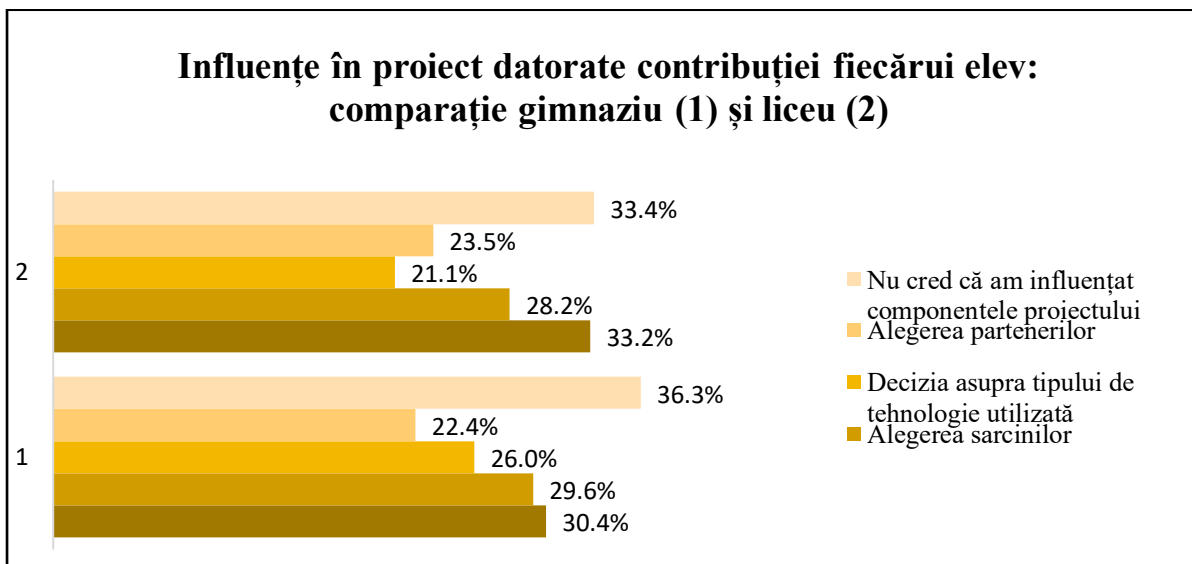
Tabelul 26. Influențe în proiect datorate contribuției fiecărui elev

	Frecvențe	Procente	Procente raport nr. elevi/răspunsuri multiple
Nu cred că am influențat componentele proiectului	321	20,4%	35,0%
Planificarea activităților	291	18,5%	31,7%
Alegerea sarcinilor	266	16,9%	29,0%
Alegerea conținutului sarcinilor	265	16,8%	28,9%

Decizia asupra tipului de tehnologie utilizată	218	13,9%	23,7%
Alegerea partenerilor	210	13,3%	22,9%
Alte componente	3	0,2%	0,3%
Total	1574	100,0%	171,5%

Recomandările formulate de elevii respondenți sunt relevante în acest sens, deoarece formulează așteptări pentru toate aspectele puse în discuție în cadrul acestui subcapitol/secțiuni. Aducem în discuție aspecte privind nevoia de **diversitate/diversificare a proiectelor**: „Mai multe proiecte, mai dezvoltate și mai adaptabile“; „Mai multe proiecte asemănătoare“; „Mai multe subiecte de abordat“; „Mai multe subiecte interesante ar trebui propuse“; „Sper să putem continua activitățile“.

Calitatea/ diversitatea activităților/ sarcinilor este vizată prin recomandările elevilor: „Sarcini mai interactive“; „Studiu în amănunt și explicații mai precise“; „Sarcinile de lucru să fie mai creative“; „să lucrăm mai mult în laborator“; „În opinia mea, s-ar putea adăuga mai multe activități interesante și s-ar putea folosi mai multe aplicații diferite“.

Figura 19. Influențarea proiectului prin contribuție personală: perspectivă comparativă elevi gimnaziu/liceu

Elevii respondenți consideră că sunt necesare intervenții pentru **creșterea disponibilității pentru implicare și motivație**: „Un lucru care ar ajuta la dezvoltarea proiectului ar fi creșterea interesului elevilor. O implicare mai mare a elevilor“; „Ar fi înțelegerea, comunicarea și faptul că multora le e frică de noi aventuri“; „Să înveți mai mult“; „Singurele lucruri care cred că ar fi trebuit îmbunătățite sunt atitudinile elevilor care participă la aceste ore, ei trebuind să se deschidă un pic mai mult asupra necunoscutului“; „Să înveț mult mai bine“

2.4. Concluzii și recomandări ale elevilor

În ceea ce privește așteptările inițiale legate de participarea la proiect, acestea s-au structurat în jurul ideii de a învăța ceva nou cu plăcere, aspect adus în discuție de aproximativ 76% dintre respondenți. Această așteptare a elevilor este identificată și cu alte ocazii de cercetare, focalizate pe problematica „Școlii altfel“ (Măntăluță, et al., 2013) sau a opționalelor ca proiect curricular al școlii (Mihăilescu, et al., 2018), dacă ar fi să oferim doar câteva exemple. Pe al doilea nivel de importanță, pentru mai mult de jumătate dintre elevi, se situează așteptările legate de cunoașterea unor elevi din alte școli și din alte țări. Răspunsurile copiilor se referă inclusiv la schimbarea unor mentalități: „*proiectul m-a ajutat să mă integrez în grupurile noi de prieteni*“; „*Proiectul „Mirror, mirror!“ m-a ajutat în viața de zi cu zi, să nu judec oamenii cu altă culoare a pielii, altă cultură etc. deoarece și ei sunt oameni, și ei au drepturi egale cu ale noastre*“. Dorința de a avea prieteni noi, precum și înțelegerea, prin activități practice, a ceea ce presupune disciplina în cadrul căreia s-a desfășurat proiectul relevă procente similare, de aproximativ 19% din opiniile exprimate de elevi.

Tabelul 27. Așteptări de la proiectele eTwinning

	Frecvențe	Procente	Procente raport nr. elevi/răspunsuri multiple
Să învăț practic ceea ce presupune materia în cadrul căreia s-a desfășurat proiectul	363	18,6%	39,6%
Să învăț ceva nou cu plăcere	699	35,8%	76,2%
Să cunosc elevi din alte școli și/sau țări	512	26,3%	55,8%
Să-mi fac prieteni	374	19,2%	40,8%
Alte așteptări	2	0,1%	0,2%
Total	1950	100,0%	212,6%

Recomandările elevilor cu privire la interacțiunea intergrupuri aduc în discuție diverse aspecte: „Ar trebui să ne întâlnim și în afara mediului online“; „Să facem echipe cu cei din alte țări și să vorbim engleză“; „Mi-ar plăcea să comunic direct cu copiii din alte țări“; „Mai multe întâlniri online“; „Cred că ar fi frumos să facem mai multe întâlniri online cu colegii din alte țări“; „Consider că un lucru care trebuie îmbunătățit în proiectele eTwinning este comunicarea și interacțiunea între elevii din țări diferite, întrucât elevii ar trebui să fie puși în situația de a colabora mai mult între ei“; „Ar putea să fie mai multe conversații între elevii din țări străine, despre diferite lucruri“; „Mai multă interacțiune cu elevii străini“; „Mai multă comunicare între elevii din țări diferite“.

Pe lângă oportunitățile de comunicare online cu parteneri din proiect, elevii își doresc și întâlniri față în față: „Să se facă mai multe întâlniri în grup fizic, mi-ar plăcea să se introducă mai des schimburi de experiență cu participare fizică“; „(...) să avem posibilitatea de a întâlni și de a cunoaște persoane din alte țări străine“; „Să se creeze mai multe proiecte

asemănătoare“; „Aș prefera să avem activități fizice cu persoane din alte țări, nu doar online“.

Din totalul de 925 de răspunsuri cu privire la lucrurile care ar putea/ ar trebui îmbunătățite în proiectele eTwinning, în percepția elevilor, 86 dintre aceștia nu au răspuns, iar un număr de 88 de respondenți au declarat că „nu știu“ sau „nu prea am idei“.

Un număr de 419 elevi (reprezentând 45,4% dintre elevi) consideră că **nu sunt necesare îmbunătățiri**: „Proiectele sunt bune așa cum sunt, este perfect așa.“; „Ne-a învățat să lucrăm online“; „eTwinning te învață lucruri noi, să le descoperi, iar eu cred că este bine așa cum este, nu am de adăugat îmbunătățiri“.

Un număr de 106 respondenți (reprezentând 11,5% dintre elevi), au formulat sugestii care vizează **aspecte de conținut**, făcând referiri la: tipuri de activități și la frecvența acestora; calitatea și diversitatea sarcinilor (interactive, creative, practice); diversitatea proiectelor; corelarea proiectelor cu domenii/ discipline de studiu; tematica proiectelor; statutul și beneficiile proiectelor în raport cu timpul școlar; abordări transversale, învățare și dezvoltare personală etc.

Sugestiile de îmbunătățire a modalităților de derulare a proiectelor se canalizează în primul rând către **aspecte colaborative care vizează comunicarea, interacțiunea, organizarea**. Aceste aspecte sunt aduse în discuție de 160 dintre respondenți. Recomandările elevilor cu privire la îmbunătățirea comunicării vizează, în principal, aspecte care privesc interacțiunea intergrupuri (comunicarea între partenerii din proiect) și interacțiunea intragrupuri (comunicarea în cadrul grupului de elevi români participanți la proiectul eTwinning). Așteptările elevilor cu privire la interacțiunea intergrupuri aduc în discuție: diversificarea comunicării; formatul întâlnirilor (fizic – online); extinderea rețelei de parteneriate; diversificarea oportunităților de participare. Așteptările elevilor cu privire la interacțiunea intragrupuri aduc în discuție: organizarea/eficiența colaborării în grup, disponibilitate pentru implicare și motivație; modalități și mijloace de comunicare; îmbunătățirea colaborării profesor/ profesori-elevi, cu accent pe calitatea interacțiunii elevi-profesor, precum și pe calitatea/accesibilitatea informațiilor.

Recomandările elevilor se îndreaptă și către **promovarea rezultatelor proiectelor și către modalitățile de recunoaștere** a contribuțiilor la proiecte.

Din totalul respondenților, 100 de elevi au formulat recomandări cu privire la **platforma eTwinning și la interacțiunea cu/prin aceasta, precum și la modalități de**

lucru. Sunt aduse în discuție aspecte care privesc calitatea resurselor din școală, nivelul competențelor digitale ale participanților, precum și siguranța activităților online.

Corelate cu aspecte aduse deja în discuție, referitoare la conținut, la comunitate și la interfața online, elevii au formulat recomandări focalizate, în primul rând, pe **dimensiunea de timp, de organizare a timpului școlar și personal**, ca element central pentru îmbunătățirea calității activității în proiectele eTwinning.

CAPITOLUL 3: eTwinning – implicații asupra practicilor educaționale și mediului școlar

3.1. Influențe asupra practicilor educaționale

Ce aduc proiectele colaborative eTwinning la nivelul practicilor didactice, la nivelul predării și învățării, astfel încât să fie o sursă de inovare și de adaptare la nevoile reale ale elevilor? Un prim răspuns se referă la **implicarea elevilor în altfel de activități de învățare, nonrutiniere**, menite să încurajeze participarea, să exemplifice legătura dintre teorie și practică, să susțină motivația pentru învățare. Un alt răspuns, care nuanțează predarea nonrutinieră ne conduce către **modalități de grupare a elevilor sau de constituire a unor grupe de învățare dincolo de clasa tradițională**.

Experiența în derularea de proiecte colaborative poate fi analizată din perspectiva duratei implicării în astfel de activități, precum în tabelul de mai jos, dar și din perspectiva numărului de proiecte desfășurate.

Astfel, majoritatea respondenților au desfășurat între 1 și 3 proiecte (43,4%), între 4 și 8 proiecte (28,2%), iar 24,4% peste 8 proiecte. Un număr mic de profesori care au răspuns la chestionar nu au încă un proiect finalizat (4%).

Tabel 28. *Experiența profesorilor respondenți în învățământ și în proiecte colaborative eTwinning*

Experiența respondenților în învățământ	Număr	Procent
Sub 3 ani	6	0,6%
Între 3 și 10 ani	89	8,5%
Între 11 și 20 de ani	371	35,3%
Între 21 și 30 de ani	408	38,8%
Peste 30 de ani	174	16,5%
NR	4	0,4%
Total	1052	100%

Experiența respondenților în derularea de proiecte	Număr	Procent
Mai puțin de un an	177	16,8%
Între 1 și 5 ani	565	53,7%
Între 6 și 10 ani	181	17,2%
Peste 10 ani	129	12,3%
Total	1052	100,0%

Majoritatea profesorilor alocă săptămânal între 2 și 4 ore, sau chiar mai mult, lucrului la proiectele eTwinning. Acest timp este suplimentar normei de predare, incluzând activități de pregătire, de comunicare cu profesorii parteneri, de monitorizare a mersului proiectului, de colectare a informațiilor evaluative pentru a observa / a măsura rezultatele obținute etc. Sunt activități conexe celei de predare, de la activități de informare sau căutare de parteneri – aparent simple, dar absolut necesare – până la cele de planificare, proiectare în colaborare a unor activități pedagogice, la participarea la evenimente de formare sau diseminare. Aceste activități, suplimentare normei de predare, permit profesorului să fie racordat la comunitatea pedagogică europeană, la tendințele educației și la preocupările colegilor. Așa cum afirmă participanții la focus-grup, „sunt lucruri extra de făcut, dar faptul că lucrezi în echipă cu partenerii, vă bucurați împreună, aparțineți unei comunități, îți dă o stare de bine extraordinară” (participant focus- grup).

Tabel 29. Timpul mediu, săptămânal, alocat lucrului la proiecte eTwinning

	Nr. respondenți	Procent
Mai puțin de 2 ore	155	14,7%
Între 2 și 4 ore	600	57,0%
Între 5 și 7 ore	206	19,6%
Peste 8 ore	91	8,7%
Total	1052	100,0%

În aproape o treime dintre proiectele eTwinning desfășurate, profesorii din România implică elevi din diferite clase la care predau (29,3%) sau chiar din diferite școli la care predau (3,3%), în situația în care unii profesori au catedra formată din ore la mai multe unități de învățământ.

În două din zece proiecte, participă elevi de la clase diferite, din aceeași școală, profesorii lor colaborând pentru proiectarea și desfășurarea activităților de învățare.

În aproape jumătate dintre proiecte, profesorii implică elevi din aceeași clasă, însă trebuie să menționăm că, chiar și în aceste cazuri, activitățile se desfășoară în parteneriat cu alte școli din țară sau din alte țări.

În oricare dintre situațiile de mai sus, regăsim **modalități de extindere sau de reorganizare a grupului de învățare, de la clase care intră în parteneriat cu alte clase din alte școli / țări, la „clase” mixte sau clase internaționale**, formate din elevi din diferite clase și diferite școli. Un exemplu de proiect care a reunit peste 320 de elevi din 22 de școli partenere,

grupați în 58 de echipe (25 de echipe folosind limba franceză ca limbă de lucru, iar 33 de echipe, limba engleză) este „X ray - Blu ray (de la Marie Curie la Mariah Carey²). Elevii români au făcut parte din echipe internaționale, iar profesorii români participanți au lucrat cu grupe internaționale, de asemenea. Elevii au stabilit reguli de participare, au negociat argumentându-și alegerile, și-au asumat responsabilități, au contribuit la realizarea prezentării colaborative a produsului echipei lor.

Activitățile de predare-învățare din cadrul proiectelor eTwinning sunt conectate cel puțin unei discipline de studiu, dar cele mai multe pornesc de la o abordare integrată. Majoritatea proiectelor eTwinning abordează tematica într-o perspectivă interdisciplinară și contribuie la dezvoltarea competențelor prevăzute în programele școlare ale mai multor materii.

Analiza de conținut a proiectelor eTwinning arată ponderea mai mare a abordării integrate în cazul proiectelor din învățământul preșcolar și primar, situația putând fi explicată prin modul de organizare a activității acestor segmente de școlaritate (marea parte a activităților educative sunt conduse de același profesor), dar pot fi implicați și alți factori, cum ar fi pregătirea psihopedagogică mai consistentă a profesorilor de învățământ primar și preșcolar.

În cazul proiectelor din învățământul secundar, abordarea integrată ia forme și niveluri variate, în funcție de componența echipei de profesori implicați în proiect. În formele simple, proiectele abordează o temă dominantă, specifică unei materii, însă prin abordarea transnațională, prin faptul că se derulează preponderent într-o limbă de circulație internațională și consolidează achiziții specifice altor discipline se structurează forme mai complexe. Multe dintre proiecte abordează și teme transversale, cum ar fi utilizarea tehnologiei digitale în învățare (42% dintre proiectele derulate de profesorii participanți la cercetarea evaluativă), protecția mediului și reciclarea (43%), sărbători internaționale și tradiții specifice (40%), schimbările climatice (22%), egalitatea de șanse în educație (24%), civism și cetățenie digitală (21%), consiliere și carieră, nutriție și sănătate, educația în contextul pandemic, combaterea bullyingului, educație financiară etc. Se remarcă faptul că și proiectele asociate unei/ unor discipline consacrate cuprind tematici combinate cu elemente inovative: științe, robotică și programare (9%), arte plastice, abilități practice și teatru (28%), STEM (proiecte integrate – știință, tehnologie, inginerie și matematică). Mai mult, specificul

---

² Profesori participanți din România: Daniela Bunea (C.N. „Gh. Lazăr“, Sibiu), Lidia Baroi și Sonia Nicorici (C.N. „Grigore Ghica“, Dorohoi), Niculina Chiper (C. N. „Mihai Viteazul“, București)

învățării prin proiecte, implică formarea competențelor transversale (management al timpului, lucru în echipă, gestionarea unor secvențe de învățare autonomă etc.). În formele complexe, abordarea integrată este susținută prin echipe de profesori de diferite discipline, care proiectează împreună un parcurs de învățare.

Cel mai important aspect este dat însă de faptul că elevii sunt adesea consultați cu privire la tema proiectului și la modul de desfășurare. Iată cum explică profesorii modul în care sunt stabilite temele proiectelor: „*Sunt propuse elevilor mai multe teme din curriculum, ei aleg tema preferată astfel încât să fie interesați. (...) Dacă pornesc de la ideile copiilor, implicarea lor este asigurată*” (participant focus-grup). „*Negociez cu elevii temele și am grijă ca ceea ce facem să fie relevant pentru disciplinele pe care le avem și să aibă un substrat pedagogic bine conturat*” (participant focus-grup).

Proiectele europene sunt, în general, o sursă de diversificare și completare a curriculumului oficial. Cel puțin două surse mari de influență pot fi identificate din această perspectivă: 1) conexiunea curriculumului școlar cu activități extrașcolare, extracurriculare și 2) conexiunea curriculumului din învățământul preuniversitar românesc cu cel din țările școlilor partenere într-un proiect.

Aproape toți profesorii care au derulat proiecte eTwinning consideră că acestea valorifică activitățile extracurriculare ale elevilor și creează o punte între învățarea de la școală și cea din alte medii (97,3%). Mai puțin de 1% (0,66) dintre aceștia au opinie contrară, iar 2% nu sesizează nepărat o conexiune între proiectele eTwinning și activitățile extracurriculare.

Desfășurarea activităților în parteneriate internaționale aduce implicit în contact curriculumul din țările școlilor participante. Astfel, întrebările sau îndoielile referitoare la „programele încărcate”, sau altele asemenea, pot găsi răspunsuri directe prin contactul cu profesori din alte țări europene și cu programele școlare sau reperele de curriculum pe care aceștia le folosesc (în funcție de nivelul de centralizare a deciziilor privind curriculumul din țările partenere). Profesorii participanți la proiecte eTwinning analizează propriul curriculum din perspectiva temei unui proiect și identifică apoi împreună cu profesorii din școlile partenere, din alte țări, elementele comune sau eventuale diferențe, astfel încât să construiască o abordare pedagogică unitară în proiect. Această analiză este uneori disciplinară, alteori multidisciplinară, în funcție de tema proiectului.

Aproape toți profesorii participanți la cercetarea evaluativă consideră că proiectele eTwinning au determinat îmbunătățirea relației profesor – elev (97,2%). Doar 2,7% apreciază că proiectele sunt neutre din perspectiva relației profesor-elev. Pe o scară de la 1 la 5, unde 5

înseamnă acord total, media impactului proiectelor asupra relației profesor-elev este 4,7. Se remarcă coagularea opiniilor în jurul acestei valori, abaterea de la medie fiind foarte mică. În măsură și mai mare se apreciază impactul proiectelor asupra relației dintre elevi, asupra colaborării dintre aceștia și asupra lucrului în grup. 98,7% dintre profesori apreciază aceste valențe ale proiectelor, în timp ce doar 1,3% consideră că proiectele nu au niciun fel de efect în aria relațiilor dintre elevi. De remarcat aceeași coagulare a opiniilor (media 4,78 pe o scală de la 1 la 5, unde 5 este valoarea maximă, iar deviația standard 0,44).

Participarea la proiecte îi face pe elevi să simtă importanța lor în cadrul echipei, iar acest aspect contribuie, de asemenea, la starea de bine, la integrarea bună în grup, la asumarea unui rol și la recunoașterea calităților fiecăruia (a se vedea tabelul de mai jos).

Tabel 30. Contribuția proiectelor eTwinning la ameliorarea relațiilor din clasă

	Dezacord total (1)	2	3	4	Acord total (5)	Medie	Dev. Std.
A.	0%	0%	1,3%	19,8%	78,9%	4,78	,448
B.	0%	0,2%	2,7%	24,0%	73,2%	4,70	,524
C.	0,1%	0,1%	3,2%	26,7%	69,9%	4,66	,553
A. Activitățile eTwinning stimulează colaborarea și lucrul în echipă între elevi.							
B. Participarea în proiecte a determinat îmbunătățirea relației profesor – elev.							
C. Participarea la proiecte îi face pe elevi să simtă importanța lor în cadrul echipei.							

Interviurile de grup realizate cu profesorii participanți la cercetare explică impactul proiectelor asupra relațiilor din clasa de elevi și asupra modului în care elevii se simt la școală. Astfel, profesorii subliniază că „*elevilor le place să lucreze în echipă, sunt mai încrezători*“, iar proiectele eTwinning oferă cadrul propice și răspund acestor nevoi ale elevilor. „*Elevii preferă să coordoneze grupuri, să ia decizii, sunt lideri în devenire. Asumarea de rol se face în echipă, să câștige încrederea colegilor, să aleagă activitățile pe care să le deruleze. Elevii reușesc să nu mai fie timorați de vorbitul în public sau teama de greșeală, devin autonomi pe măsură ce derulează proiecte*“ (participant focus-grup). Elevii „*învață mai ușor în proiecte, nu mai percep învățarea ca pe un efort, o corvoadă, ci devine ceva natural și plăcut, cum ar trebui să fie învățarea de fapt*“ (participant focus-grup).

Participanții la cercetarea evaluativă arată că, prin implicarea în proiecte, profesorii își cunosc mai bine elevii, se creează o relație de încredere reciprocă. Atât profesorii, cât și elevii percep activitățile ca fiind mai ușor de realizat și mai plăcute. Metodele de predare, activitățile de învățare sunt adaptate în funcție de nevoile elevilor, de rezultatele învățării și de conținuturile avute în vedere. „*Dacă activitățile sunt construite pornind de la elevi, totul*

devine mai ușor“, iar „Satisfația cadrelor didactice crește în aceeași măsură cu autonomia elevilor“, așa cum afirmă profesorii în cadrul interviurilor realizate (participant focus-grup).

Datele culese prin chestionar arată, de asemenea, că lucrul în proiecte este apreciat de elevi și este o cale de motivare. „Elevilor le place să fie cei care conduc activitățile, să facă prezentări, să participe activ“.

În opinia profesorilor, elevii participanți la eTwinning devin mai interesați să învețe, descoperă satisfacția învățării, iar aceste rezultate se datorează în bună măsură climatului în care se desfășoară învățarea (a se vedea tabelul de mai jos) și diversificării activităților.

Tabel 31. Impactul proiectelor eTwinning asupra interesului elevilor pentru școală

	Dezacord total (1)	2	3	4	Acord total (5)	Medie	Dev. Std.
A.	0,0%	0,1%	1,6%	21,6%	76,7%	4,75	,476
B.	0,0%	0,0%	2,7%	25,3%	72,1%	4,69	,516
C.	0,1%	0,5%	6,4%	31,9%	61,1%	4,54	,645
D.	1,5%	4,7%	12,5%	35,2%	46,1%	4,20	,934
E.	2,2%	5,0%	19,3%	37,3%	36,2%	4,00	,977
A. Activitățile din cadrul proiectelor sunt mai interactive și atractive pentru elevi.							
B. Participarea la proiectele eTwinning îi bucură pe elevi.							
C. Participarea la proiecte îi face pe elevi să fie mai interesați de școală.							
D. Un nivel crescut al stării de bine.							
E. O atmosferă mai bună în școală, un climat școlar favorabil desfășurării activităților curente, administrative și didactice.							

Învățarea prin proiecte oferă profesorilor posibilitatea diferențierii sarcinilor de lucru în funcție de ritmul, interesele, abilitățile elevilor. Astfel, 9 din 10 profesori participanți la cercetare au afirmat că proiectele au facilitat activități de învățare diferențiate, ponderea celor care nu împărtășesc această idee fiind extrem de mică (0,5%). Acestora li se adaugă aproape 5% dintre profesori care consideră că proiectele nu au impact nici pozitiv, nici negativ în raport cu instruirea diferențiată sau diversificarea activităților. Ca și în alte situații, opiniile converg puternic către necesitatea diferențierii și diversificării activităților de învățare cu ajutorul proiectelor.

Lucrul în proiecte îi provoacă pe profesori să se adapteze și schimbărilor de moment. De exemplu, au pregătite soluții în caz că nu este conexiune la Internet sau dacă nu funcționează o aplicație, ori dacă școlile partenere nu reușesc să se conecteze la o activitate planificată să se desfășoare sincron.

Majoritatea covârșitoare a cadrelor didactice sunt de acord că eTwinning a determinat ameliorarea practicilor lor didactice (96%) și a condus la explorarea și aplicarea unor abordări pedagogice noi (95%). Cel puțin 8 din 10 profesori colaborează cu alți colegi din școală pentru realizarea proiectelor, iar acest aspect este foarte important pentru propria dezvoltare profesională și pentru starea de bine a cadrelor didactice.

Tabel 32. Impactul eTwinning asupra practicilor didactice

	Dezacord	2	3	4	Acord	Medie	Dev. Std.
	total (1)				total (5)		
A. Practicile mele didactice s-au îmbunătățit datorită experienței în eTwinning	0%	0%	4%	27%	69%	4,64	,572
B. Participarea în proiecte m-a ajutat să descopăr și să aplic abordări pedagogice noi (de exemplu: centrarea pe elev).	0%	0%	4%	27%	68%	4,63	,587

Aceste efecte semnalate de profesori la nivelul propriei activități se corelează cu aspecte observate la nivelul elevilor. Practicile didactice noi sau confirmate, colaborarea profesorilor, diversificarea activităților și adaptarea mai bună la nevoile / particularitățile elevilor determină efecte la nivelul acestora din urmă. Astfel, profesorii relevă faptul că elevii învață mai ușor și cu plăcere (95% sunt de acord cu acest fapt, dintre care 66% exprimă acord total, iar 29% acord). Într-o postură neutră se plasează 4% dintre respondenți și doar 0,3 consideră că nu există o legătură între proiectele eTwinning și modul în care învață elevii. În proporții asemănătoare, profesorii consideră că lucrând în proiecte transnaționale, elevii devin mai responsabili pentru rezultatele învățării lor, corelează mai ușor și mai bine teoria cu practica, devin mai autonomi și își dezvoltă spiritul de inițiativă. Elevii sunt „clar, mai implicați pentru că face ceva pe placul lor”; „percep învățarea prin proiecte ca un altfel de învățare, este mai natural” (participant focus-grup).

Această relație strânsă între efectele proiectelor eTwinning asupra profesorilor și asupra elevilor este poate cel mai important aspect și amprentă eTwinning, explicată, pe scurt, în interviurile de grup. „Entuziasmul elevilor provoacă profesorul și îl face să facă mai mult” (participant focus-grup). Chiar dacă pentru profesori înseamnă mai multă muncă, ei afirmă că acest fapt „nu este stresant”. „Merită, se consolidează și relația cu elevii, lucru care e foarte important pentru noi, profesorii, dar și pentru contextul de învățare” (participant focus-grup).

În continuarea componentelor de predare-învățare, lucrul în proiecte are efecte și asupra componentei de evaluare. Datele de cercetare culese prin acest studiu confirmă date anterioare de cercetare care subliniază importanța evaluării pentru învățare, adică orientarea

învățării nu spre măsurarea rigidă a performanțelor școlare, a unor abilități fragmentate, ci spre identificarea nevoilor de ameliorare a învățării, de corectare a unor erori în procesul de învățare sau de depășire a unor dificultăți. Aceste tendințe, cunoscute sub denumirea de „evaluare autentică” sau „evaluare pentru învățare” arată exact deplasarea de accent de la evaluarea învățării la evaluarea pentru învățare. Cu alte cuvinte, evaluarea nu este un scop în sine, nu este o activitate separată, ci este un mijloc prin care învățăm, un mijloc prin care susținem învățarea, prin feedback prompt și constructiv. Această concepție, promovată deja de câteva decenii în comunitatea pedagogică, are implicații asupra modului în care profesorul concepe evaluarea în manieră inseparabilă de celelalte componente: predarea și învățarea.

Cum proiectele eTwinning sunt desfășurate împreună cu profesori din alte școli și din alte țări, există un transfer de competențe și de practici și în aria evaluării. Aproximativ 96% dintre profesorii participanți la cercetare au semnalat că proiectele le-au stimulat creativitatea didactică și folosirea unor metode de evaluare alternative și diverse. De asemenea, 90% dintre profesori apreciază că activitățile din proiecte îi ajută pe elevi să se autoevalueze. Or, dezvoltarea capacității de autoevaluare este strâns corelată cu capacitatea de a învăța să înveți, pe care 61% dintre profesori o semnalează ca fiind stimulată prin activitățile din proiecte.

Tabel 33. Impactul proiectelor eTwinning asupra evaluării școlare

	Dezacord total (0)	1	2	3	Acord total (4)	Medie	Dev. Std.
Proiectele stimulează creativitatea profesorului în evaluare, fiind utilizate metode de evaluare alternative și diverse.	0,1%	0,2%	3,3%	26,8%	69,6%	4,66	,562
Activitățile din proiect îi ajută pe elevi să se autoevalueze.	0,2%	0,3%	8,7%	34,8%	56,0%	4,46	,681

Proiectele și activitățile eTwinning pot fi analizate și prin prisma potențialului de învățare și dezvoltare a profesorului, nu numai prin cea a beneficiilor aduse în predare-învățare. Astfel, datele colectate ne arată că profesorii, prin intermediul activităților de învățare proiectate alături de colegi din școală sau din alte școli europene, se dezvoltă pe sine, descoperă și sau își dezvoltă noi abilități și competențe profesionale și personale.

Conform studiului TALIS 2018, „pentru profesorii din țările OCDE, unul dintre cele mai frecvente tipuri de dezvoltare profesională este participarea la cursuri și seminarii. În România 48% dintre profesori au participat în anul anterior desfășurării studiului la acest tip de formare, în vreme ce 62% dintre profesori au participat la formare bazată pe învățare reciprocă și pe coaching. Este interesant de notat faptul că, la nivelul OCDE, profesorii declară

că dezvoltarea profesională bazată pe colaborare și abordările prin cooperare ale procesului de predare se află, pentru ei, printre cele care au cel mai puternic impact în ceea ce privește activitatea de la catedră.“ (Mihail et al., 2020, p.24).

Datele internaționale citate anterior se corelează cu răspunsurile oferite de participanții la studiul de față care declară că participarea în eTwinning a condus în foarte mare măsură la dezvoltarea competențelor profesionale.

De asemenea, și participanții la focus-grupuri susțin concluziile datelor cantitative:

„Eu am învățat mult prin eTwinning cum să predau cu tehnologia și o parte din ore le-am ținut prin intermediul proiectelor eTwinning, a fost excelent pentru elevi.“ (participant focus-grup)

„Cred că pentru comunitatea pe care o oferă, e chiar util să ai acces la o comunitate internațională, la toate materialele și activitățile pentru profesori.“ (participant focus-grup)

În tabelul alăturat sunt incluse unele dintre competențele dezvoltate de profesorii participanți la cercetare, lista poate fi completată prin exemplele colectate în cadrul discuțiilor purtate de echipa de cercetare cu participanții la focus-grupuri:

„- colaborare, comunicare interculturală, negociere;
 - management de proiect și scriere de proiect - am scris și aplicații pentru Erasmus, unul a fost aprobat și este în implementare;
 - gestionarea sarcinilor și a timpului mai eficientă ar putea fi o altă deprindere din proiecte;
 - am învățat să predăm în echipă și transdisciplinar;
 - sigur acum fac prezentări mai bune, am învățat tot felul de instrumente;
 - eu am învățat să fac design grafic, de la elevii din proiect am învățat.“ (participant focus-grup)

Tabel 34. Competențele profesorilor dezvoltate prin eTwinning

	Deloc	În mică măsură	În măsură medie	În mare măsură	În foarte mare măsură	Medie	Dev. std.
A.	0%	1,2%	4,5%	24,7%	69,6%	4,63	,631
B.	0,1%	0,4%	5,6%	26,4%	67,5%	4,61	,620
C.	0,1%	1,0%	5,0%	25,7%	68,2%	4,61	,643
D.	0,1%	1,0%	6,0%	28,8%	64,2%	4,56	,660
E.	0,1%	1,2%	7,2%	29,3%	62,2%	4,52	,693
F.	0,1%	0,6%	6,7%	33,3%	59,4%	4,51	,655
G.	0,2%	1,4%	7,1%	30,5%	60,7%	4,50	,708
H.	0,1%	0,7%	8,0%	36,2%	55,0%	4,45	,678
I.	1,9%	3,1%	12,1%	29,2%	53,7%	4,30	,931
J.	7,3%	10,8%	22,0%	25,1%	34,8%	3,69	1,252
A. Competențe digitale – utilizare spațiu TwinSpace							

- B. Competențe interculturale
- C. Competențe digitale – editare conținut grafic/foto/ video
- D. Abilități de management al proiectelor și al activităților educaționale
- E. Competențe digitale – creare de întâlniri online și organizare de conținut digital
- F. Competențe de proiectare și implementare a activității
- G. Competențe de comunicare într-o limbă străină
- H. Abilități de colaborare și negociere prin intermediul proiectelor eTwinning
- I. Competențe digitale – aplicații educaționale (Geogebra, Kahoot etc.).
- J. Competențe digitale - creare de software, programare.

În schimb, un procentaj ridicat de cadre didactice (peste 20% la nivel național și aproximativ 20% media pentru țările OECD) raportează că au nevoie de formare în ceea ce privește competențele avansate în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC), metodele de predare în medii multiculturale/multilingve și metodele de predare pentru elevii cu nevoi speciale (Mihail et al., 2020, p. 26).

3.2. Implicații la nivelul organizației școlare

O serie de rapoarte realizate la nivel european au identificat și apoi au explorat constant elementele componente ale mediului școlar care au încurajat școlile să se implice în proiecte eTwinning. Elementele care au atras atenția frecvent au fost infrastructura TIC, suportul oferit de colegii de catedră și flexibilitatea curriculumului.

În rapoartele mai recente apar și mai clar conturate aspecte precum implicarea activă a elevilor, considerați agenți ai schimbării, dar și un tip de conducere a organizației școlare denumit „*shared leadership*“, definit ca „... *leadership care motivează și include lideri formali și informal. Un leadership care implică părinți și elevi în asumarea de roluri și responsabilități în conducerea școlii*“ (Licht et al., 2020, p.17).

Acest tip de conducere contribuie la un climat școlar pozitiv incluzând deschidere, discuții și colaborare la nivelul personalului școlii și are implicații pentru eficacitatea profesorului și pentru achizițiile elevilor.

În cele ce urmează vom identifica și alte componente considerate de profesorii și elevii implicați în proiecte eTwinning relevante pentru mediul școlar în care s-au dezvoltat, organizate pe mai multe direcții subsumate conceptului de reziliență/ adaptabilitate. Astfel, vom urmări dacă și cum școlile participante:

- au răspuns la nevoile actorilor participanți, dar și ai altor actori (de exemplu, părinții sau comunitatea) implicați în viața școlii;
- valorizează munca și ideile profesorilor și ale elevilor;

- au inițiat și dezvoltă practici asociate conceptului de învățare organizațională³, însemnând, printre altele, adaptare la schimbări rapide (de exemplu: determinate de pandemie) sau pe termen mai lung (de exemplu: practicile manageriale de tipul managementului împărțit, eng. *shared management*).

Date despre aceste subiecte nu au constituit tema explicită a chestionarelor, dar au fost propuse spre discuție profesorilor care au participat la focus-grupuri și pot fi colectate din răspunsurile oferite de chestionarele adresate elevilor și profesorilor.

Deși participarea la studiu a eTwinning-urilor profesori și elevi nu a fost condiționată de statutul de Școală eTwinning, conceptul descrie un mediu în care proiectele eTwinning sunt vehicule pentru caracteristici precum lucrul în echipă, colaborare la toate nivelurile, implicare activă a elevilor alături de profesori și practici școlare mai dinamice și adaptate (cf. Licht et al., 2020). Analiza noastră urmărește punctual aceste aspecte ale realității școlare.

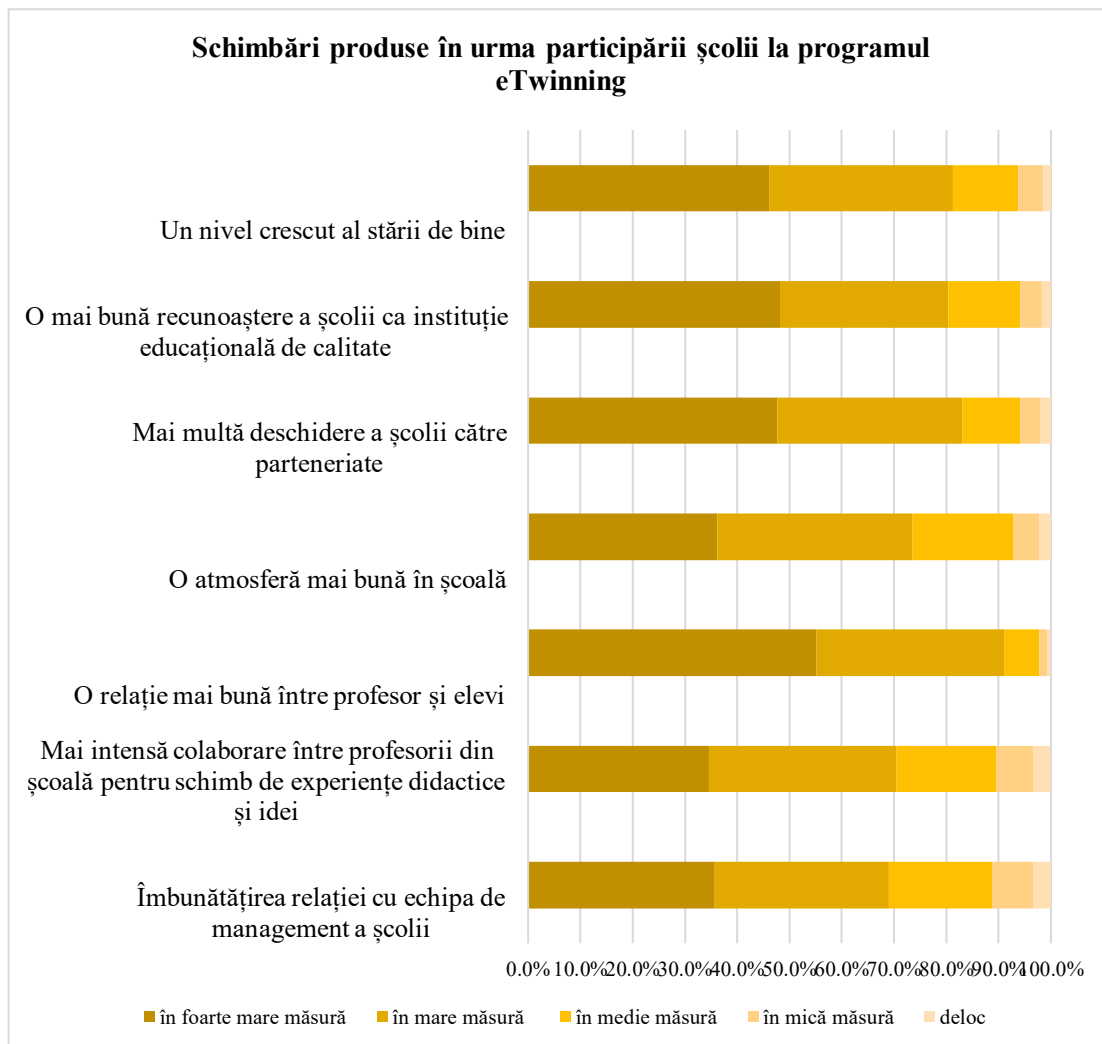
Așa cum s-a evidențiat anterior (vezi Capitolul 1), evoluția participării României la programul eTwinning în termeni de membri, instituții și proiecte a înregistrat o creștere constantă în ultimii zece ani, ceea ce indică o oportunitate importantă de orientare a școlilor către o cultură organizațională colaborativă și deschisă, rezilientă în raport cu mediul intern și extern.

Graficul de mai jos include principalele arii de schimbare la nivelul școlii atribuite proiectelor eTwinning. Pe primele patru locuri în aceste atribuiri, conform opiniilor majoritare exprimate de profesori, se situează îmbunătățirea relației profesor-elevi, deschiderea școlilor spre parteneriate, creșterea prestigiului școlii și creșterea stării de bine a celor implicați. Chiar dacă într-o măsură mai mică, progrese importante sunt înregistrate și în privința climatului școlar de bază printr-o atmosferă favorabilă desfășurării activităților curente administrative și didactice, prin intensificarea relațiilor de colaborare între profesorii școlii și prin îmbunătățirea relației cu echipa de management a școlii.

---

³ În acest sens, avem în vedere caracteristici care coincid cu lista de indicatori pe care o oferă OECD (2016). Documentul precizează că o școală definită ca organizație care învață este aceea al cărei efort colectiv se orientează, printre altele, către dezvoltarea unei *viziuni centrate pe învățare la nivelul tuturor elevilor, crearea de oportunități de învățare continuă pentru corpul profesoral, o cultură a explorării și inovației, un sistem integrat de colectare și schimb de cunoaștere și învățare, o învățare din medii exterioare școlii și un leadership care se modelează și se dezvoltă.*

Potrivit unui studiu la nivel european, aspectul colaborativ multidirecțional reprezintă

Figura 20. Schimbări generate de eTwinning în școală

unul dintre domeniile de practică organizațională cele mai avansate în școlile care au implementat proiecte eTwinning (Licht et al., 2020, p. 20). Rezultatele sondajului nostru și datele focus-grupurilor organizate cu profesori confirmă această evoluție pozitivă la nivelul relațiilor profesor-elevi, între elevi, între profesori, inclusiv în raport cu conducerea școlii.

Analizele realizate în capitolele referitoare la impactul experienței eTwinning asupra elevilor și profesorilor au evidențiat deja o creștere a motivației elevilor pentru învățare, inclusiv pentru învățarea școlară, ca beneficiu direct al acestor tipuri de colaborări. Dezvoltarea competențelor interpersonale de comunicare și de lucru în echipă ale elevilor a reprezentat cel mai important avantaj al experienței de eTwinning, conform opiniilor elevilor și profesorilor. De altfel, această orientare pare să fie setată de la bun început: elevii participă la proiecte, în special pentru deschiderea pe care o oferă eTwinning către interacțiuni cu alte

grupuri și pentru modul „diferit“ de desfășurare a activităților, comparativ cu activitățile școlare. Și în cazul profesorilor, acest beneficiu există (menționat de aproximativ 55% dintre profesori), însă este secundar în raport cu dezvoltarea competențelor profesionale (interculturale, de management al proiectelor, didactice, digitale).

Am menționat anterior că proiectele eTwinning sunt în sine o experiență colaborativă pentru toți cei implicați, astfel încât dezvoltarea competențelor interpersonale este implicită și prin asta deloc surprinzătoare. Lucrul în echipă reprezintă însă o experiență mai complexă care trebuie structurată, în cazul elevilor aceștia beneficiind de coordonarea profesorilor. Din perspectiva școlii, datele indică și alte caracteristici ale dinamicii intra- și inter-grupuri pe care le prezentăm în cele ce urmează.

Creșterea colaborării profesori-elevi reprezintă beneficiul cel mai însemnat al acestor proiecte. Peste 90% dintre profesori au menționat că evoluția pozitivă a dinamicii relaționale între cele două grupuri s-a datorat în mare și foarte mare măsură participării în eTwinning (vezi figura 15). Situația este similară celei înregistrate la nivel european, unde optimizarea acestei relații progresează de la an la an și o devansează pe cea între profesori (Gillera, A., 2019, p. 76-79).

Îmbunătățirea relației dintre profesori și elevi putem presupune că diminuează atitudinile negative de ambele părți, elevii devenind mai receptivi și implicați, iar profesorii mai puțin autoritari și mai orientați spre ghidaj și coordonare. În această privință rezultatele studiului înregistrează situații diverse, însă distribuite favorabil promovării rolului de mentor al profesorului și unei colaborări active a elevilor. Elevii menționează oportunitatea de colaborare cu profesorii în tot ceea ce a însemnat proiectul (de la bun început) într-un procent de aproximativ 45% și colaborare în etapa a doua (îmbunătățirea structurii inițiale) într-un procent de 35%. Un nivel redus al colaborării este notat de 1 din 4 elevi: aproximativ 25% dintre elevii respondenți menționează că profesorul a fost cel care a stabilit (tradițional) conținutul și demersul proiectului.

În privința amplitudinii colaborării între profesori și elevi, datele sondajului ne indică faptul că profesorii preferă să lucreze în proiectele eTwinning cu grupuri mici (22%) și medii (39%), de până la 20 de elevi. Cei care aleg să lucreze cu grupuri mai mari de 30 de elevi sunt în special profesorii de învățământ primar care demonstrează o mai mare ușurință de mobilizare și management al grupului elevilor (clasei).

Relația din proiect a reprezentat pentru cea mai mare parte a profesorilor continuarea relației pedagogice, doar 19% dintre profesori asumând să lucreze cu elevi de la clase în care

nu predau direct. Aproximativ o treime dintre profesorii din studiu implică în proiecte elevi din clase diferite, situație care crește potențialul de impact asupra culturii și practicilor organizației școlare în sens colaborativ.

La nivel organizațional ne așteptăm ca noua realitate a colaborării profesor-elev să contribuie semnificativ la îmbunătățirea climatului școlar. Cu toate acestea, analiza corelațiilor între această dimensiune și arii precum atmosfera în școală, favorabilă activităților curente și un nivel crescut al stării de bine arată că, în percepția profesorilor, acest indicator cu evoluția cea mai însemnată are un impact moderat, mai degrabă limitat la nivelul activităților proiectului și clasei. Mărturia unui profesor confirmă: *„înseamnă mai multă muncă, dar nu e stresant, merită, se consolidează și relația cu elevii, lucru care e foarte important pentru noi, profesorii, dar și pentru contextul de învățare“* (participant focus-grup).

Colaborarea dintre profesori și elevi, în afara relației tradiționale, limitată la clasă sau transferată dincolo de proiect, se dovedește a fi foarte provocatoare, deoarece necesită regândirea rolului profesorului și o trecere către o formă de învățare mai personalizată. Potrivit unui profesor participant la focus-grup, cel mai plăcut în proiecte eTwinning îl reprezintă *„lucrul cu echipele de elevi, îndrumarea, coordonarea și motivarea lor“*.

Acest lucru necesită și sprijin instituțional, un cadru în care conducerea școlii permite și sprijină profesorii în adoptarea unei abordări în care elevii au mai multă autonomie și alegere în învățare. Notăm aici experiența unei școli din perioada distanțării cauzate de pandemia de COVID în care au fost organizate ore online de engleză cu participarea mai multor clase.

Colaborarea între elevi. Potrivit profesorilor participanți la sondaj, faptul că activitățile eTwinning stimulează în cazul elevilor colaborarea și lucrul în echipă a primit aprecierea cea mai puternică (78% - acord total). Efectul este recunoscut și apreciat de elevii eTwinners: 81% dintre elevii respondenți apreciază că relațiile cu colegii s-au îmbunătățit ca urmare a acestei experiențe.

De altfel, referitor la așteptările cu care au intrat în echipele proiectelor, 56% dintre elevi și-au dorit să cunoască elevi din alte școli și țări și 40% și-au dorit să dezvolte relațiile cu egalii (*„să-mi fac prieteni“*). Rezultatele confirmă așteptările: peste jumătate dintre elevi (53%) au dezvoltat interacțiuni ample cu elevi din școli din străinătate, 30% au legături mai strânse cu colegii de clasă, iar 13% și-au creat legături noi cu elevi din alte clase ale școlii.

O situație care aduce beneficii elevilor și școlii vine dintr-o dificultate - cea a profesorilor care au normă de predare la mai multe școli. Deși procentul lor este mic (3,3%),

acești profesori au implicat elevi de la mai multe școli în care predau, contribuind astfel la crearea conexiunilor între elevi în cadrul vecinătății comunității școlare.

Aspectele colaborative din proiecte și lucrul elevilor în echipe naționale sau internaționale, transferate la nivelul școlii, au potențialul de promovare în cultura organizațională a toleranței și interculturalității, învățării colaborative, inițiativei și responsabilității. Pentru aceasta este nevoie ca profesorii să asume și să sprijine schimbarea naturii modelului de autoritate în sala de clasă, dând mai multă semnificație grupului de elevi. La nivelul școlii, intensificarea interacțiunilor între elevi din clase diferite, de exemplu, prin flexibilizarea cadrului predării pe clase, ar fortifica etosul școlar și ar crea mai mult spațiu de implicare și decizie pentru elevi la nivel organizațional.

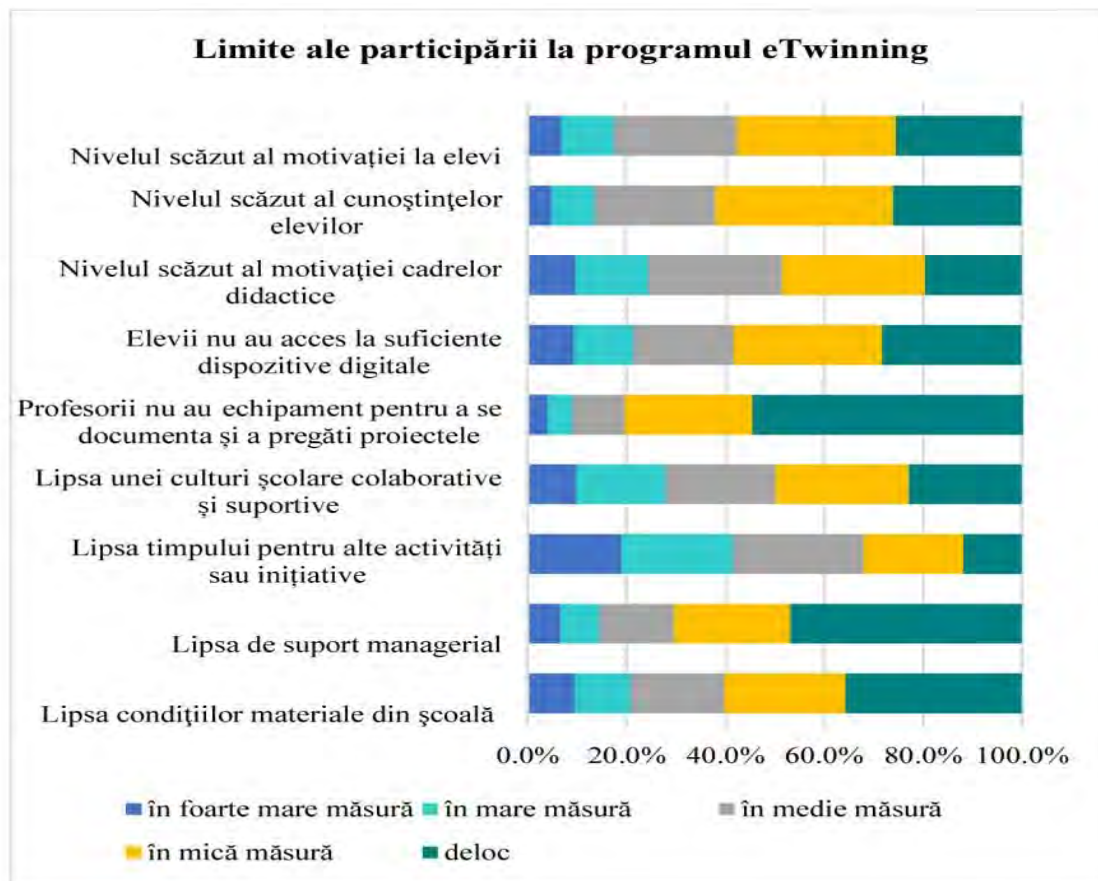
Colaborarea între profesori la nivel european și lucrul în echipe internaționale reprezintă cel mai important element al programului eTwinning. Un profesor participant la focus-grup, vorbind despre valoarea experienței eTwinning, spune: *„îmi place colaborarea cu profesorii din alte țări, am învățat foarte multe de la ei, metode, abordări pedagogice, instrumente. Te dezvoltă foarte mult profesional și personal această colaborare“*.

Importante dezvoltări ale competențelor profesionale, inclusiv noi inițiative de participare la eTwinning, sunt asociate contactelor în rețeaua eTwinning profesori. 20% dintre profesorii chestionați declară că participă anual la cel puțin un eveniment eTwinning și pentru aproape unul din patru profesori (23,5%) contactele directe dezvoltate în rețeaua profesională reprezintă un atu pentru inițierea următoarelor proiecte. Altfel, evenimentele eTwinning și forumul de căutare de parteneri din eTwinning Live sunt contexte de interconectare și deschidere a relațiilor cu colegii din alte școli la nivel național sau european.

Se așteaptă ca școlile să integreze colaborarea colegială pentru schimbul de idei și învățare între egali. Colaborarea personalului dă unitate de viziune organizațională și canalizează eficient resursele. Conform Raportului național privind analiza mediului educațional - TALIS 2018 (Mihail, et al., 2020, p. 28), dezvoltarea profesională este asociată colaborării între profesori și sprijinului (mentoratului colegial), profesorii declarând că abordările prin cooperare ale procesului de predare se află, pentru ei, printre cele care au cel mai puternic impact în ceea ce privește activitatea didactică.

Reflectând la aspectul colaborativ, profesorii participanți la studiu au menționat experiențe variate, de la deloc la foarte avansate. Astfel, aria schimbărilor generate de eTwinning în direcția intensificării colaborării profesorilor din cadrul școlii pentru schimb de experiență didactică și idei, deși importantă, se situează pe ultimul loc în seria schimbărilor

(vezi figura 16). Totodată, în lista aspectelor care limitează participarea (vezi figura de mai jos), lipsa unei culturi colaborative și de sprijin în școală, alături de factori structurali (lipsa timpului, supraîncărcarea cu sarcini curente și recunoaștere insuficientă a acestor activități) reprezintă pentru aproximativ jumătate dintre respondenți principalele provocări în calea participării.

Figura 21. Provocări pentru participarea la eTwinning

Altfel spus, în lipsa colaborării cu colegii, experiența profesorilor eTwinners este izolată, supraresponsabilizată, iar beneficiile proiectului, greu de valorificat și menținut.

Analiza corelațiilor Pearson între domeniile de schimbare organizațională produse evidențiază o relație înaltă între intensificarea colaborărilor dintre profesorii școlii și climatul școlar favorabil desfășurării optime a activităților curente ($r=0.749$), creșterea renumelui școlii ($r=0.733$) și deschiderea școlii către parteneriate ($r=0.723$).

Experiența pozitivă relatată de profesori participanți la focus-grupuri este clarificatoare în acest sens: „fiecare trebuie să-și dorească să depună un efort suplimentar de planificare, să pună pasiune și să facă voluntariat“; „lucram mai mult în echipă, petrecem mai mult timp împreună, am început să ne cunoaștem chiar mai bine“; „sunt lucruri extra de

făcut, dar faptul că lucrezi în echipă, vă bucurați împreună, aparțineți unei comunități, îți dă o stare de bine extraordinară“; „suntem de curând Școală eTwinning și pentru noi a însemnat o mare onoare care este fundamentată pe muncă și colaborare“.

Colaborarea cu echipa de management a școlii poate contribui la impactul proiectului asupra organizației, deși participarea directă a directorului nu este o condiție a implementării cu succes a unui proiect eTwinning.

Implicarea managementului, de la suportul acordat profesorilor, recunoașterea muncii acestora pentru motivare și accesul la resurse sunt provocări cu care se confruntă încă o parte a profesorilor participanți la studiu. Potrivit sondajului în rândul profesorilor, 30% dintre aceștia au avut dificultăți în participarea la programul eTwinning din cauza lipsei suportului din partea managementului.

Mult mai des, însă, programul a reprezentat un context în care relația profesorilor cu echipa de management s-a îmbunătățit în mare și foarte mare măsură pentru aproximativ 70% dintre cazuri. Corelațiile Pearson evidențiază o relație înaltă între îmbunătățirea relației cu echipa de management a școlii și intensificarea relațiilor de colaborare între profesori ($r=0.730$), optimizarea climatului școlar ($r=0.704$), deschiderea școlii pentru parteneriate ($r=0.686$) și renumele școlii ($r=0.667$).

Opiniile exprimate de profesorii eTwinners în cadrul focus-grupurilor întăresc ideea că „fără susținerea direcțiunii ar fi greu“, în special dacă proiectele sunt ample. Un profesor menționează: „oamenii sunt foarte importanți, iar colaborarea echipei instituționale și a conducerii sunt indispensabile“. Conducerea formală este importantă în valorificarea și menținerea beneficiilor proiectului pentru organizația școlară: „recunoașterea instituției la nivel de comunitate, obținerea numelui de școală bună“, „popularitate în oraș, părinții și elevii sunt încântați de acest lucru și asta atrage mai mulți elevi în liceul nostru“, „asociația părinților îi încurajează pe elevi să participe“ (participanți la focus-grupuri).

Valorile unei organizații tind să reflecte experiențele de socializare și normele comportamentale ale membrilor săi, de aceea este de așteptat ca experiența colaborativă a profesorilor și elevilor să contribuie la schimbarea culturii organizaționale. De asemenea, implicarea și responsabilitățile asumate în cadrul proiectelor eTwinning au un impact pozitiv asupra școlilor, în sensul creșterii responsabilizării organizaționale. Experiența programului indică faptul că oferirea oportunităților de dialog școlar și a celor de învățare între egali contribuie la o viziune comună împărtășită de personalul școlii, elevii și comunitatea școlii (Licht et al., 2020). Notăm în acest sens câteva schimbări exprimate de profesori în cadrul

focus- grupurilor: „*echipa formată în școală, mentoratul pe care l-am oferit altor colegi, proiectele de succes, implicarea elevilor, sunt acum elemente care ne definesc*“; „*eTwinning a produs o schimbare în relația școlii cu părinții de exemplu, sunt foarte receptivi părinții la astfel de proiecte*“; „*fără părinți nu am fi reușit să obținem toate aceste rezultate*“; „*încântarea elevilor și implicarea lor, este extraordinar să îi vezi atât de implicați în propria dezvoltare*“; „*comunitatea! (...) este plăcut să aparții unei comunități și să ai acces la resursele acesteia*“.

În plus, cercetările arată că implicarea în activități este asociată cu un nivel crescut al stării de bine. Analiza noastră privind corelațiile Pearson între domeniile de schimbare organizațională generate de eTwinning indică o relație înaltă între îmbunătățirea atmosferei școlare și creșterea nivelului stării de bine ($r=0.747$).

Potrivit studiului TALIS 2018 (Ainley, J. & Carstens, R., 2018, p. 38-39), un climat școlar pozitiv, inclusiv deschidere, discuții și colaborare între profesori influențează puternic eficacitatea profesorilor și realizările elevilor. În mod special, implicarea generează inițiativă personală, un comportament proactiv și motivație intrinsecă.

Analiza anterioară asupra impactului eTwinning arată că elevii sunt motivați atunci când simt controlul asupra propriei învățări, când învață ceva care este relevant pentru propria lor viață și pentru că se simt mai bine atunci când sunt conectați cu alții. Profesorii apreciază la un nivel înalt satisfacția elevilor pentru activitățile dezvoltate; potrivit acestora, participarea la proiectele eTwinning îi bucură (72%) și îi face pe elevi să simtă importanța lor în cadrul echipei (70%). Sentimentul de echipă este resimțit benefic pentru aproximativ 95% dintre elevi.

Așa cum am văzut, eTwinerii profesori sunt foarte implicați și acționează la nivelul școlii ca mentori – implică alți colegi, asigură legătura cu conducerea școlii, cu părinții elevilor. Acest lucru este costisitor pentru ei în termeni de resurse și atrage riscul ca, dacă nu sunt susținuți, să devină mai puțin activi și să piardă progresele înregistrate. O caracteristică a acestor profesori dedicați este că, odată ce primesc recunoaștere și valorizare pentru munca lor, se implică mai mult. Timpul investit, având în vedere dificultățile legate de multitudinea solicitărilor curente din școală (vezi figura 16), este semnificativ: aproximativ 1 din 10 profesori alocă peste 8 ore/săptămână, iar majoritatea (57%) alocă între 2 și 4 ore pe săptămână. De asemenea, potrivit sondajului, aspectul referitor la lipsa accesului la tehnologie și Internet acasă, pentru a se documenta și a pregăti proiectele, a înregistrat cel mai puternic dezacord în lista de potențiale dificultăți întâmpinate.

În plus, o atmosfera pozitivă și entuziasmul elevilor au legătură cu încrederea profesorilor că pot influența procesul de învățare al elevilor, asta îi motivează și îi angajează profesional, după cum declară: „*entuziasmul elevilor provoacă profesorul și îl face să facă mai mult*“; „*dacă (elevii) sunt implicați – și de cele mai multe ori sunt - lucru acesta ne încântă*“; „*este plăcută libertatea pe care o avem*“, „*libertatea, dar și diversitatea de teme și de oameni pe care poți să îi implici*“; „*să simți că aparții unei comunități, îți dă o stare de bine și e motivant*“.

Elevii, chiar dacă apreciază rolul acestor proiecte în formarea lor, le privesc mai degrabă în asociere cu activitățile curente din școală și mai puțin ca având un impact asupra relației lor cu mediul extrașcolar. În termeni mai amplii, această constatare ne informează cu privire la nivelul la care școala este percepută ca parte a comunității. În termeni mai circumscriși, rezultatele par să indice acuitatea cu care elevii au asimilat normele de interacțiune din școală: „*suntem la școală atunci când facem asta și asta, dar este un alt fel de școală atunci când procedăm altfel.*“ Putem spune că școala, care reușește să fie percepută ca flexibilă în abordare, este percepută ca dinamică și mult mai apropiată de elevi și de interesele lor. Dacă aceste interpretări sunt pertinente, proiectele permit identificarea punctelor în care comunicarea dintre actorii din școală poate fi îmbunătățită. O dovadă în plus apare și din interesul pe care îl stârnesc proiectele eTwinning asupra părinților, așa cum afirmă un participant la focus-grup... „*(proiectul) a produs o schimbare în relația școlii cu părinții de exemplu, sunt foarte receptivi părinții la astfel de proiecte.*“ De aici decurge și o posibilă recomandare în direcția de a promova mai mult proiectele și rezultatele acestora la nivelul comunității.

Rezultatele sunt în linie cu schimbările de accent aduse în filosofia proiectelor începând cu anul 2010. În raportul *Beyond school projects* (Crawley, 2009) – școlile sunt încurajate să lucreze mai mult dincolo de orizontul școlar local și național, fiind invitate să împărtășească practici și experiențe cu colegi din Europa, în același timp oferind elevilor din țările participante la proiecte să lucreze împreună. Astfel, se trece de la un accent mai mare pe ce pot face profesorii la oferirea de spații mai largi vocilor elevilor.

3.3. Școli care învață – dezvoltări în contextul eTwinning

Potrivit elevilor care au completat chestionarul, participarea la proiecte a avut influențe notabile asupra demersului de învățare. S-au obținut scoruri mari pentru toate variantele de răspuns, pornind de la *aprecierea rolului autoevaluării în învățare* și continuând cu

valorizarea activităților în colaborare și a aprecierii activităților în care au fost implicați, din perspectiva preferințelor în învățare și a ușurinței de a învăța. În această ierarhie, ultimele două locuri sunt ocupate de suportul oferit de experiențele de învățare pentru abordări interdisciplinare și de oportunitatea valorificării de către profesor a experiențelor din afara școlii. Ceea ce atrage atenția este faptul că răspunsurile acoperă foarte bine, ca problematică și scoruri, competența de a învăța să înveți, confirmând avantajele utilizării demersului de tip proiect în învățare, ca un instrument mult mai flexibil de adaptare la situațiile concrete. Situația este cu atât mai importantă cu cât diferențele dintre răspunsurile din rural și urban se situează la o diferență ne semnificativă. Este o confirmare a faptului că un context de învățare bine construit depășește eventualele limitări ale mediului de rezidență al școlilor din care provin echipele de proiect.

În legătură cu contribuția proiectelor la învățare, este de menționat și faptul că în răspunsurile profesorilor la chestionarul specific, apar corelații puternice între creșterea autonomiei elevilor și asumarea responsabilității pentru învățare. Acest aspect poate oferi profesorilor argumente pentru schimbarea practicilor de predare în sensul unei mai mari autonomii acordate elevilor în alegerea parcursului personalizat de învățare.

De asemenea, rezultatele mai pot fi interpretate și în relație cu tendința semnalată de profesorul E. Păun (2017) despre alte câmpuri educaționale (cele informal și nonformal) de natură să reducă monopolul educațional al școlii (p. 137). Din această perspectivă, prin filosofia lor, proiectele eTwinning constituie punți de legătură între mediul școlar și celelalte câmpuri educaționale.

Nu în ultimul rând, din răspunsurile deschise colectate se poate alcătui o listă consistentă de modalități prin care elevii pot învăța altfel disciplinele tradiționale:

„Să organizez un material la geografie“; „să înțeleg mai bine la TIC anumiți termeni după ce am făcut un Gif ca proiect „La istorie am putut folosi cunoștințele culturale despre țările cu care am colaborat, ne-am informat în legătură cu religiile altor țări, în ce constau, practici religioase și cultura; aspectele ne-au fost de folos mai târziu la materii precum religie, istorie și geografie“; „Crearea unui logo, prezentarea în engleză și altele au fost benefice“; „Într-o activitate din proiectele eTwinning am învățat să folosesc multe ustensile foarte folositoare pentru a găsi anumite informații.“

Dezvoltarea unor competențe, altele decât cele digitale, a reprezentat un obiectiv al proiectelor eTwinning. Fiind vorba de percepții, rezultatele spun multe despre ceea ce elevii consideră ca fiind diferit față de activitățile obișnuite din clasă. Un indiciu în acest sens poate

fi considerat faptul că *vorbitul în public*, înțelegând acest public ca fiind un altul decât cel reprezentat de clasa de elevi, s-a dezvoltat pentru mai bine de jumătate dintre elevi. Cele mai importante 5 competențe dezvoltate sunt *lucrul în echipă* (87.4%), urmată, la distanță, de *creativitate* (aproximativ 74%), *colaborare* (68%) și *vorbit în public* (57%). Această din urmă abilitate dobândită este interesantă, având în vedere că tendința adolescenților este de a fi mai degrabă interiorizați. Pe de altă parte, ultimele locuri sunt ocupate, în ordine descrescătoare, de *gândirea critică*, *abilitățile de conducere a proiectelor*, *negocierea conflictelor* și *civism*.

Situația civismului atrage atenția prin ponderea mică pe care o acoperă în răspunsurile elevilor și poate fi explicată prin faptul că este o competență complexă, mai neclar definită în contextul proiectelor. Este posibil ca rezultatele învățării în context școlar să nu fie identificate în activitățile implicate de proiecte.

Diferența foarte mare dintre competențele asociate cu *lucrul în echipe* și *colaborare* în raport cu *negocierea conflictelor* poate indica faptul că grupul de lucru pare a fi perceput structurat și fără tensiuni interne, situație datorată unor obiective comune asumate.

În zona mediană se situează *capacitatea de a învăța să înveți*, *managementul timpului* și *abilitățile civice pentru mediul online*.

Procentajul relativ mic al managementului timpului poate indica faptul că această componentă nu constituie o preocupare a elevilor în timpul activităților obișnuite. De asemenea, *capacitatea de a învăța să înveți*, care ocupă aproape același procent în preferințele elevilor, încă nu pare a fi conștientizată de elevi în contextul unei învățări care se face cu plăcere, pentru care pare a nu se depune efort.

La nivelul diferențelor de gen, atrage atenția faptul că fetele votează mai mult *comunicarea interculturală* și *managementul*, în timp ce băieții acordă o cotă mai ridicată gândirii critice. În schimb, sunt relativ egal punctate *lucrul în echipă* și *colaborarea*.

Contribuția proiectelor la dezvoltarea unei varietăți de competențe, în plus față de cele digitale, este deplin recunoscută prin rezultatele la întrebarea referitoare la percepțiile elevilor asupra avantajelor participării elevilor la eTwinning. Ierarhia rezultată evidențiază mai multe aspecte. În primul rând, identificăm cât de important este accentul elevilor pe competențele de comunicare și pe interculturalitate, ambele trimițând la fundamentele proiectului eTwinning. La fel de evidentă apare importanța relativ scăzută a *relației cu extrașcolarul* (comunitatea), aproape la egalitate cu *utilizarea în practică a unor elemente teoretice*. Situația descrisă poate trimite la faptul că, în percepția elevilor, comunicarea în spațiul școlar pare să respecte reguli care dau sentimentul unor limitări, în timp ce proiectele reprezintă ocazii de

manifestare liberă în interiorul echipelor de proiect, fie acestea naționale sau cu partenerii din alte țări.

În legătură cu această întrebare, atrage atenția numărul mai mic de răspunsuri decât cele generate de alte întrebări. De asemenea, este bine evidențiată distanța dintre grupurile de răspunsuri. În legătură cu acest aspect, pot fi evidențiate 3 grupuri de răspunsuri: *comunicarea și alte competențe asociate comunicării și deschiderii spre alte culturi* se situează pe primul loc, urmate de aspecte legate de activitatea curentă (în termeni de *oportunitate de a înțelege mai bine conținuturile diferitelor discipline*, situată la mijlocul clasamentului, cu 35.7%) și *rezolvarea problemelor comunității*. Pe ultimul loc se află relația teorie-practică.

Aspecte legate de învățarea într-un context determinat de tehnologia digitală, caracteristic proiectelor eTwinning, au fost incluse în toate instrumentele de cercetare aplicate. Câteva dintre acestea, decurgând și din mesajele incluse în recentul document Europa digitală, sunt:

- infrastructura digitală utilizată de participanții la proiect, elevi și profesori, pe baza căreia s-a accesat platforma eTwinning și s-au desfășurat activități colaborative la nivelul școlii;
- percepțiile despre creșterea nivelului competențelor digitale deținute, datorat implicării în proiecte, inclusiv autoevaluarea nivelului acestor competențe raportat la nivelul dezirabil;
- indicii despre integrarea tehnologiilor educației digitale în alte activități desfășurate de elevi;
- valorificarea experiențelor de învățare în contexte nonformale și informale.

Referitor la infrastructura digitală, opiniile exprimate converg către o mulțumire a participanților în legătură cu condițiile asigurate de școală, dar este încă loc pentru completarea acesteia pentru a dinamiza activitatea din proiecte. Este relevant și faptul că mulți profesori folosesc aparatura personală, situație datorată perioadei pandemice, dar și numărului destul de mare de activități desfășurate în afara programului școlar. Într-un procent covârșitor, profesorii consideră că participarea la proiecte a avut o contribuție majoră la dezvoltarea competențelor digitale. Aproape 14% dintre elevi apreciază că au contribuit la decizia privind tehnologia digitală utilizată. Procentul pare destul de mic în raport cu potențialul pe care îl manifestă elevii, exprimat în răspunsurile deschise.

Aproximativ 31% dintre elevi au menționat că unul dintre avantajele participării la proiecte a fost dezvoltarea abilităților civice pentru mediul online. Ei precizează „*Am învățat să mă feresc de hackerii online*”; „*Informațiile învățate în legătură cu social media m-au*

învățat să nu ofer tuturor informații despre mine“. Deși reprezintă un procent bun, ponderea este redusă, dacă facem comparație cu dezvoltarea abilităților de lucru în echipă (87%).

O componentă din activitatea curentă a școlii poate fi considerată beneficiara directă a experienței acumulate prin participarea la proiecte: continuarea învățării în perioada școlii online a fost confirmată de mai mult de trei sferturi dintre elevii chestionați. Cele mai mari contribuții la acest transfer de experiență le-au avut *comunicarea online și lucrul colaborativ pe platforme educaționale*, care nu doar că au facilitat derularea proiectelor și în perioada școlii online, dar au contribuit la acomodarea mai rapidă a elevilor și profesorilor la noul context de învățare.

Dezvoltarea competențelor digitale în rândul cadrelor didactice și al elevilor, după cum am văzut, este susținută de participarea în proiectele eTwinning; acest aspect, în relație cu mediu instituțional, susține procesul de digitalizare a instituțiilor de învățământ, atât în termeni didactici, cât și administrativi.

Școlile care dețin titlul de „Școli eTwinning“ sunt școli „ambasador“, surse de bune practici și de mentorat, cu o experiență semnificativă în implementarea de proiecte eTwinning și în cadrul cărora s-a coagulat o echipă de profesori care au transformat mediul organizațional și practicile didactice în acord cu reperate promovate de acțiunea eTwinning.

Deținerea titlului de școală eTwinning este apreciată, așa cum remarcă un participant la focus-grup „(...) *e un titlu pentru care am muncit, suntem destul de experimentați în implementarea de proiecte eTwinning și îi mai ajutăm și pe colegii noștri din școală, din alte școli, sursă de bune practici, să spunem așa.* “

Acest statut este important și prin efectele pe care le are la nivelul dinamicii școlii, așa cum remarcă profesorii participanți la focus-grup. Oportunitățile asociate participării la proiecte, în general, și statutul de școală eTwinning, în special, sunt:

- recunoașterea instituției la nivel de comunitate, obținerea renumelui de „școală bună“, care aduce cu sine recrutarea de elevi buni;
- obținerea altor titluri, printre care cel de școală europeană;
- participarea la alte proiecte europene, de exemplu la proiecte Erasmus;
- o schimbare în relația școlii cu alți actori implicați în activitatea acesteia, părinții de exemplu, foarte receptivi la astfel de proiecte.

De menționat faptul că, pentru cele două distincții, școlile au de completat aplicații suplimentare, ceea ce face ca, uneori, școlile să renunțe la această oportunitate. Situații

interesante sunt în privința numărului de certificate deținute de școlile din regiunile București-Ilfov și regiunea de Vest, care au și cele mai multe proiecte.

În raport cu dinamica școlii, titlul de școală eTwinning întărește ideea de apartenență la o comunitate extinsă de școli „ambasador“ și creează premise pentru dezvoltarea intrașcolară și interșcolară în relație cu valorile abordate de proiectele eTwinning, cu accent pe colaborare, mediu educațional flexibil și adaptativ și, nu în ultimul rând, pe învățarea continuă și relevantă.

CAPITOLUL 4: 10 ani de eTwinning. Experiențe, concluzii și recomandări

4. 1. Acțiunea eTwinning – puncte tari și limite

Potențialul sau contribuția eTwinning pentru inovarea practicilor didactice și dezvoltarea profesională a personalului didactic, pentru a transforma predarea-învățarea-evaluarea într-o activitate atractivă, motivantă și relevantă și, în ansamblu, pentru transformarea treptată a sistemului de educație în sensul racordării la nevoile celor care învață, dar și la evoluțiile socio-culturale și tehnologice au fost analizate și evidențiate în multe lucrări, cercetări și analize. Și această cercetare evaluativă a căutat să culegă dovezi privind rolul și funcțiile eTwinning la diferite niveluri și asupra diferiților actori implicați, dar și să identifice potențialul de ameliorare, oportunitățile de dezvoltare și recomandările care se conturează pe baza datelor.

Profesorii participanți la eTwinning subliniază că „*este plăcut să aparții unei comunități și să ai acces la resursele acesteia*“, dar și să contribui la creșterea ei (participant focus- grup).

Fiecare membru al comunității eTwinning contribuie, direct sau indirect, la dezvoltarea comunității, de la simple anunțuri care facilitează accesul la informație al celorlalți, până la organizarea unor evenimente de formare profesională sau împărtășirea unor exemple de bune practici (proiecte de succes). Toate aceste acțiuni asigură viața și funcționarea comunității: schimbul de experiență, de idei, de practici, de informații, inspirarea unor noi acțiuni, învățarea între egali.

Un merit al comunității eTwinning este siguranța și profilul său foarte clar. S-a adresat doar personalului didactic și didactic auxiliar, iar membrii erau validați la nivelul fiecărui centru național. Astfel, se asigurau atât păstrarea scopului inițial, cât și siguranța participanților. eTwinning nu era un spațiu comercial, ci unul profesional, iar acest element a contribuit mult la creșterea comunității și la păstrarea relevanței sale.

Acțiunea eTwinning a pornit cu țările membre ale Uniunii Europene, s-a extins treptat și în afara Uniunii, iar apoi s-a extins și în afara continentului european. Această extindere a

accentuat bogăția și diversitatea culturală, precum și oportunitățile de cunoaștere și de dialog între diferite culturi.

Cercetarea de față, ca și alte studii și rapoarte care au analizat rolul eTwinning în dezvoltarea profesională a cadrelor didactice și în inovarea practicilor didactice, arată clar potențialul enorm al acestui proiect european. Participarea profesorilor în proiecte eTwinning le ameliorează mai multe domenii de competențe: competențele digitale, competențele de comunicare într-o limbă străină, competențe sociale, interculturale sau de exprimare culturală, dar și competențele pedagogice – de proiectare a activității didactice și de susținere a acesteia în manieră nonrutinieră, adaptată specificului și nevoilor elevilor nu doar din propria școală, ci, în cazul proiectelor care implică echipe transnaționale de elevi, adaptată elevilor din diferite școli, din diferite țări. Profesorii participanți afirmă: *„mie îmi place colaborarea cu profesorii din alte țări, am învățat foarte multe de la ei, metode, abordări pedagogice, instrumente, te dezvoltă foarte mult profesional și personal această colaborare“*. *„Îmi place să lucrez cu tehnologia la ore și eTwinning e un cadru excelent pentru asta, ba chiar am învățat multe alte instrumente prin intermediul eTwinning“*. (participant focus-grup)

Un pas către extinderea impactului eTwinning de la nivel individual, al profesorilor participanți, la nivel macro îl reprezintă nivelul instituțional și, în mod particular, Școlile eTwinning. Școlile eTwinning se caracterizează printr-o cultură organizațională bazată pe colaborare, pe dialog profesional, împărtășirea de resurse și idei, dezvoltare de resurse didactice, grupuri de discuții etc.), pe implicarea elevilor în activități și în decizii privind modul de organizare a învățării, pe atitudini deschise către inovare, activități didactice variate, învățare prin proiecte, team teaching și învățarea în echipe transnaționale, pe atitudini responsabile legate de utilizarea tehnologiei digitale, pe implicare în evenimente de învățare (online, de scurtă durată și față în față). Sprijinul din partea echipei de management a școlii este o condiție importantă pentru obținerea titlului de Școală eTwinning, la fel ca și recunoașterea activității profesorilor și elevilor în cadrul acestei acțiuni. *„Suntem de curând Școală eTwinning, și pentru noi a însemnat o mare onoare, care este fundamentată pe muncă și colaborare. Echipa formată în școală, mentoratul pe care l am oferit altor colegi, proiectele de succes, implicarea elevilor sunt elemente care ne definesc ca „școală eTwinning“* (participant focus-grup).

Impactul asupra școlii se extinde și la nivelul comunității, asigurând instituțiilor o mai bună vizibilitate și prestigiu. Proiectele eTwinning *„au produs o schimbare în relația școlii*

cu părinții, de exemplu: sunt foarte receptivi părinții la astfel de proiecte“ (participant focus-grup).

Multă vreme de la inițierea proiectelor eTwinning la nivel european, proiectele nu se bucurau de o recunoaștere oficială și nu erau asociate cu anumite beneficii administrative. Faptul că nu erau finanțate, nu aveau un buget alocat, genera flexibilitate, dar conducea și la implicarea unei anumite părți a profesorilor – cei motivați, dedicați, creativi, dornici să facă ceva sau ceva mai mult pentru elevii lor, fără a căuta neapărat credite, certificate sau alte beneficii. Beneficiile erau simbolice: satisfacția profesională, relația profesor-elev și relația cu alți profesori colegi din alte țări, bucuria cunoașterii și a inovării. Aceste aspecte s-au păstrat în timp, chiar dacă în unele țări proiectele au primit modalități mai clare sau mai puțin clare de recunoaștere formală (aspectele legate de recunoașterea proiectelor în țara noastră sunt abordate într-un capitol separat).

Discuțiile derulate în interviurile de grup au subliniat că un punct forte al proiectelor eTwinning este *„încântarea elevilor și implicarea lor; este extraordinar să îi vezi atât de implicați în propria dezvoltare“*. O altă opinie o întărește pe cea anterioară: *„sclipirea din ochii elevilor când învață cu plăcere, pentru asta fac proiecte“*.

De asemenea, profesorii apreciază proiectele eTwinning pentru *„că nu implică birocrăția imensă“*, dar *„totuși, sunt câteva măsuri de recompensare a profesorilor și elevilor implicați - premii (n.a. simbolice), formare etc.“* (participant focus-grup). De remarcat că formarea este privită ca o recompensă, nu ca o obligație profesională. Această afirmație reflectă spiritul eTwinning – satisfacția și evoluția profesională sunt recompense simbolice mai importante sau cel puțin la fel de importante precum alte tipuri de beneficii.

4.2. eTwinning în contextul pandemic

Pe parcursul ultimilor aproximativ doi ani, sistemul educațional modern a cunoscut cea mai mare provocare de până acum, fiind pus în ipostaza unei reconfigurări rapide, de urgență, care a presupus, în cele mai multe instituții, pentru perioade variate de timp, transferul complet al procesului educațional în mediul online.

Au fost cei peste 84 de milioane de profesori (World Bank, 2022) ai lumii pregătiți pentru această schimbare? Dar cei peste 207.000 (Ministerul Educației, 2020) de profesori din România? Acestea sunt întrebări la care poate nu vom avea niciodată un răspuns concret, însă se poate afirma, cu siguranță, că perioada de predare-învățare-evaluare online sau hibrid a fost

o provocare foarte mare pentru toți profesorii, pentru unii dintre aceștia chiar provocarea carierei lor.

Experiența pandemică a fost și încă este resimțită ca o provocare semnificativă de profesorii români din cadrul comunității eTwinning, care, pe parcursul celor aproximativ doi ani, au trecut prin mai multe etape.

În primele săptămâni ale contextului pandemic, activitatea cadrelor didactice a suferit o scădere semnificativă, având în vedere închiderea școlilor, dar și starea de criză generată de noul virus COVID-19. Scăderile au fost identificate în rândul tuturor indicatorilor de activitate, respectiv număr de noi înregistrări, număr de proiecte noi, solicitări de suport și participarea la evenimente de formare online sau față în față.

Ulterior perioadei de instabilitate legislativă și administrativă, când școlile și-au reluat activitatea în format online, s-a reluat și o parte din activitatea eTwinning. Apare un nou fenomen, utilizarea spațiului eTwinning ca alternativă pentru continuarea învățării în mediul online, astfel sunt create multiple proiecte prin intermediul cărora profesorii își organizează activitatea didactică. Această practică se extinde odată cu facilitarea accesului la proiectele de tipul intraschool.

Chiar dacă se remarcă o integrare semnificativă a activității eTwinning în practica de continuare a învățării cu suport digital, activitatea eTwinning România nu revine la capacitatea estimată în contexte normale, o parte dintre cadrele didactice, cu precădere cele aflate la începutul activității în proiecte, nu au desfășurat activități pe parcursul anului 2020.

În raport cu acest context, cadrele didactice participante la focus-grupuri au menționat că situația scăderii activității lor eTwinning a fost determinată în primă fază de accentul pe organizarea claselor, pe deprinderea de noi abilități, pe elaborarea de rapoarte de activitate conform solicitărilor naționale sau locale – aspecte care au adus activitate suplimentară semnificativă, astfel crescând volumul de lucru al profesorilor în școli. Ulterior, acest lucru a determinat „oboseala de online“, stare care a influențat negativ și implicarea în activitățile eTwinning.

În aceste condiții, numărul de noi înregistrări a scăzut sub nivelul anului 2016, deformând trendul ascendent care se păstra din anul 2014. În cazul numărului de proiecte cu parteneri străini, scăderea nu a fost la fel de mare ca în cazul noilor înregistrări, în perspectiva utilizării platformei ca suport pentru susținerea activităților de predare în mediul online. Se remarcă totuși o scădere față de anul 2019, deformând, de asemenea, trendul ascendent început cu anul 2011 (Raport Intern, 2022).

În privința participării la evenimentele de formare, se remarcă un interes crescut pentru evenimentele de formare naționale, în nevoia de dezvoltare a competențelor digitale începând cu aprilie 2020. În perioada aprilie 2020 – decembrie 2021 au fost desfășurate cele mai multe activități de formare naționale în mediul online, facilitate de centrul național și de ambasadori, ca răspuns la nevoile cadrelor didactice de a-și dezvolta competențele digitale pentru a susține desfășurarea relevantă și calitativă a activităților educaționale în mediul online.

Oferta de activități de formare și dezvoltare în mediul online a fost fără precedent în anii 2020 și 2021, la fel și participarea profesorilor. Aproximativ 2000 de cadre didactice au participat la evenimentele de formare online oferite de centrul național și de ambasadorii eTwinning, interesul fiind chiar mai mare decât oferta. S-a înregistrat o creștere semnificativă a candidaturilor pentru apelurile de participare la evenimentele naționale (în medie, 3 cadre didactice pe loc).

În privința participării la seminarele și conferințele internaționale organizate de centrul european sau de centrele naționale, se remarcă aceeași creștere a interesului. Având în vedere faptul că numărul de locuri este redus la astfel de evenimente, numărul de înscrieri a ajuns și la 50 pe loc, interesul determinând, atunci când a fost posibil, suplimentarea locurilor. Totuși, la nivel general, participarea la evenimente de formare internaționale a scăzut, atât în 2020, cât și în 2021, lucru care poate fi explicat de scăderea ofertei internaționale și de creșterea evenimentelor de formare naționale în mediul online.

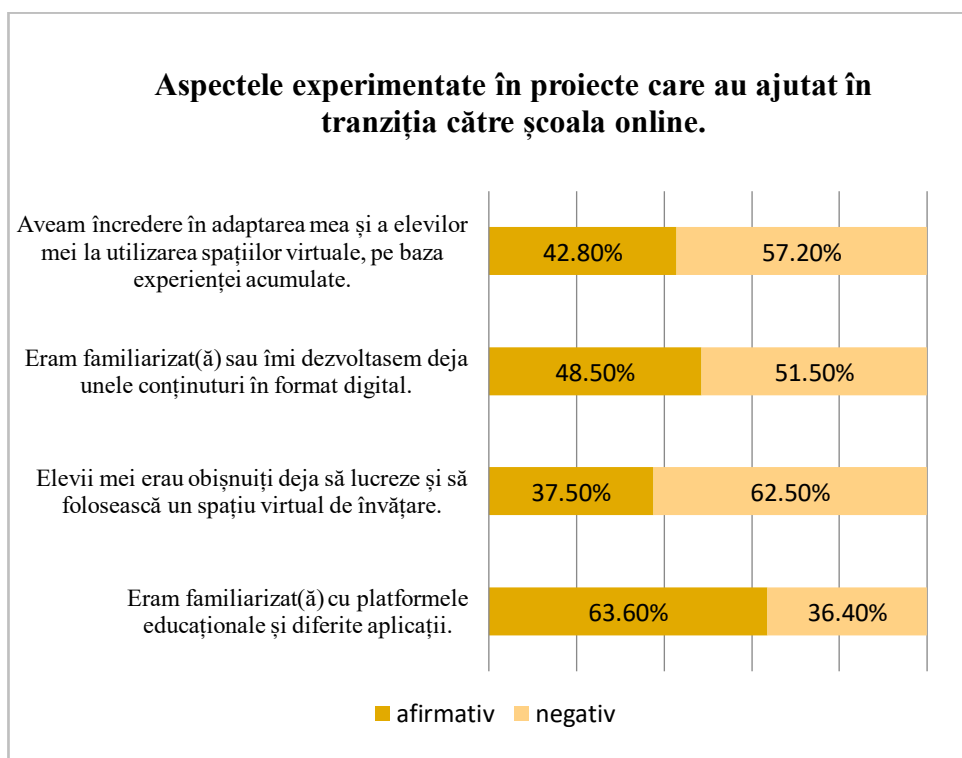
Ca o imagine de ansamblu cu privire la evoluția principalelor activități ale eTwinning România, putem spune că experiența celor doi ani în context pandemic a avut valențe diverse, impact negativ în faza incipientă, deformând trendul ascendent înregistrat de eTwinning România în mod obișnuit, dar a determinat și o nouă etapă, marcată de accentul pe evenimente de formare online, fapt care a determinat extinderea accesului la formare și un număr de participanți fără precedent.

Tranziția la școala online a fost o experiență dificilă pentru o mare parte dintre cadrele didactice din învățământul preuniversitar românesc și nu numai. Situația era cu atât mai complicată întrucât România înregistra, în 2020, un grad foarte slab de digitalizare, conform indicatorului DESI (2020). Țara noastră s-a aflat pe antepenultimul loc în clasamentul țărilor europene în privința digitalizării economice și sociale, iar în 2021, pe ultimul loc (DESI, 2021).

Deși condițiile pentru tranziția de urgență către mediul online pentru continuarea învățării nu erau cele mai bune, cadrele didactice din comunitatea eTwinning se simțeau

pregătite în mare măsură, având în vedere experiența lor anterioară de lucru și de facilitare a învățării în contexte digitale. 73% dintre profesorii participanți la studiu apreciază că dezvoltarea și implementarea anterioară de proiecte eTwinning a reprezentat un element care a susținut o tranziție facilă către școala online. Totuși, procentul celor care au și desfășurat proiecte în perioada pandemică este de 57,5%, scăderea activității în platformă fiind regăsită și la nivel general, conform datelor prezentate anterior. Scăderea a fost explicată de profesorii participanți la focus-grupuri prin „oboseala de digital, de online“, dar și prin munca suplimentară care a fost necesară în perioada respectivă pentru adaptarea tuturor materialelor la mediul online.

Pentru elevi, experiențele în eTwinning au avut un impact chiar mai mare asupra competențelor care le-au permis să continue facil învățarea în mediul online, 81% subliniind acest aspect. În privința participării la proiecte, 81% afirmă că au continuat participarea în proiecte în perioada pandemică, dintre care 77,5% susțin că acest lucru le-a permis continuarea învățării formale.

Figura 22. Aspecte experimentate în proiecte care au susținut tranziția către școala online.

Conform figurii de mai sus, au existat o serie de elemente experimentate în proiectele eTwinning care au susținut continuarea învățării. Un impact foarte mare a fost generat de faptul că profesorii își dezvoltaseră competențele digitale, erau familiarizați cu instrumente și platforme educaționale digitale. Disponibilitatea unor resurse în format digital sau

familiarizarea cu spațiile virtuale au avut impact mediu. În ceea ce privește experiența cu platforme educaționale, impactul perceput a fost redus, având în vedere diferențele semnificative între TwinSpace și alte aplicații și platforme digitale folosite pentru școala online.

În cazul școlilor și profesorilor cu experiență semnificativă în eTwinning, anterioară contextului pandemic, conform datelor din focus-grupuri, desfășurarea de proiecte eTwinning a susținut în mare măsură tranziția facilă către mediul online: „*Sigur m-a ajutat, nu mi-a fost așa teamă de online cum le-a fost altor colegi care nu au proiecte.*” (participant focus-grup)

Scăderea activității pe platformă a fost remarcată și în contextul școlilor experimentate, aspect extras atât din datele generale, dar și din datele cantitative și calitative ale cercetării. Conform participanților la focus-grup, această scădere a fost asociată cu creșterea sarcinilor de formare, dar și cu starea de criză. Au fost situații în care reorganizarea activităților în spațiul online s-a realizat prin intermediul eTwinning, profesorii implementând proiecte naționale sau intrașcolare pentru a organiza disciplinele de studiu pe clase și pentru a continua astfel activitățile școlare formale. Experiența anterioară a fost un bun cadru care a facilitat organizarea predării online.

În contextul transferului activității școlare către mediul online, profesorii care au desfășurat activități în eTwinning au avut un avantaj semnificativ, având în vedere experiența anterioară cu mediul digital, cu instrumentele, dar și competențele de proiectare și implementare a situațiilor educaționale în contexte digitale.

Impactul experienței eTwinning asupra abilităților de gestionare a predării în contextul școlii online a fost variat, în funcție de experiența acumulată în proiectele mediate de tehnologie, dar și de tipul activităților desfășurate în proiecte. S-a remarcat un impact semnificativ mai mare asupra cadrelor didactice foarte experimentate, din școlile eTwinning, conform datelor din focus-grup.

Experiența mediului online și evoluția eTwinning pe parcursul celor doi ani au scos în relief o nevoie de adaptare a facilităților eTwinning, atât din punct de vedere tehnic, cât și pedagogic sau în raport cu formarea continuă. A rezultat că este nevoie de evoluții tehnice care să răspundă nevoilor curente de activități sincron, videoconferințe, dar și spații digitale ergonomice și intuitive pentru a susține accesul facil în mediul de învățare online.

În privința abordărilor pedagogice și de formare continuă, am identificat nevoi de dezvoltare legate de integrarea proiectelor eTwinning în contextul școlar curent, în relație cu

disciplinele predate, dar într-o perspectivă interdisciplinară și colaborativă cu alți profesori din școală.

Contextul pandemic a adus cu sine nevoia de adaptare în rândul tuturor actorilor educaționali, în special în privința competențelor digitale ale cadrelor didactice. În acest sens, participarea în proiectele eTwinning a oferit, anterior contextului actual, posibilitatea dezvoltării graduale a competențelor digitale, aspect pe care cadrele didactice l-au perceput ca fiind foarte relevant pentru capacitatea de adaptare și de transfer în mediul online (Alexandru, Aramă, Gheorge & Velea, 2020). Ca perspective de viitor, este important să avem în vedere integrarea abilităților digitale, dezvoltate în contextul pandemic în practica curentă.

În privința proiectelor eTwinning, o „lecție învățată“ ține de mai buna integrare în curriculumul formal a proiectelor și abordarea acestora ca elemente componente din practica didactică curentă a profesorilor.

Ca imagine de ansamblu, putem concluziona că experiența ultimilor doi ani a reprezentat pentru cei mai mulți dintre noi provocarea carierei, au intervenit situații greu de gestionat și multe lucruri au fost învățate „în regim de urgență“, însă comunitatea educațională s-a bucurat de un sprijin semnificativ și de factori variați pentru susținerea continuării educației. A crescut foarte mult accesul la resurse digitale și oferte de formare, însă cel mai important aspect este reprezentat de capacitatea elevilor și profesorilor de adaptare.

4.3. Limite și recomandări

Platforma eTwinning este elaborată de instituția care asigură coordonarea tehnică și metodologică la nivel european. Platforma a suportat numeroase transformări, crescând odată cu comunitatea profesională. Dat fiind numărul foarte mare de utilizatori (peste un milion de profesori, plus numeroși elevi), nevoia de ameliorare a acesteia a fost permanent resimțită. În mod particular, specialiștii în educația asistată de tehnologie și profesorii participanți la eTwinning au semnalat că funcțiile care sprijină colaborarea între profesori și între elevi sunt limitate și nu țin pasul cu evoluțiile tehnologice sau cu tendințele specifice social media.

În mod deosebit, spațiile de lucru ale proiectelor au nevoie de instrumente mai bune care să permită lucrul împreună, atât pentru profesori, cât și pentru elevi, căutarea informațiilor sau a documentelor de proiect după autor sau după fiecare școală parteneră, căutarea simplă a elevilor implicați în proiect din fiecare școală parteneră. În cazul elevilor, sunt necesare modalități simple de accesare a proiectelor, de recuperare a parolilor pentru elevi, un spațiu mai prietenos de lucru pentru aceștia, un spațiu de comunicare și colaborare

cu colegii din alte școli (forum, de exemplu), posibilitatea creării de grupuri de lucru pe anumite activități, asocierea automată a produselor realizate cu activități specifice din proiect etc. Aceste elemente ar permite și o mai bună monitorizare și evaluare a proiectelor. În prezent, evaluarea unui proiect este mult îngreunată de imposibilitatea sortării produselor sau a elevilor pe școală sau în funcție de participarea profesorilor și a elevilor.

Ameliorarea platformei necesită și standardizarea datelor de înscriere, astfel încât să se evite dublarea înscrierii unei instituții de învățământ sau conturile multiple ale unor profesori. În momentul creării unui cont, profesorii sunt rugați să verifice dacă școala lor este deja înscrisă și, în caz afirmativ, să o aleagă dintr-o listă, fără să o mai înscrie drept o instituție nouă. Dar pentru că datele nu sunt standardizate, școlile sunt înscrise în mod diferit: cu denumirea în limba română sau în limba engleză sau chiar cu ambele; cu ghilimele sau fără. Prin urmare, căutarea unei școli într-o listă lungă devine consumatoare de timp, iar unii profesori ajung să înscrie din nou școala, ca fiind o instituție nouă. Astfel de situații pot fi reparate de centrele naționale, însă consumă, inutil, foarte mult timp.

Profesorii apreciază că *„eTwinning și TwinSpace sunt instrumente utile, dar utilizarea lor este greoaie și neintuitivă, ar trebui să fie mai simple aceste platforme și gândite altfel“*. O situație care ridică probleme este descrisă de profesori în chestionar: *„La început, am avut dificultatea de a salva paginile create pe TwinSpace. Se salvau ca draft, ceea ce nu le permitea colegilor să mai lucreze în pagina respectivă. Într-un final, reușeam să salvez corect, dar niciodată nu am înțeles cum, deoarece butonam și încercam mult, până salvam corect. Poate ar trebui găsită o modalitate mai simplă de salvare a paginilor. „De asemenea, profesorii semnalează și neadaptarea platformei pentru a fi accesată de pe telefoanele mobile (participant focus-grup), punctele slabe ale sistemului de conferință.“* Ei propun *„integrarea unui sistem pentru întâlniri video fără limitări“* (participant focus-grup). De asemenea, afirmă că *„Elevii se plâng permanent că platforma nu este atractivă, li se pare depășită.“* (chestionar profesori).

În ceea ce privește accesul la tehnologie și Internet, 2 din 10 profesori semnalează că elevii nu au suficient acces la dispozitive digitale, alți 2 din 10 se confruntă în măsură moderată cu această problemă, iar aproape 6 din 10 nu resimt accesul elevilor la echipamente ca fiind un obstacol în desfășurarea proiectelor. În proporții foarte asemănătoare, este semnalată lipsa condițiilor materiale din școală (spațiu, acces la computere și Internet etc.). Situația este ceva mai bună în cazul profesorilor: doar unul din zece profesori nu are suficient

acces la dispozitive digitale sau la Internet, pentru a pregăti și desfășura proiecte, iar tot unul din zece se confruntă în măsură moderată cu această constrângere.

Tabel 35. Constrângeri legate de echipamente și acces la Internet

	Deloc (0)	în mică măsură	în măsură medie	în mare măsură	în foarte mare măsură (4)	Medie	Dev. Std.
A	28%	30%	20%	12%	9%	2,44	1,27
B	36%	24%	19%	11%	10%	2,34	1,32
C	55%	26%	11%	5%	4%	1,78	1,09

A. Dispozitive digitale insuficiente pentru elevi.
 B. Lipsa condițiilor materiale din școală (spațiu, acces la computere și Internet etc.)
 C. Cadrele didactice nu au (acces la) computere și Internet acasă, pentru a se documenta și a pregăti proiectele.

În desfășurarea proiectelor, din perspectiva modului de proiectare și de transpunere în activitatea didactică de zi cu zi, profesorii se confruntă cu **implicarea variată a elevilor** dintr-o clasă și cu situații în care doar o parte dintre elevii unei clase participă la un proiect. Datele culese prin chestionar arată că în 22% dintre proiecte participă între 1 și 10 elevi, în 39% din cazuri între 11 și 20 de elevi, iar în alte 39% dintre proiecte este foarte probabil să fie implicată toată clasa (peste 21 de elevi). Rezultă de aici că în 6 din 10 proiecte participă doar o parte dintre elevi, fapt care impune profesorului o abordare diferențiată a instruirii sau completarea activităților de proiect prin activități extracurriculare.

Tabel 36. Număr de elevi implicați într-un proiect

	Număr	%
Între 1 și 10 elevi	227	21,6
Între 11 și 20 de elevi	405	38,5
Între 21 și 30 de elevi	289	27,5
Peste 30 de elevi	121	11,5
Niciunul	10	1,0
Total	1052	100,0

Timpul suplimentar de lucru pe care proiectele îl solicită poate acționa drept o constrângere semnificativă, mai ales atunci când se corelează cu absența sau cu dificultăți de recunoaștere a activității. Majoritatea profesorilor alocă săptămânal între 2 și 4 ore sau chiar mai mult lucrului la proiectele eTwinning, suplimentar normei de predare. În condițiile în care activitatea profesorilor este oricum supraîncărcată și când apar brusc cerințe în funcție de diferite evenimente din calendarul școlar (simulări de examene, concursuri, olimpiade, evaluări naționale, acordări de burse, colectare de date privind echipamentele de care dispun elevii etc.), patru din 10 profesori consideră că timpul este o constrângere semnificativă (a se vedea tabelul de mai jos, care arată că **încărcarea birocratică a activității profesorilor** se plasează drept cel mai important obstacol).

Motivația profesorilor și a elevilor nu este percepută drept constrângere majoră, apreciindu-se că are impact moderat în desfășurarea proiectelor. La fel, impact moderat are și nivelul de cunoștințe al elevilor. Profesorii se adaptează la acest nivel, însă admit că în cazul elevilor mai mici sau al preșcolarilor, activitățile sunt influențate de comunicarea redusă sau inexistentă în limbi străine și de nivelul foarte redus al abilităților digitale pentru învățare (chiar dacă unii preșcolari folosesc telefon sau tablete pentru joacă, nu au exercițiul și abilitățile de a le folosi în scopul învățării).

Alte dificultăți pe care profesorii le percep ca fiind moderate se referă la cultura colaborării din școală și la sprijinul oferit de managementul școlii. De remarcat însă că 5, respectiv 7 din 10 profesori apreciază că aceste aspecte nu au impact sau au impact redus asupra proiectelor, fapt care sugerează schimbări pozitive în cultura organizațională a școlilor participante la eTwinning și asimilarea acestei acțiuni europene la nivel instituțional. În ciuda acestor progrese, rămân cazuri în care colaborarea dintre profesori este anevoioasă sau absentă sau cazuri în care profesorii simt nevoia unei pregătiri specifice pentru a putea participa la proiecte.

Tabel 37. Limite ale desfășurării activităților în proiecte colaborative

<i>Limite</i>	<i>Medie</i>	<i>Dev. std.</i>
Activitatea profesorului este încărcată birocratic și nu mai rămâne timp pentru alte activități sau inițiative.	3,17	1,277
Nivelul scăzut al motivației cadrelor didactice.	2,66	1,220
Lipsa unei culturi școlare colaborative și suportive.	2,65	1,278
Nivelul scăzut al motivației la elevi.	2,41	1,172
Nivelul scăzut al cunoștințelor elevilor.	2,31	1,095
Lipsa de suport managerial.	2,04	1,241

Analiza răspunsurilor deschise din chestionarul profesorilor și a interviurilor de grup identifică unele **constrângeri în implicarea în proiecte colaborative internaționale datorate unor nevoi de formare suplimentară**. Cel mai des menționate nevoi de formare se referă la: limbi străine, competențe digitale, competențe de colaborare și team-teaching. Pentru a crește accesul profesorilor la eTwinning și pentru a depăși barierele de limbă, Comisia Europeană a decis, cu ani în urmă, ca proiectele eTwinning să poată fi derulate și la nivel național (adică să implice școli din aceeași țară), deși proiectele internaționale au fost mereu încurajate și au beneficiat de o mai bună recunoaștere și promovare. Măsura a fost apreciată, iar, în contextul pandemiei de COVID-19, posibilitatea de a deschide spații virtuale de lucru a fost extinsă și către profesori din aceeași instituție (anterior, condiția fiind ca

proiectele naționale să implice cel puțin două instituții diferite). Astfel, platforma eTwinning a fost printre primele sau poate chiar prima care putea fi folosită imediat după suspendarea activităților didactice în școli, în martie 2020. Era disponibilă, era cunoscută de mulți profesori și de multe unități de învățământ.

Specificul administrativ al acțiunii eTwinning aduce simultan beneficii și obstacole sau constrângeri. Faptul că sunt **proiecte fără birocratie, fără contracte de finanțare, fără obligații sau responsabilități formalizate la face flexibile**, disponibile, oricând sunt necesare sau potrivite, în relație cu activitatea curentă a profesorilor și elevilor, plăcute (concentrate pe activități, nu pe documentare, culegere de dovezi și elaborare de rapoarte etc.). Oferă libertate în implementare (planul de implementare se poate ajusta pe parcurs, fără acte adiționale, pot fi adăugați noi parteneri etc.). **Absența fondurilor aduce, pe lângă avantajele anterior menționate, și constrângeri.** Pentru unele materiale sau echipamente, profesorii alocă fonduri proprii sau sunt în situația de a căuta soluții pentru mici finanțări (de exemplu, pentru a tipări o carte scrisă de elevi în proiect). Copiii iubesc mobilitățile, dar mobilitățile virtuale din eTwinning nu le satisfac complet nevoile de socializare și de cunoaștere a altor colegi, din alte țări.

În cazul proiectelor complexe, profesorii au observat riscul ca elevii să își piardă treptat interesul. Mulți profesori au semnalat dificultăți de implicare în proiecte a elevilor cu cerințe educaționale speciale, afirmând că e nevoie de mai mult sprijin și de mai mult timp, întrucât nu au aceeași autonomie în rezolvarea sarcinilor.

Recunoașterea insuficientă și neuniformă la nivel formal a proiectelor este, de asemenea, o constrângere semnificativă în extinderea eTwinning.

Acțiunea europeană eTwinning a crescut în timp, atât ca număr de profesori și elevi implicați, cât și ca număr de țări participante. Acum, platforma reunește profesori din Europa, Asia de Vest și Nordul Africii. A devenit un brand pentru proiectele școlare de învățare prin colaborare, mediate de tehnologia digitală. A fost prezentat ca un model de eficiență, întrucât rezultatele obținute, volumul de activități de formare și de proiecte școlare, resursele educaționale dezvoltate etc. nu doar justifică, ci și depășesc finanțările alocate, bazându-se în cea mai mare măsură pe implicarea profesorilor și a specialiștilor în educație (formatori voluntari pentru activități de dezvoltare profesională, monitori sau experți în centre naționale de suport, cum a fost cazul României). Pe lângă meritele acțiunii, există și arii de ameliorare, care demonstrează necesitatea ameliorării permanente, într-o viziune clară care combină tehnologia și pedagogia. *„Noile tehnologii sunt adesea un catalizator al schimbării în*

educație la diferite niveluri, dar ele însele nu determină direcția schimbării sau cel mai potrivit tip de schimbare. Cele mai frecvente dificultăți semnalate în rapoartele de evaluare eLearning se corelează în general cu lipsa unei viziuni consistente asupra sistemului și procesului de educație și deci cu o slabă configurare a programului implementat în ceea ce privește: armonizarea componentei tehnologice cu alte inițiative inovatoare sau cu nivelul de pregătire pentru schimbare, integrare în cadrul unui program de intervenții în alte domenii semnificative (conținut curricular, evaluare, formarea cadrelor didactice), vizând toate aspectele cuprinse în abordarea instruirii asistate de calculator (software educațional, conectivitate, instruire, echipamente)“ (Istrate, 2011). Aceste elemente – platforma, dotarea, formarea și recunoașterea sunt surprinse și în această secțiune a cercetării, pe baza datelor din chestionare și interviuri, cât și pe baza analizei literaturii de specialitate.

Ameliorări ale platformei

- introducerea facilității de teleconferințe / webinare;
- aplicație pentru telefoanele mobile, care să includă chat și videoconferință, deoarece elevii folosesc mai mult telefoanele decât computerele, iar „*Chatul de pe TwinSpace este greoi și irelevant, pentru că este greu accesibil, nu are notificări, nu este adaptat utilizării rapide.*“
- conectarea platformelor;
- posibilitatea de a elimina/șterge proiectele în care fondatorul este inactiv/de abandonat un astfel de proiect;
- verificarea și ameliorarea drepturilor acordate elevilor în TwinSpace (de exemplu, „*eliminarea posibilității ca elevul care nu are drept de administrator să șteargă postări - uneori fac asta din greșeală - sau posibilitatea de a recupera conținutul șters*“);
- diversificarea instrumentelor oferite în TwinSpace;
- „*actualizarea forumului astfel încât să permită organizarea pe grupuri de lucru cu mai multe categorii/ subcategorii/ subiecte*“;
- includerea unor programe și aplicații care să nu ceară adrese de email elevilor, întrucât acestea sunt greu accesibile pentru elevii mici (din ciclul primar);
- posibilitatea integrării unor aplicații prin embed sau cod de livrare („*M-am bucurat mult când platforma a creat butoanele de vot care eliminau Mentimeter sau alte aplicații. De asemenea, ar fi mult mai ușor să atașăm video fără trecere prin Youtube sau Vimeo*“);

- ameliorarea portofoliului personal din pagina profesorului (nu toate activitățile sau evenimentele se regăsesc în acesta);
- posibilitatea de a fi mai mulți membri fondatori pentru proiecte (2-4 fondatori) sau eliminarea diferențelor de acces între fondatori și membri; alocarea de responsabilități membrilor (de exemplu, coordonatori sau responsabili de anumite activități din proiect); este cunoscut faptul că uneori membrii pot fi mai activi și pot contribui cel puțin egal sau chiar mai mult decât fondatorii;
- link-uri directe în TwinSpace către resurse digitale de tip Kahoot, Padlet etc.;
- crearea unei „camere“ pentru profesorii din fiecare țară, unde să poată discuta în limba țării respective și unde să își poată oferi ajutor.

Mai bună recunoaștere a activității din proiecte

Recunoașterea activității este analizată atât la nivel național, cât și din perspectiva unor recomandări europene. La nivel național:

- extinderea activităților de promovare a Acțiunii, în special în rândul cadrelor didactice cu funcții de conducere, a inspectorilor etc, în scopul ameliorării recunoașterii proiectelor;
- realizarea unei metodologii de recunoaștere a proiectelor eTwinning care au obținut certificate naționale de calitate, în mod uniform, în țară; în momentul de față, cu unele excepții prevăzute în unele metodologii, recunoașterea variază local, în funcție de atitudinea și credințele pedagogice ale inspectorilor școlari, putând apărea situații arbitrare precum cea descrisă de profesori în răspunsurile deschise din chestionare: *„În județul nostru, inspectorul de specialitate nu cred că a auzit de eTwinning, nu dă nicio importanță acestor proiecte sau activități, este aproape de pensionare și tot ce e vechi pare o prioritate... Sunt apreciați doar oamenii care se implică în proiectele indicate de ISJ“*;
- includerea diferitelor distincții (certificate naționale de calitate, premii naționale, europene) în calendarul Ministerului Educației al concursurilor școlare, într-o categorie aparte;
- reluarea selecției pentru proiectul lunii;
- în curriculumul național să fie integrate sugestii metodologice pentru folosirea acestei platforme.

La nivel european, există diferențe între recunoașterea acordată proiectelor eTwinning sau activităților de formare la care participă profesorii, context în care se consideră oportun

un cadru european de recunoaștere și de evaluare a activității, astfel încât să fie atenuate diferențele. Echivalarea timpului pentru proiecte cu timp din norma de lucru sau alocarea prin curriculum a unui timp pentru proiecte ar putea fi opțiuni de analizat pentru viitor.

Extinderea și recunoașterea mai bună a activităților de formare pentru profesori

- acreditarea cursurilor / activităților de formare;
- flexibilizarea modalităților de recunoaștere a formării continue, astfel încât creditele să poată fi obținute nu doar prin cursuri / activități tradiționale de formare (chiar dacă au și componentă online sau sunt în format blended), ci și din alte activități de dezvoltare profesională continuă;
- mai multe formări față în față, naționale și internaționale.

Mobilități pentru profesori și elevi asociate proiectelor eTwinning sau crearea unei legături strânse între eTwinning și mobilitățile Erasmus+

- să existe în cadrul proiectelor eTwinning și mobilități pentru profesori sau să existe o corelație între mobilitățile școlare și derularea de proiecte eTwinning;
- reluarea și permanentizarea inițiativei „Move to Learn, Learn to Move“;
- analiza posibilității de creare a unei măsuri complementare în cadrul Erasmus+, prin care proiectele eTwinning care sunt premiate la nivel național sau european să primească finanțare pentru continuare sau să aibă acces mai ușor spre mobilitățile Erasmus+ (de exemplu, o măsură complementară eTwinning-KA1, propusă de profesori sub denumirea „Beyond eTwinning“, care să vizeze proiectele premiate pentru a primi finanțare, ar putea motiva profesorii și ar putea crește calitatea proiectelor).

Asigurarea resurselor materiale necesare în școli

- dotarea mai bună a școlilor cu calculatoare conectate la Internet („*Elevii au nevoie de calculatoare pentru a lucra mai ușor la proiecte.*“);
- alocarea unui laptop pentru fiecare profesor;
- resurse materiale variate (carton, hârtie, imprimantă color, markere, foi de flipchart etc.);
- micro-granturi pentru materialele din proiecte, școala nu are tot timpul bani pentru materiale;

- finanțări pentru proiectele care au obținut certificat național de calitate, astfel încât elevii și profesorii care au lucrat împreună să se poată cunoaște și în realitate.

Susținerea Școlilor eTwinning și promovarea rolului lor de școli-suport pentru alte instituții

- promovarea mai bună a școlilor care dețin titlul de Școală eTwinning;
- inițierea unor măsuri de tipul „eTwinSchools“, prin care școlile eTwinning să devină școală-resursă pentru una sau mai multe instituții din apropiere / din județ. Astfel, școlile cu mai puțină experiență ar putea beneficia de sprijin din partea celor experimentate;
- implicarea ambasadorilor și a școlilor eTwinning în organizarea de evenimente locale/regionale.

Stimularea cercetărilor asupra acțiunii eTwinning

Un ultim set de recomandări care se bazează pe analiza literaturii de specialitate se referă la încurajarea cercetării. Datele de cercetare existente sunt puține și predominant obținute prin metode calitative. Chiar și studiile care cuprind date culese prin anchete pe populații mari de profesori nu au la bază eșantioane reprezentative, limitând astfel generalizarea informațiilor obținute. Ar fi foarte utile pentru a fundamenta deciziile (europene sau naționale) rezultate ale unor cercetări experimentale sau cvasi experimentale, ale unor cercetări de acțiune. Așa cum observă Salvatore Nizzolino, învățarea prin intermediul platformelor merită mai multă atenție din partea cercetătorilor, deoarece analizele existente nu ajung să „dezvăluie tiparele sociale ale utilizatorilor și modul în care cunoștințele circulă prin intermediul platformei“ (Nizzolino, 2020).

* * *

Dincolo de limitele inerente oricărui program educațional de amploare, eTwinning are meritele sale incontestabile. *„Succesul său a fost dat de relevanța sa, nu de platformă. Platforma a fost, din păcate, cu un pas în urma tendințelor și oportunităților oferite de tehnologie. Succesul a venit pentru că a răspuns într-adevăr unor nevoi de conectare, de comunicare și de colaborare cu colegi din alte țări, unor interese profesionale ale cadrelor didactice“*, afirmă Olimpius Istrate, de la Universitatea din București. Astfel, pe fondul motivației puternice a profesorilor, barierele tehnice, unele puncte slabe ale platformei,

absența fondurilor sau problemele de recunoaștere au fost ignorate sau depășite în moduri variate.

În zilele noastre, este din ce în ce mai evident că eTwinning acoperă un segment important, la confluența educației cu noile tehnologii, și ar trebui să fie aliniat cu tendința de a căuta mai multă calitate în același timp cu simplificarea proceselor prin automatizare.

BIBLIOGRAFIE

- Ainley, J. & Carstens, R. (2018). Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2018 Conceptual Framework”, OECD Education Working Papers, Nr. 187, OECD Publishing, <https://doi.org/10.1787/799337c2-ro>
- Alexandru, M., Aramă, A., Gheorghe, O. & Velea, S. (coord). (2020). Tehnologie digitală și Creativitate didactică. *Editura Universitară*
- Central Service Support eTwinning (2022). eTwinning Trends Report 2005 – 2021.
- Central Support Services of eTwinning (2021). Embedding eTwinning in national educational policies from practice to policy. Summary Report 2021, <https://www.etwinning.net/ro/pub/newsroom/highlights/monitoring-report-2021---embed.htm>
- Crawley, C., Gerhard, P., Gilleran, A., Joyce, A. (Eds.) (2008). eTwinning: Adventures in Language and Culture. Brussels: European Schoolnet.
- Crawley, C., Gilleran, A., Scimeca, S., Vuorikari, R., Wastiau, P. (2009). Beyond school projects. https://issuu.com/europeanschoolnet/docs/en_etwinning_report
- Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. Luxembourg: Publication Office of the European Union. [https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/web-digcomp2.1pdf_\(online\).pdf](https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/web-digcomp2.1pdf_(online).pdf)
- Digital Economy and Society Index (2020). Results of DESI 2020. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_1022
- Digital Economy and Society Index (2021). Results of DESI 2021. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>
- Gilleran, A. (2019). eTwinning in an era of change - Impact on teachers’ practice, skills, and professional development opportunities, as reported by eTwinners - Full Report - Central Support Service of eTwinning - European Schoolnet, Brussels, https://www.etwinning.net/en/pub/new_sroom/highlights/etwinning-in-an-era-of-change.htm
- Istrate, O. (2011) Current Issues of Digital Education. In: Proceedings of the 6th International Conference for Virtual Learning – ICVL 2011. Online: https://www.academia.edu/3356945/Current_Issues_of_Digital_Education <http://c3.icvl.eu/files/content-authors-ICVL2011.pdf>
- Istrate, O. (2018) Designing Education Situations that Use Digital Resources and Online Applications, In: Journal of Pedagogy, 2018 (2), 45 - 55. Online: <https://doi.org/10.26755/RevPed/2018.2/45>
- Istrate, O. (coord.) (2013) Învățarea prin proiecte eTwinning. Compendiu de practici didactice inovative realizate prin activități de parteneriat cu școli europene. București, *Editura Universitară*
- Kools, M. and Stoll L. (2016), “What Makes a School a Learning Organisation?”, OECD Education Working Papers, No. 137, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/5j1wm62b3bvh-en>
- Licht, A., Pateraki, I., Scimeca, S. (2020). eTwinning Schools: towards a shared leadership approach - Quantitative and qualitative analysis of the eTwinning School practices. Central Support Service of eTwinning - European Schoolnet, Brussels, <https://www.etwinning.net/en/pub/newsroom/research-monitoring/full-report-2020---etwinning-s.htm>
- Mântăluță, O., Velea, S., Neacșu-Dalu C., Novak, C., Iftode, O. (2013). Școala altfel: Să știi mai multe, să fii mai bun! Evaluarea programului național de activități extracurriculare și extrașcolare - 2012-2013. <https://www.ise.ro/scoala-altfel-sa-stii-mai-multe-sa-fii-mai-bun-evaluarea-programului-national-de-activitati-extra-curriculare-si-extrașcolare-2012-2013>
- Mihail, R., Blaniariu, L., Avram, E., Daniliuc, L., (2020). Raport Național Analiza mediului educațional din România, Centrul Național de Evaluare și Examinare, https://colaborare.rocnee.eu/files/talis/01052020/Raport_national_TALIS_2018.pdf
- Mihăilescu, A., Barac, G., Căpiță, L., Dragomir, P., Novak, C. (2018). Opțiunile – proiect curricular la nivelul școlii. https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2021/08/Raport_tema_optionale.pdf

- Ministerul Educației. (2021). Raport privind starea învățământului preuniversitar din România 2019 – 2020. <https://www.edu.ro/rapoarte-publice-periodice>
- Nizzolino, S. (2020). Abstract: eTwinning: Affordance of the Social Media and Knowledge Management through the platform. Online: <https://www.researchgate.net/publication/338984511>
- Nizzolino, S. (2020). Teacher Networking, Professional Development, and Motivation Within EU Platforms and the Erasmus Plus Program: Teacher Networking Dynamics in the Knowledge Society. In: Collaborative Convergence and Virtual Teamwork for Organizational Transformation. Chapter: 10. IGI-Global. Online: <https://www.researchgate.net/publication/345454471>
- Păun, E. (2017), Pedagogie. Provocări și dileme privind școala și profesia didactică. Iași, *Polirom*
- Paz-Albo, J., & Hervás, A. (2017). The eTwinning experience: Beyond school classrooms. In L. Gómez, A. López, & I. Candel (Eds.). ICERI2017 Proceedings (pp. 8848-8851). IATED Academy.
- Punie, Y., editor(s), Redecker, C., European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu , EUR 28775 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2017, ISBN 978-92-79-73718-3 (print), 978-92-79-73494-6 (pdf), doi:10.2760/178382 (print),10.2760/159770 (online), JRC107466.
- Raport intern. (2022). Extras date – evoluția eTwinning în perioada 2010 – 2022.
- School Education Gateway. (2020). Blended mobility: reshaping our European collaboration. <https://www.schooleducationgateway.eu/ro/pub/latest/news/blended-mobility-europe.htm>
- World Bank. (2022). Teachers. <https://www.worldbank.org/en/topic/teachers#1>

Lista tabelelor din text

- Tabel 1.** *Relația dintre dimensiunile investigate și metodele de culegere de date – pag. 15*
- Tabel 2.** *Consistența internă a instrumentelor – pag. 16*
- Tabel 3.** *Distribuția elevilor respondenți pe clase și tipuri de licee – pag. 17*
- Tabel 4.** *Domiciliul elevilor și mediul de rezidență al școlilor – pag. 18*
- Tabel 5.** *Distribuția profesorilor pe regiuni ale țării – pag. 19*
- Tabel 6.** *Distribuția profesorilor respondenți pe arii curriculare – pag. 19*
- Tabel 7.** *Distribuția profesorilor respondenți pe nivel de școlaritate – pag. 19*
- Tabel 8.** *Număr de certificate de calitate obținute – pag. 38*
- Tabel 9.** *Număr de proiecte eTwinning derulate – pag. 38*
- Tabel 10.** *Participarea elevilor români în proiectele eTwinning – pag. 43*
- Tabel 11.** *Tematicile proiectelor eTwinning în care au fost implicați elevii – pag. 45*
- Tabel 12.** *Modalitățile de organizare și desfășurare a activităților din cadrul proiectelor eTwinning – pag. 46*
- Tabel 13.** *Planificarea și desfășurarea activităților în eTwinning – pag. 48*
- Tabel 14.** *Modalități de participare a elevilor la activitățile din cadrul proiectelor eTwinning – pag. 49*
- Tabel 15.** *Experiențele de participare ale elevilor în proiectele eTwinning – pag. 50*
- Tabel 16.** *Percepțiile elevilor asupra avantajelor participării în proiecte eTwinning – pag. 51*
- Tabel 17.** *Motivele participării la proiectele eTwinning – pag. 55*
- Tabel 18.** *Relevanța experiențelor de învățare din eTwinning – pag. 57*
- Tabel 19.** *Percepțiile elevilor referitoare la experiențele din proiecte – pag. 59*
- Tabel 20.** *Beneficiile ale participării la proiectele eTwinning – pag. 60*
- Tabel 21.** *Încrederea elevilor de a participa în proiecte, în echipe multiculturale – pag. 65*
- Tabel 22.** *Dezvoltarea competențelor de utilizare a tehnologiilor digitale – pag. 65*
- Tabel 23.** *Achizițiile elevilor din domeniul digital dobândite prin participarea la proiectele eTwinning – pag. 66*
- Tabel 24.** *Percepțiile elevilor cu privire la relevanța experienței eTwinning în context pandemic – pag. 68*
- Tabel 25.** *Influența proiectelor eTwinning asupra interesului elevului pentru școală și asupra climatului școlar – pag. 69*
- Tabel 26.** *Influențe în proiect datorate contribuției fiecărui elev – pag. 71*
- Tabel 27.** *Așteptări de la proiectele eTwinning – pag. 72*
- Tabel 28.** *Experiența profesorilor respondenți în învățământ și în proiecte colaborative eTwinning – pag. 75*

- Tabel 29.** *Timpul mediu, săptămânal, alocat lucrului la proiecte eTwinning – pag. 76*
- Tabel 30.** *Contribuția proiectelor eTwinning la ameliorarea relațiilor din clasă – pag. 79*
- Tabel 31.** *Impactul proiectelor eTwinning asupra interesului elevilor pentru școală – pag. 80*
- Tabel 32.** *Impactul eTwinning asupra practicilor didactice – pag. 81*
- Tabel 33.** *Impactul proiectelor eTwinning asupra evaluării școlare – pag. 82*
- Tabel 34.** *Competențele profesorilor dezvoltate prin eTwinning – pag. 83*
- Tabel 35.** *Constrângeri legate de echipamente și acces la Internet – pag. 108*
- Tabel 36.** *Număr de elevi implicați într-un proiect – pag. 108*
- Tabel 37.** *Limite ale desfășurării activităților în proiecte colaborative – pag. 109*

Lista figurilor din text

- Figura 1.** *Distribuția pe județe a cadrelor didactice înscrise pe platformă eTwinning – pag. 22*
- Figura 2.** *Evoluția nr. de membri, instituții și proiecte 2012 – 2021 – pag. 23*
- Figura 3.** *Tematici proiecte RO (2012 – 2021) – pag. 24*
- Figura 4.** *Distribuția țărilor în funcție de numărul de parteneriate cu RO (2012 – 2021) – pag. 25*
- Figura 5.** *Certificate naționale și europene de calitate – pag. 27*
- Figura 6.** *Clasament primele 10 țări după nr. de participanți – pag. 27*
- Figura 7.** *Recunoașterea activității eTwinning – pag. 28*
- Figura 8.** *Recunoașterea activității în proiectele eTwinning la nivel județean – pag. 29*
- Figura 9.** *Numărul de ore alocate proiectelor eTwinning în funcție de clasă – pag.*
- Figura 10.** *Avantajele participării în proiectele eTwinning, opinii comparative elevi gimnaziu/liceu – pag.*
- Figura 11.** *Opiniile elevilor privind motivele participării la proiectele eTwinning în funcție de nivelul de studiu – pag.*
- Figura 12.** *Capacități dezvoltate în proiecte eTwinning, perspective comparative – pag.*
- Figura 13.** *Achizițiile digitale ale elevilor de gimnaziu și de liceu – pag.*
- Figura 14.** *Influențarea proiectului prin contribuție personală: perspectivă comparativă elevi gimnaziu/liceu – pag.*
- Figura 15.** *Schimbări generate de eTwinning în școală – pag.*
- Figura 16.** *Provocări pentru participarea la eTwinning – pag.*
- Figura 17.** *Aspecte experimentate în proiecte care au susținut tranziția către școala online – pag.*